

Høgskulen på Vestlandet

ØMF190: Bacheloroppgave - Økonomi og administrasjon

ØMF190-MA1-2024-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	29-04-2024 12:00 CEST	Termin:	2024 VÅR
Sluttdato:	13-05-2024 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
Flowkode:	203 ØMF190 1 MA1 2024 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Navn:	Tomas Emdal Midtvik
Kandidatnr.:	281
HVL-id:	600772@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	26736
----------------------	-------

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	Bachelorgruppe
Gruppenummer:	21
Andre medlemmer i gruppen:	Jonas Trygve Flåm Røberg, Magnus Veule, Rune Holt Andreassen

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

BACHELOROPPGAVE

Finans som drivkraft for et bærekraftig samfunn?

- En casestudie av Sparebanken Vest

Finance as a driving force for a sustainable society?

- A case study of Sparebanken Vest

Rune Holt Andreassen, Tomas Emdal Midtvik,

Jonas Trygve Flåm Røberg, Magnus Vevle

Bachelor i økonomi og administrasjon

FTMS, Handelshøgskulen HVL

Veiledere: Espen Dyrnes Stabell og Kjersti Tandberg

13.05.2024

Bacheloroppgave Referanseside: Handelshøgskulen HVL - Campus Bergen

<i>Tittel (norsk og engelsk):</i> Finans som drivkraft for et bærekraftig samfunn? – En casestudie av Sparebanken Vest Finance as a driving force for a sustainable society? – A case study of Sparebanken Vest	<i>Dato:</i> 13.05.2024
<i>Forfatter(e):</i> Jonas Trygve Flåm Røberg, Magnus Vevle, Rune Holt Andreassen, Tomas Emdal Midtvik	<i>Antall sider u/vedlegg:</i> 66
	<i>Antall sider m/vedlegg:</i> 79
<i>Fordypning:</i> Økadm - Generell bachelor	
<i>Veileder(e):</i> Espen Dyrnes Stabell, Kjersti Tandberg	

Sammendrag: Denne oppgaven tar for seg bærekraft i bank- og finansnæringen. Denne næringen allokere store mengder kapital, og har kunder i alle deler av samfunnet. Dette tilsier at bank- og finansnæringen må bidra aktivt for at Norge skal lykkes med den bærekraftige omstillingen. Aktører i bank- og finanssektoren har muligheten til å bidra både ved å tilby bærekraftige produkter og tjenester, samt omstille sin egen drift i tråd med den bærekraftige omstillingen.

Vi går igjennom ulike teori som er relevant rundt både økonomisk, sosial, og miljømessig bærekraft. Oppgaven tar for seg en kvalitativ casestudie av Sparebanken Vest. Kjernevirksomheten til Sparebanken Vest omfatter finansielle tjenester som finansiering, rådgivning og forsikring. Sammen med dette er banken også involvert i initiativ knyttet til samfunnsansvar og bidrar til lokal utvikling gjennom ulike prosjekter. Vi har gjennomført dybdeintervjuer med noen av bankens ansatte og bærekraftsleder i Finans Norge, samt gjennomført en dokumentanalyse som metode for å samle inn og vurdere relevant data.

Oppgavens formål er å undersøke om banknæringen kan bidra til bærekraftige samfunn gjennom sine lånepraksiser, samt å identifisere tilhørende muligheter og utfordringer. Dette skal vi drøfte gjennom hovedtemaene: bankaktørers bidrag til en grønn omstilling, sosial, - økonomisk, - og miljømessig bærekraft og sammenhengen mellom frivillig og påtvunget bærekraftsarbeid.

Gjennom våre funn kommer det frem, at banker gjennom sine lånepraksiser til bedriftsmarkedet har mulighet til å bidra til bærekraft. Mulighetene for både banken og sine kunder er mangfoldige, samtidig som utfordringene primært sett ligger i mangel på standardisering og hva som er lovpålagt. Banker har en viktig rolle i den bærekraftige omstillingen og kan gjennom sin posisjon, fungere som et forbilde for resten av næringslivet. Deres ekspertise innen bærekraft kan også tiltrekke nye kunder.

Stikkord:

Banksektor	Lånepraksiser	Bærekraft
------------	---------------	-----------

Abstract: This thesis will address sustainability in the banking and finance sector. This sector allocates a vast amount of capital, and has an encompassing network of connections towards its consumers. This means that the banking and finance sector must actively contribute if Norway is going to succeed in its sustainable transformation. Actors in the banking and finance sector could contribute both by offering sustainable products and services, as well as restructuring their own operations in line with the sustainable transformation.

We discuss different theories that are relevant to both economic, social, and environmental sustainability, based on the triple bottom line. The thesis uses a qualitative case study of Sparebanken Vest. The core business of Sparebanken Vest is primarily comprised of financial services such as financing, consultation, and insurance. Secondly, the bank is also involved in initiatives related to social responsibility and contributes to local development through various projects. We have conducted in-depth interviews with some of the bank's employees, as well as different document analyses as a method for collecting and assessing relevant data. We have also conducted an interview with the sustainability manager at Finans Norge to get a view of the attitude from the banking sector as a whole.

The purpose of this thesis is to examine the banking industry's role in promoting sustainable societies through lending practices, as well as to identify associated opportunities and challenges. We will discuss this through the main themes: bank actors' contribution to a green transition, social, - economic, - and environmental sustainability and the connection between voluntary and forced sustainability work.

Through our findings we can conclude that banks through their lending practices to the corporate market have the opportunity to contribute towards sustainability. The opportunities for both the banks and its customers are diverse, and the challenges that present themselves are primarily about standardization and the state of different laws and how these are enforced. Banks have an important role in the sustainable transformation and can through their position act as a role model for the rest of the business world. Their expertise on the field of sustainability can also work as an asset to attract new customers

Keywords:

Banking sector	Lending practices	Sustainability
----------------	-------------------	----------------

Forord

Denne bacheloroppgaven er en avslutning av vårt studieløp innenfor økonomi og administrasjon ved Høgskulen på Vestlandet. Gjennom de foregående årene har vi tilegnet oss mye informasjon, spesielt om bærekraft, ettersom dette har stått på agendaen til flere fag. Allerede i første semester hadde vi en gjesteforelesning med daværende bærekraftsleder i Sparebanken Vest, om viktigheten rundt bærekraft nå og i tiden fremover. Dette foredraget inspirerte oss, og er en av hovedinspirasjonskildene til oppgaven.

Bærekraft og bank er to fagfelt som forfatterne har stor interesse for, ettersom flere av oss jobber innenfor banksektoren og bærekraft er en viktig del av vår hverdag. Disse to temaene henger godt sammen, spesielt de siste årene ettersom bærekraft har blitt en viktig del av bankenes visjoner, praksiser og deres daglige drift.

Vi ønsker å takke våre veiledere Espen Dyrnes Stabell og Kjersti Tandberg for mange gode tilbakemeldinger og forbedringsforslag gjennom hele oppgavens løp. De har vist stor interesse for vår oppgave, og har bidratt med gode og lærerike innspill.

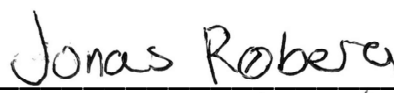
Vi ønsker også å takke respondentene fra Sparebanken Vest, som ønsket å stille til intervju og dele sin kunnskap og erfaring med oss. Til slutt ønsker vi å takke bærekraftsleder i Finans Norge, som gjennom sitt intervju ga oss god innsikt i banksektorens bærekraftsarbeid. Uten deres samarbeid hadde ikke oppgaven blitt det samme, og vi er svært takknemlig for innspillene.

God lesing!

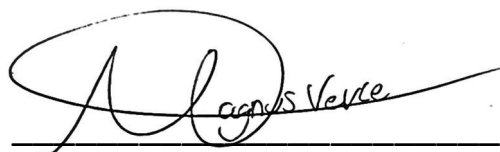
Bergen, 13.5.2024

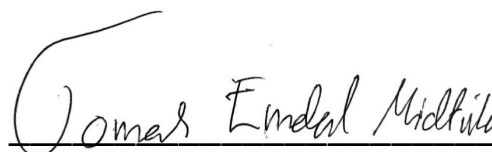
Rune Holt Andreassen

Jonas Trygve Flåm Røberg

Magnus Vevle

Tomas Emdal Midtvik

Innholdsfortegnelse

FORORD	1
INNHOLDSFORTEGNELSE	2
1.0 INNLEDNING OG PROBLEMSTILLING	4
1.1 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA.....	4
1.2 FORMÅL	5
1.3 PROBLEMFOMULERING.....	5
1.3.1 Avgrensning.....	6
1.4 BANKSEKTOREN	6
1.5 BÆREKRAFT.....	7
1.6 SPAREBANKEN VEST SOM CASESTUDIE.....	7
1.6.1 Sosial og miljømessig bærekraft.....	7
1.7 DISPOSISJON AV OPPGAVEN	8
2.0 TEORIGRUNNLAG	9
2.1 TEORI OM BÆREKRAFT	9
2.1.1 FNs bærekraftsmål	9
2.1.2 Den triple bunnlinjen	11
2.1.3 EUs grønne giv.....	13
2.1.4 TCFD, TFND og klimarisikoutvalget.....	15
2.2 TEORI OM SAMFUNNSANSVAR	16
2.2.1 ESG.....	16
2.2.2 Stakeholderperspektivet	18
2.2.3 Grønnvasking.....	19
2.2.4 Blåvasking.....	20
2.3 BANKNÆRINGEN	20
2.3.1 Lånepraksis i bedriftsmarkedet.....	20
2.3.2 Energimerking av bygninger.....	21
2.3.3 Risiko.....	22
3.0 METODE	23
3.1 VALG AV FORSKNINGSMETODE OG DATAINNSAMLINGSMETODER.....	23
3.1.1 Dokumentanalyse	24
3.1.2 Intervju.....	25

3.1.3 Casestudie.....	26
3.2 DATAKVALITET OG FORSKNINGSETIKK	26
3.2.1 Reliabilitet.....	26
3.2.2 Validitet	27
3.2.3 Refleksivitet	27
3.2.4 Reaktivitet.....	28
3.2.5 Forskningsetiske normer og personvern.....	28
3.2.6 Kildekritikk.....	28
3.2.7 Svakheter ved oppgaven.....	29
4.0 DRØFTING OG ANALYSE	30
4.1 HVORDAN KAN SPAREBANKEN VESTS LÅNEPRAKSISER TIL BEDRIFTSMARKEDET BIDRA TIL BÆREKRAFTIG UTVIKLING?.....	30
4.1.1 Den økonomiske bunnlinjen.....	31
4.1.2 Den sosiale bunnlinjen.....	32
4.1.3 Den miljømessige bunnlinjen.....	38
4.1.4 Oppsummering	45
4.2 HVILKE MULIGHETER OG UTFORDRINGER MØTER BANKEN SOM FØLGE AV IMPLEMENTERINGEN AV BÆREKRAFT I SINE LÅNEPRAKSISER?	47
4.2.1 Bakgrunn for grønne låneprodukter.....	47
4.2.2 Balansering mellom økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft.....	48
4.2.3 Muligheter ved implementering av bærekraft i lånepraksiser	49
4.2.4 Utfordringer ved implementering av bærekraft i lånepraksiser	51
4.2.5 Oppsummering	52
5.0 KONKLUSJON	54
6.0 VIDERE FORSKNING	56
BIBLIOGRAFI	57
FIGURLISTE.....	66
VEDLEGG.....	67

1.0 Innledning og problemstilling

I dette kapittelet vil vi først redegjøre bakgrunnen for valg av tema, før vi vil presentere formålet med oppgaven. Videre skal vi presentere vår hovedproblemstilling som hele oppgaven bygger på, samt de tilhørende forskningsspørsmålene som skal bidra til å både svare på problemstillingen og oppfylle formålet. Temaet vi har valgt er omfattende, derfor vil vi i delkapittelet om avgrensning vil vi presentere hvordan vi vil avgrense oppgaven og hva som ligger til grunn for valget. Videre vil vi gi en introduksjon til hvordan banksektoren fungerer, samt definere hva som ligger i begrepet bærekraft. Avslutningsvis vil vi gi en introduksjon til Sparebanken Vest, ettersom denne oppgaven bygger på en casestudie av denne aktøren.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Det er flere grunner til at vi valgte temaet "bærekraft i banksektoren". Klimaendringer og ødeleggelse av natur er alvorlige trusler for hele verden, og dette krever betydelige omstillinger i næringslivet for å tilpasse seg det grønne skiftet. EUs Green Deal har som formål å omstille Europa til et mer moderne, ressurseffektivt og økonomisk konkurransedyktig kontinent. Ved dette skal EU sikre netto-null utslipp av klimagasser innen 2050. (European Commission, u.d.). For Norge innebærer dette å bli et lavutslippsland innen 2050, noe som gjør at samfunnet må gjennom en omstilling hvor vekst og utvikling skjer i tråd med naturens tålegrenser (Regjeringen, 2021a). Med et økende fokus på bærekraft i næringslivet har også virksomheters interesser rettet oppmerksomheten mot bærekraft.

Samfunnsansvar og klimarisiko blitt sentrale tema innenfor bank- og finansnæringen. Banksektoren står sentralt i gjennomføringen av politiske mål i EUs grønne giv, samt andre internasjonale forpliktelser EU har til klima og bærekraftsmål (European Commission, u.d.). Etter å ha fått denne rolle har bank- og finansnæringen stått ovenfor store endringer i sin bærekraftspraksis de siste årene. Fra året 2022 til året 2023 har andel banker som har utarbeidet en egen strategi for bærekraftsarbeid økt fra 72% til 77% (BDO, 2023, s. 8). Dette viser at fokuset på bærekraftsarbeid innen bank- og finansnæringen er et dagsaktuelt tema.

I løpet av bachelorgraden har vi lært hvordan vi kan regne ut lønnsomhetskalkyler, viktigheten av gode kontantstrømmer og hvordan organisasjoner fungerer. I etikk faget drøftet vi teori innenfor etikk og bærekraft, og det var i dette faget inspirasjonen til denne oppgaven begynte å vokse. I en gjesteforelesning i faget organisasjon og ledelse var daværende bærekraftsleder hos Sparebanken Vest på besøk og fortalte om hvordan de skulle i møtekomme overgangen til et bærekraftig samfunn. Et utsagn hun kom med ble sittende igjen hos oss, "klimarisiko=kredittrisiko". Dette utsagnet inspirerte oss til å undersøke nærmere hvordan finansinstitusjoner som Sparebanken Vest kan bidra

til et lavutslippssamfunn ved å håndtere klimarisiko og inkludere bærekraft i sine lånepraksiser til bedriftsmarkedet.

En vesentlig grunn for valg av tema til denne oppgaven er at forfatterne har interesse for bærekraft og har tidligere i bachelorløpet gjennomført et bærekraftsrelatert prosjekt. I tillegg til dette jobber to av fire gruppelemmer innenfor banksektoren. Det er her interessant å se på hvordan deres arbeidsplass kan bidra til bærekraft, som blir sett på som fremtiden. Ved å bygge videre på vår tidligere kunnskap og interesse for bærekraft, ønsket vi å bidra til økt forståelse og bevissthet rundt rollen banksektoren spiller i å fremme bærekraftig utvikling, samtidig som vi undersøker utfordringene og mulighetene som finnes i denne konteksten.

1.2 Formål

Formålet med denne oppgaven er å undersøke hvordan banknæringen gjennom sine lånepraksiser kan bidra i overgangen til et bærekraftig samfunn, samt hvilke muligheter og utfordringer dette medfølger. Dette innebærer å gjøre et dypdykk i tiltakene bankvirksomheten gjør for å fremme en samfunnsutvikling som imøtekommer dagens behov, samtidig som den ivaretar fremtidige generasjoners muligheter.

1.3 Problemformulering

Bærekraft er et dagsaktuelt tema, fordi verden står overfor store klimaendringer. Dersom menneskeheten fortsetter i samme retning, vil det føre til irreversible skader på både kloden og for kommende generasjoner. FN fremlegger bærekraft som et globalt problem som alle, inkludert virksomheter, som må ta ansvar for å ivareta kloden (FN-Sambandet, 2024a). Banker finansierer virksomheter som skal gjøre investeringer med formål om å utvikle seg, styrke sin posisjon og overleve i et konkurransefylt marked. Det kan derfor tenkes at bankene kan ha en form for påvirkningskraft overfor sine kunder i denne sammenheng, og videre bidra i overgangen mot et bærekraftig samfunn. Basert på dette ønsker vi derfor å gjennomføre en casestudie av Sparebanken Vest og drøfte hvordan banksektoren kan bidra til et bærekraftig samfunn gjennom sine lånepraksiser. På bakgrunn av dette utformet vi vår hovedproblemstilling:

Hvordan kan banksektoren gjennom sine lånepraksiser til bedriftsmarkedet bidra i overgangen til et bærekraftig samfunn?

Ettersom hovedproblemstillingen er omfattende og bærekraftsbegrepet inneholder tre ulike aspekter, har vi formulert to forskningsspørsmål hvor vi skal se på hvordan Sparebanken Vests lånepraksiser til bedriftsmarkedet bidrar til bærekraftig utvikling. I det første spørsmålet skal vi se på hvordan lånepraksisene bidrar i sin helhet, med hensyn til de tre aspektene for bærekraftig utvikling. I det

andre forskningsspørsmålet ser vi på hvilke muligheter og utfordringer banken møter på som følge av implementering av bærekraft i sine lånepraksiser. Basert på dette har vi utformet to forskningsspørsmål som samlet skal svare på hovedproblemstillingen:

1. *Hvordan kan Sparebanken Vests lånepraksiser til bedriftsmarkedet bidra til bærekraftig utvikling?*
2. *Hvilke muligheter og utfordringer møter banken som følge av implementeringen av bærekraft i sine lånepraksiser til bedriftsmarkedet?*

1.3.1 Avgrensning

Ettersom temaet vi har valgt er omfattende, har vi avgrenset oppgaven til den norske banksektoren uten å se på utenlandske banker med norske filialer eller andre finansieringsinstitusjoner. Den norske banksektoren består av et stort antall banker, og vi har dermed avgrenset oss ved å gjennomføre en casestudie av Sparebanken Vest. Store banker er typisk delt inn i to avdelinger, privatmarked og bedriftsmarked. Vi har valgt å avgrense oss til bedriftsmarkedet, ettersom vi ser på dette markedet som det mest relevante i overgangen mot et bærekraftig samfunn. På grunnlag av dette har vi dermed valgt å avgrense oss til bankens lånepraksiser til dette markedet, ettersom det hovedsakelig er der de kan ha størst påvirkningskraft.

1.4 Banksektoren

En finansinstitusjon er et foretak som har tillatelse til å tilby eller formidle kreditt (lån) eller utstede for kreditt (Finanstilsynet, 2022). De viktigste finansinstitusjonene kan deles inn i banker (sparebanker og forretningsbanker), finansieringsselskaper og kredittforetak. Banker er økonomiske foretak som har som hovedoppgave å motta og utstede kreditt gjennom innskudd og utlån, og skilles fra andre finansinstitusjoner ved at banker har rett til å motta innskudd fra privatpersoner (Finanstilsynet, 2022). I Norge operer vi med to ulike typer banker, sparebanker og forretningsbanker. Forskjellen på disse er i all hovedsak eierskapet, men det vil ha liten betydning for kundene. Forretningsbankene er organisert som aksjeselskaper, og er dermed eid av aksjonærer. Sparebankene er derimot selveide institusjoner uten eksterne eiere (Meinich & Munthe, 2023). I tillegg til å motta innskudd og tildele lån, tilbyr banker betalingsoverføringer, valutatransaksjoner, ulike eller mindre kompliserte spareprodukter og utsteder betalingskort (debet og kredittkort) (Finanstilsynet, 2022).

Finans Norge beskriver banksektoren i Norge som en bærebjelke i norsk økonomi. Uten en velfungerende banknæring vil ikke nye bedrifter og prosjekter kunne finansieres, risiko avlastes og betalinger kunne skje på en rask og effektiv måte (Finans Norge, s. 2). Banknæringen fungerer som et økonomisk bindeledd mellom samfunnets aktører, både private og offentlige, og dermed spiller en sentral rolle i den økonomiske utviklingen og samfunnet som en halthet (Finans Norge).

1.5 Bærekraft

Etter at Verdenskommisjonen for miljø og utvikling ga ut en rapport i 1987 om bærekraftig utvikling, fikk begrepet internasjonal oppmerksomhet. Denne kommisjonen omtales ofte som Brundtland-kommisjonen, og jobbet for å finne løsninger på miljø- og fattigdomsproblemer. Denne rapporten ble et standpunkt for hvordan FNs medlemsland jobbet med miljø- og utviklingsspørsmål (FN-Sambandet, 2023a).

FN definerer bærekraftig utvikling som: "En utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov" (Brundtland & Dahl, 1987). Denne definisjonen poengterer at vi bare har en klode, med begrenset ressurser, og at vi derfor må ta vare på den. For å skape bærekraftig utvikling er det tre områder som verden må jobbe med: økonomi, klima og miljø, og sosiale forhold. For å avgjøre om noe er bærekraftig må man se på sammenhengen mellom disse tre dimensjonene. Hovedpoenget her er altså å finne en balanse mellom dimensjonene for å oppnå bærekraft både for miljøet og mennesker (FN-Sambandet, 2023a).

Økonomisk bærekraft kan defineres som å utføre tiltak som sikrer økonomisk trygghet for mennesker og samfunn, herunder skape bærekraftig økonomisk vekst og endre måten vi bruker ressurser på i en mer bærekraftig retning. Sosial bærekraft omhandler å sikre at alle individer får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv, og berører områder som arbeid, likestilling og kulturelt mangfold. Kloden har begrenset med ressurser, og på grunn av en stadig rikere og økende befolkning har ressursbruken økt, noe som påvirker klima og miljø. Bærekraftig klima og miljø handler derfor om å begrense både bruken av ressurser og miljøpåvirkning på en slik måte at det ikke fratår muligheter for kommende generasjoner (FN-Sambandet, 2023a).

1.6 Sparebanken Vest som casestudie

Sparebanken Vest er en norsk regional sparebank som har røtter helt bak til 1823. Banken operer hovedsakelig på Vestlandet, med hovedkontor i Bergen. Sparebanken Vest er et børsnotert finanskonsern, delvis eid av 290 000 kunder. Banken tilbyr et bredt tilbud av finansielle tjenester, disse inkluderer: innskudd, lån og forsikring for både privat- og bedriftskunder (Sparebanken Vest, 2024a).

1.6.1 Sosial og miljømessig bærekraft

Sparebanken Vest fremstiller seg som en organisasjon som vektlegger sterkt kunder og samfunnsansvar, noe som gjenspeiles i deres visjon, som er å "bidra til å gjøre livet på Vestlandet bedre". Som en sparebank er Sparebanken Vest eid av kundene, banken hevder i den sammenheng "naturlig at overskuddet også kommer kundene til gode" (Sparebanken Vest, 2024a). Sparebanken Vest anser seg selv som fremtidsrettet og bruker også overskuddet til å "gjøre Vestlandet til et bedre

sted å bo – både nå og i fremtiden” (Sparebanken Vest, 2024b). De har hovedsakelig 3 satsingsområder for samfunnsansvar, disse er: “Kampen for inkludering”, dette initiativet skal gi støtte til tiltak som fremmer tilhørighet og bidrar til å redusere antallet personer som står i fare for å falle utenfor, både når det gjelder skole, arbeid og samfunnsliv. Videre påpeker også Sparebanken Vest at de fokuserer på å skape et dynamisk lokalmiljø, der de ønsker å fremme kunst, kultur, breddeidrett og frivillighet. Dette med mål om å utvikle åpne og aktive lokalsamfunn, som i sin tur bidrar til å styrke Vestlandet både nå og i fremtiden. Det siste hovedfokuset for samfunnsansvar er det grønne skiftet. Sparebanken Vest skal prioritere ideer og prosjekter som støtter en hurtigere omstilling, og sørge for at Vestlandet markerer seg i nye, grønne verdikjeder (Sparebanken Vest, 2024b). Sparebanken Vest har også stiftet Agenda Vestlandet, som innebærer at man kan søke om midler til å finansiere prosjekter som fører til grønn omstilling. Tre av hovedinitiativene for agenda Vestlandet er Vestlandsmeldinga, Vestlandsindeksen og Vestlandskonferansen. Vestlandsmeldinga tar for seg trender, utfordringer og tiltak som Vestlandet skal komme i møte. Vestlandsindeksen, en kvartalsvis temperaturmåler av næringslivet på Vestlandet. Og Vestlandskonferansen, Vestlandets viktigste møteplass for næringsliv, politikk og akademia (Sparebanken Vest, 2024c).

I tillegg til samfunnsansvar, skriver Sparebanken Vest at de legger vekt på sitt miljømessige bærekraftsarbeid. De har blant annet utarbeidet flere bransjespesifikke mål på reduksjon i CO₂ utslipp. Disse ønsker de å nå disse ved å tilby grønne låneprodukter som grønne- og bærekraftslinkede lån, som vi kommer nærmere innpå senere i oppgaven (Sparebanken Vest, 2023a). Sparebanken Vest er klimaforpliktet, de må dermed på årlig basis utarbeide klimaregnskap for virksomhetens interne drift. De utarbeider også en handlingsplan for å redusere klimaavtrykk. Hensikten med klimaregnskapet er å få en oversikt over bankens klimagassutslipp, i tillegg er klimaregnskapet et verktøy for å identifisere konkrete tiltak som kan redusere energiforbruk og klimagassutslipp. Dette er for å nå sitt mål om netto nullutslipp innen 2040 (Sparebanken Vest, 2023b, s. 17).

1.7 Disposisjon av oppgaven

Vi har nå redegjort for bakgrunn, formål, avgrensing, samt andre sentrale elementer som er viktig for å besvare problemstillingen oppgaven. Vi har også gitt en introduksjon til banksektoren og bærekraft som er essensielt for videre forståelse av oppgaven. Videre i kapittel to, vil vi ta for oss teorigrunnlaget som vi anser som nødvendig for å kunne svare på oppgavens problemstilling. I kapittel tre skal vi ta for oss oppgavens metodikk ved å se på forskningsmetodene vi har brukt, datakvalitet og etikk. Deretter vil vi drøfte våre forskningsspørsmål i kapittel fire med utgangspunkt i teori og intervjuene vi har gjennomført. Det første forskningsspørsmålet vi skal ta for oss er: *Hvordan kan Sparebanken Vests lånepraksiser til bedriftsmarkedet bidra til bærekraftig utvikling?*

Deretter vil vi ta for oss det andre forskningsspørsmålet: *Hvilke muligheter og utfordringer møter banken som følge av implementeringen av bærekraft i sine lånepraksiser til bedriftsmarkedet?*

Avslutningsvis vil vi i kapittel 5 utforme en konklusjon hvor vi svarer på hovedproblemstillingen med utgangspunkt i hva vi kom frem til under forskningsspørsmålene.

2.0 Teorigrunnlag

Under dette kapitlet skal vi presentere vårt teorigrunnlag som senere skal benyttes under drøftingsdelen i kapittel fire. For å gi en god oversikt og struktur på teorigrunnlaget, har vi delt kapitlet inn i tre ulike temaer: bærekraft, samfunnsansvar og banknæringen.

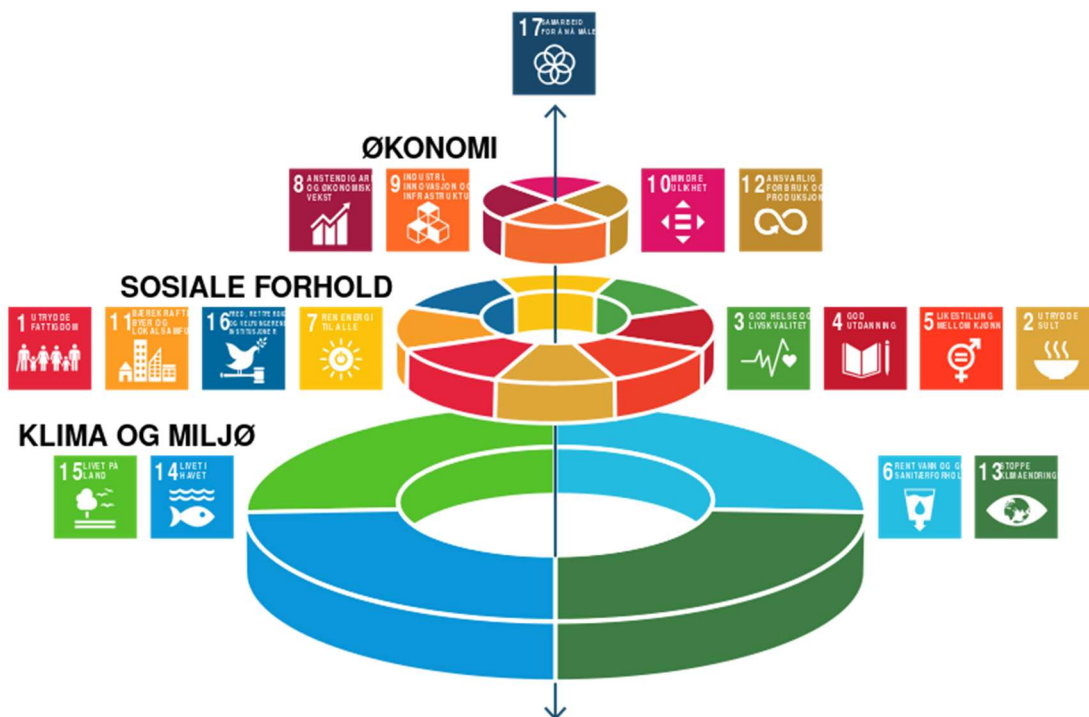
2.1 Teori om bærekraft

I denne delen av oppgaven skal vi presentere ulike teorier innenfor bærekraft. Vi vil først gi en kort introduksjon til bærekraftsmålene og gå dypere inn på de målene vi ser på som mest relevante for oppgaven, før vi videre vil presentere den triple bunnlinjen. Videre skal vi gi en introduksjon til EUs grønne giv og hva det innebærer. Deretter går vi inn på “den grønne brøk”, før vi avslutningsvis vil vi gi en introduksjon til rapporteringsdirektivene TCFD (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures) og CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive).

2.1.1 FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er en global handlingsplan som inneholder 17 mål og 169 delmål som er utarbeidet for å sikre en bedre fremtid, utviklet av alle verdens land i felleskap. Planen ble vedtatt i 2015 og har et livsløp på 15 år frem til 2030 (FN-Sambandet, 2023b). Målene er ikke utelukkende koblet opp mot miljømessig bærekraft, flere av målene fokuserer på å skape et solid og rettferdig fundament for et anstendig liv samt økonomisk trygghet for alle mennesker.

Figuren under visualiserer de 17 bærekraftsmålene fordelt på de tre ulike bærekrafts-søylene; økonomisk bærekraft, sosial bærekraft og miljømessig bærekraft (FN-Sambandet, u.d.). I denne oppgaven vil fokuset vårt ligge på bærekraftsmål 5, 7, 8, 12 og 13, ettersom vi ser på disse som mest relevant for vår problemstilling og videre drøfting.

Figur 1 – "Bryllupskakemodellen av bærekraftsmålene" av Jerker Lokrantz/Azote

Copyright by Jerker Lokrantz/Azote

Delmål 5 - Likestilling mellom kjønnene

Bærekraftsmål fem tar for seg likestilling, og omhandler en rettferdig fordeling av makt, innflytelse og ressurser. For å sikre en utvikling av menneskeheten og samfunnet, er retten til å leve et fritt liv uten vold og diskriminering avgjørende. Politisk, sosial og økonomisk likestilling har en positiv påvirkning på alle plan og er essensielt for å nå FNs bærekraftsmål for 2030 (FN-sambandet, 2024b).

Figur 2 "Likestilling mellom kjønnene" av FN-sambandet

Delmål 7 - Ren energi til alle

Det syvende målet tar for seg at alle mennesker skal ha tilgang til energi. Energien skal også være pålitelig, bærekraftig, moderne og til en overkommelig pris. Hovedpunktene i dette bærekraftsmål er å gi alle tilgang på strøm, samtidig som strømmen kommer fra en fornybar kilde som vind-, vann- eller solkraft. Målet ønsker i tillegg å sikre rent brennstoff for matlaging for alle mennesker, hovedsaklig for fattigere land som bruker oppvarmingskilder som kan føre til høyere luftforurensing og lavere livskvalitet (FN-sambandet, 2023c).

Figur 3 – "Ren energi til alle" av FN-Sambandet

Delmål 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst

Bærekraftsmål åtte legger vekt på å fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle mennesker. For å utrydde fattigdom og bekjempe ulikhet er det avgjørende å skape økonomisk vekst, samt nye arbeidsplasser. For å sørge for et forutsigbart og trygt arbeidsliv er det viktig å inkludere de unge og tilrettelegge for kvinner i arbeid og redusere uformelt og svart arbeid (FN-sambandet, 2023d).

Figur 4 "Anstendig arbeid og økonomisk vekst" av FN-sambandet

Delmål 12 – Ansvarlig forbruk og produksjon

Dette målet tar i hovedsak for seg at menneskeheten skal gjøre mer, med mindre ressursbruk. Med dagens forbruksmønstre bruker vi mye mer enn hva som er bærekraftig, selv om vi ikke bruker alt vi produserer. Eksempelvis blir kun to tredjedeler av produsert mat spist, noe som gjør at vi har en overproduksjon samtidig som mye går til spille. Målet ved ansvarlig forbruk og produksjon er at vi skal produsere kun det vi forbruker, samtidig som vi reduserer det totale forbruket ved å ikke unødvendig fråttse (FN-Sambandet, 2023e).

Figur 5 – "Ansvarlig forbruk og produksjon" av FN-sambandet

Delmål 13 – Stoppe klimaendringene

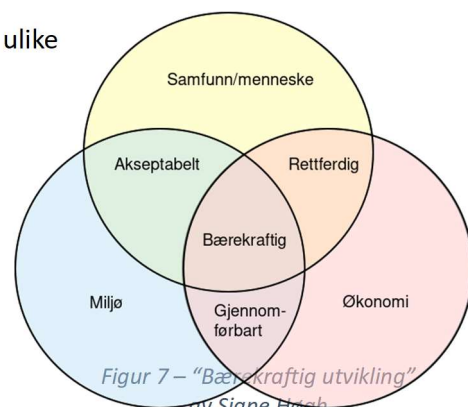
FNs 13. mål handler om å stanse klimaendringene og bekjempe konsekvensene de har medbrakt. Dette er da hovedsakelig knyttet til klimagassutslipp hos forbrukere og organisasjoner. Ifølge FN er det lagt opp til at hver enkel nasjon skal kunne sette egne klimamål, og Norge fulgte dette opp med Klimaloven. Loven fastsetter at Norge skal redusere de nasjonale utslippene med 55% innen 2030, og mellom 90 og 95% innen 2050 (Klimaloven 2018: §§3-4) (FN-Sambandet, 2023f).

Figur 6 – "Stoppe klimaendringene" av FN-sambandet

2.1.2 Den triple bunnlinjen

Den triple bunnlinjen (figur 7) er en modell som omfatter tre ulike bunnlinjer en bedrift må tilfredsstille for å kunne fremme bærekraftig utvikling (Elkington, 1997). Modellen tar for seg den økonomiske, miljømessige, og den sosiale bunnlinjen. Modellens formål er å synliggjøre virksomheters ansvar utover det økonomiske, ved å også inkludere den miljømessige og den sosiale bunnlinjen. Følgelig må virksomheten gjøre rede for hvordan deres aktiviteter og

Figur 7 – "Bærekraftig utvikling" av Signe Høgh

handlinger påvirker menneskene og miljøet rundt. Det kan derfor sies at den triple bunnlinjen går bort fra den tradisjonelle målingen av en bedrifts suksess gjennom økonomisk resultat, til å også inkludere ikke-økonomiske resultater (Elkington, 1997). For at en organisasjon skal være bærekraftig, må den ta ansvar for egen økonomi, samt de ikke-finansielle faktorene som eksempelvis deres påvirkning på samfunnet og miljø (Carson & Skauge, 2021, s. 136).

Sosiale bunnlinjen

Den sosiale bunnlinjen handler om enhver virksomhets direkte og indirekte påvirkning på mennesker. Dette omfatter mennesker internt i organisasjonen som ansatte og leietakere, samt eksternt der det vil omfatte kunder, leverandører, samt det lokale samfunnet. For de interne menneskene er det viktig at virksomheten tilfredsstillende arbeidsbetingelser, sikrer et godt arbeidsmiljø og unngår diskriminering. For de eksterne er det viktig å opprettholde menneskerettigheter, unngå korrupsjon, samt bidra til å påvirke lokalsamfunnet på positivt vis, for eksempel ved sponsing eller utdanningsstøtte (Carson & Skauge, 2021, s. 136).

Miljømessige bunnlinjen

Den miljømessige bunnlinjen dreier seg om virksomhetens påvirkning på miljøet. Det kan være ulike former for påvirkning, og avhenger av hva bedriftens kjerneaktivitet er. Virksomheter som drifter sin virksomhet med utgangspunkt i en trippel bunnlinje vil prøve å redusere risikoen for skade på det ytre miljøet, samt redusere sine "økologiske fotavtrykk". Hovedtanken bak den miljømessige bunnlinjen er at en miljømessig bærekraftig driftsform vil være lønnsomt på sikt, og vil føre til reduserte kostnader. Fra en overordnet synsvinkel, så er alle virksomheter avhengig av et velfungerende klima og natur for å anskaffe nødvendige råvarer til sin produksjon, noe som brukes som et argument for at virksomheter skal bidra innenfor det miljømessige (Carson & Skauge, 2021, ss. 136-137). Et eksempel på dette er bønder som er avhengig av klima og natur for sine avlinger og eksistens. Dette gir dem et automatisk ansvar til å ta vare på miljøet både for sin egen eksistens og for samfunnet.

Økonomiske bunnlinjen

Den økonomiske bunnlinjen er den tradisjonelle målingen av en bedrifts suksess, og handler om den økonomiske verdien som skapes i en virksomhet etter at driftskostnader er trukket fra. For at en privat virksomhet skal være økonomisk bærekraftig, må den over tid ha høyere inntekter enn utgifter. I denne konteksten dreier det seg ikke bare om virksomhetens lønnsomhet, men også den økonomiske innvirkningen på samfunnet i et helhetsperspektiv. I et bærekraftperspektiv handler økonomi primært om hvilke sosiale og miljømessige goder som genereres gjennom overskuddet. (Carson & Skauge, 2021, s. 137).

2.1.3 EUs grønne giv

EUs Grønne Giv eller “Green Deal for Europe” er en plan lagt frem av EU-kommisjonen i 2019, for hvordan EU kan bli verdens første klimanøytrale kontinent innen 2050 (Regjeringen, 2021a).

Miljødirektoratet refererer til det grønne giv som en strategi rettet mot grønn vekst, med mål om å sikre et mer bærekraftig og konkurransedyktig Europa. EUs grønne giv gir en forpliktelse om å inkludere miljøhensyn i europeiske land sine økonomiske og industrielle prosesser, da for å oppnå bærekraftig utvikling på sikt. Kortfattet er EUs Grønne Giv en handlingsplan for å transformere det europeiske samfunn og økonomier ved å redusere miljøutslipp, fremme ressurseffektivitet og videreutvikle grønn teknologi (Miljødirektoratet, 2021).

Mål ved EUs grønne giv

Miljødirektoratet definerer at hovedmålet med EUs grønne giv er et klimanøytralt EU innen 2050.

Videre er det en rekke delmål, mer presist skal forurensing minimeres, økt beskyttelse av helse og miljø, økt livskvalitet, sunne økosystemer og bevaring av biologisk mangfold, samt ren og sikker mat og energi (Miljødirektoratet, 2021).

EUs handlingsplan for bærekraftig finans

EU-kommisjonen la frem en handlingsplan i 2018, med tiltak som skal støtte opp et finansielt system som støtter bærekraftig omstilling og vekst. Denne handlingsplanen består av ti tiltak som samlet skal realisere tre hovedmål. Først og fremst tar den sikte på å omdirigere kapitalstrømmene mot en mer bærekraftig økonomi. Videre skal den gjøre det lettere å implementere bærekraft i risikohåndtering. I tillegg skal den fremme transparens og langsiktighet i finansielle markeder og i økonomien som sin helhet (Regjeringen, 2019).

EUs taksonomi

EUs taksonomi er en grunnleggende del av EUs handlingsplan for bærekraftig finans og et viktig verktøy for å omdirigere kapitalstrømmene mot en mer bærekraftig økonomi. Den skal bidra til å styre investeringer i den retning som trengs for en bærekraftig omstilling i henhold til EUs grønne giv. For å nå disse målene må finansiering og investering være rettet mot bærekraftige prosjekter og aktiviteter, følgelig er det også nødvendig med en klar definisjon over hva som kan defineres som “bærekraftig”. Dette er noe som det nye klassifiseringssystemet for bærekraftige økonomiske aktiviteter, EUs taksonomi, skal gi svar på (European Commission, 2023a).

Taksonomien stadfester en felles definisjon på hvilke økonomiske aktiviteter som er å regne som miljømessig bærekraftig. Formålet med taksonomien er å fremme bærekraftige investeringer i EU, øke trygghet og klarhet i investeringer, bekjempe grønnvasking, hjelpe selskaper til å bli mer miljøvennlige, samt redusere markedsfragmentering (European Commission, 2023a).

Taksonomien definerer en aktivitet som bærekraftig dersom den bidrar vesentlig til minimum ett av seks miljømål, i tillegg som den ikke gjør vesentlig skade på de andre fem miljømålene og opprettholder et minimum av sosiale forhold (European Commission, 2023a).

Den grønne brøk

Den grønne brøken, omtalt som GAR, viser andelen av bankens utlån som går til taksonomikompatible aktiviteter (Regjeringen, 2022). Den grønne brøken er en sentral del av finansforetaks rapporteringsplikt for bærekraft i henhold til taksonomiforordningen. I 2021 utførte den europeiske banktilsynsmyndigheten EBA en pilotstudie hvor de fant at en samlet grønn brøk for 29 europeiske banker lå på 7,9%. For at et lån skal inkluderes i den grønne brøken må foretaket selv være rapporteringspliktig. Ettersom et større antall av lån går til mindre bedrifter som ikke frivillig rapporterer i henhold til taksonomien, kan den grønne brøken til norske banker forventes å være nokså lav. Etter hvert som flere norske bedrifter blir pålagt rapporteringskrav vil den grønne brøken gi et mer nøyaktig bilde av hvor stor andel av norske lån som går til bærekraftige aktiviteter (Regjeringen, 2022). I løpet av 2. kvartal 2024 skal EU-kommisjonen også vurdere om lån til ikke rapporteringspliktige foretak kan inkluderes i den grønne brøken. Finansinstitusjoner som tilbyr grønne investeringsprodukter, er forpliktet til å offentliggjøre andelen av deres investeringer som samsvarer med kravene i taksonomien. Den grønne andelen kan fungere som en konkurransefordel, ettersom den legger press på finansforetak for å demonstrere bærekraften i investeringene deres. Dette kan igjen føre til at selskaper med høyere grønn andel blir betraktet som mer attraktive (Regjeringen, 2022).

CSRD

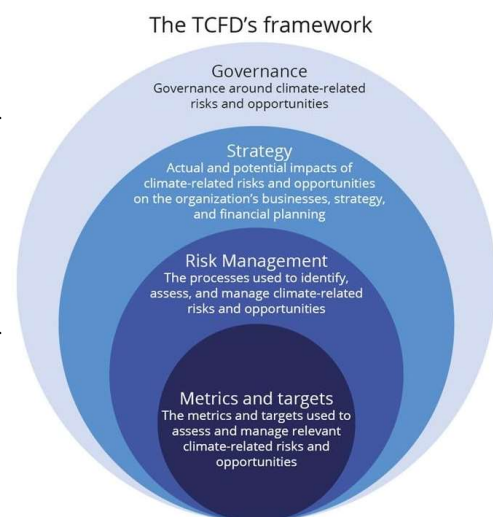
Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) er en EU-lov om bærekraftsrapportering som er forslått inn i Norsk lov via EØS avtalen. Loven går i generelle trekk ut på at større foretak skal årlig rapportere om sine bærekraftsforhold (Regjeringen, 2023). EUs nye regler pålegger at foretak som er definert som store, små eller mellomstore skal rapportere om bærekraft. Ved innføringen i Norge vil dette skje i ulike stadier, hvor det i første omgang vil være de bedriftene som blir definert som "store" som er pliktig til å rapportere sine bærekraftsforhold. For disse bedriftene vil rapporteringskravet etter alt å dømme bli aktivt fra regnskapsåret 2024, og vil følge EU sine rapporteringsstandarder (ESRS) som ble utgitt juli 2023 (European Commission, 2023b). For små og mellomstore foretak vil rapporteringskravet tre i kraft først ved regnskapsåret 2026, med standarder som skal bli utgitt i fremtiden. Totalt anslår Norges verdipapirlovutvalg at 2100 norske selskaper vil bli pålagt å rapportere fra de nye reglene, i tillegg til i overkant 300 selskapene som er pålagt av eksisterende rapporteringskrav (Regjeringen, 2023).

Formålet med CSRD er å skape et felles rammeverk for rapportering av bærekraft, med standardisering av definisjoner og bærekraftsforhold. Reglene vil også spesifisere hva som skal rapporteres og hvordan dette skal rapporteres. Her befinner det seg også et krav om at rapporteringen må bekreftes av en revisor. Denne rapporteringen vil ifølge regjeringen føre til fordeler både til de som investerer og bedriftene som rapporterer. Investorene vil ha offentliggjorte rapporter de kan bruke i sin vurdering av bedrifter, og kan dermed identifisere de mest omstillingsdyktige bedriftene. Fra bedriftene sin side vil denne rapporteringen synliggjøre og dokumentere for deres bærekraftsarbeid (Regjeringen, 2023). Gjennom ESRS er det også påpekt at bærekraftsrapportering skal inneholde informasjon om vesentlige bærekraftsforhold i sin verdikjede. Dette inkluderer da både materielle virkninger, risiko og muligheter knyttet til sine direkte og indirekte forretningsforbindelser til disse ulike bedriftene (European Commission, 2023c, s. 11).

2.1.4 TCFD, TFND og klimarisikoutvalget

I 2017 ble rammeverk for rapportering av klimarelatert risiko Task force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) sammensatt av Financial Stability board (FSB). Utvalget anbefaler gjennom TCFD-rapporten et rammeverk for rapportering om klimarelaterisiko som kan hjelpe selskaper å identifisere klimarelaterte trusler og muligheter, noe som har fått bred støtte internasjonalt. Rammeverket ser på den klimarelaterte risikoen på fire nivåer, på styrings-, strategisk-, risiko management-, og beregnings- og målnivå (Regjeringen, 2021b).

På bakgrunn av TCFD-rammeverket nedsatte regjeringen i 2017 klimarisikoutvalget, et ekspertutvalg som skulle vurdere klimarelaterte risikofaktorer og deres betydning for norsk økonomi og finansiell stabilitet. I utvalgets rapport til finansdepartementet anbefaler de at norske virksomheter bør støtte opp arbeidet om selskapsrapportering om klimarelatert risiko og rapportere om hvordan de håndterer risikoen i tråd med anbefalingene. Hensikten med dette er at det kan bevisstgjøre selskaper om risiko knyttet til klimaendringer ovenfor deres forretningsmodell, og kan da hjelpe bedriftene å gjøre mer velinformerte investeringsbeslutninger. Videre anbefalte utvalget at norske myndigheter skulle vente med å innføre lovkrav knyttet til TCFD og mente de burde se an oppfølgingen i markedet og lovgivningsutviklingen i EU (Regjeringen, 2019).

Figur 8 – "TCFDs rammeverk for klimarisikorapportering" av TCFD

I TCFD rapporten kommer det frem at klimarisiko kan deles inn i to hovedkategorier, overgangsrisiko og fysisk risiko. Overgangsrisiko er risiko som stammer fra overgangen til et lavutslippssamfunn, denne kan igjen deles inn juridisk, teknologisk, markeds- og omdømmerisiko. Fysisk risiko er knyttet til klimaendringenes fysiske påvirkning, denne kan deles inn i akutt risiko og kronisk risiko (Task Force on Climate-related Financial Disclosures, 2023, s. 5).

I september 2023 ble rammeverk for rapportering av naturrelatert risiko ferdigstilt av arbeidsgruppen Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD). Gruppen er satt sammen av 40 individuelle medlemmer fra ulike finansielle institusjoner og bedrifter. Rammeverket skal hjelpe organisasjoner med å rapportere og handle på naturrelaterte problemer, og bedre forstå deres naturrelaterte påvirkninger, avhengigheter, risikoer og muligheter. Målet er å gå bort fra aktiviteter med negative utfall og over til positive, gjennom finanssystemene. (TNFD, u.d.) Rapporten deler naturrelatert risiko inn i tre kategorier, fysisk, overgangs- og systematisk risiko. (TNFD, 2023, s. 33)

2.2 Teori om samfunnsansvar

Under denne delen av oppgaven skal vi presentere ulike teorier som omhandler temaet samfunnsansvar. Vi vil først gi en introduksjon til ESG og de tre ulike fokusene som er sentrale der. Videre vil vi gå inn på stakeholderperspektivet, også kjent som interessentteorien. Deretter skal vi presentere hva grønnvasking er, før vi gir en introduksjon til MSCI, miljøfyrtårn og etisk bankguide ettersom disse vil være relevant for senere drøfting. Avslutningsvis vil vi forklare hva blåvasking er og hva det innebærer.

2.2.1 ESG

ESG er et konsept som tar for seg et tredelt fokus som omfatter ikke-finansielle hensyn, som investorer og interessenter kan benytte for å måle og vurdere en virksomhets bærekraftsgrad. Den norske oversettelsen for begrepet ESG er miljømessige, sosiale og forretningsetiske forhold, ofte omtalt som bærekraft. ESG tar for seg virksomhetens forretningsmodell, altså hvordan deres produkter og tjenester bidrar til bærekraftig utvikling og risikostyring. Virksomheter med solid ESG-arbeid har bedre potensial for suksess i fremtiden (Nordea, u.d.).

Integrering av ESG har flere finansielle fordeler og muligheter for virksomheter. Bærekraft er et dagsaktuelt tema, noe som vil gi virksomheter som tar ansvar og som bidrar til bærekraftig utvikling en økt konkurransekraft på flere områder. Dette kan blant annet være gjennom gode samarbeidsavtaler ettersom kunder heller velger leverandører som kan dokumentere sitt arbeid

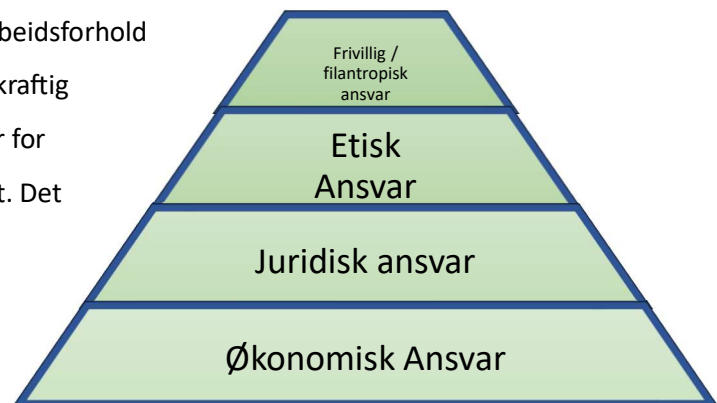
innenfor bærekraft. Bærekraftsarbeidet vil også påvirke virksomheters finansieringsbetingelser og lånemuligheter gjennom at finansnæringen belønner bærekraft (pwc, 2024).

Klima og miljø

Formålet med å ha klima og miljø som en av de tredelte fokusene er å gjøre bedrifter bevisst på deres påvirkning på kloden. Viktige elementer som bedrifter må være bevisst på er blant annet energieffektivisering, klimaendringer- og risiko, klimagassutslipp, og sirkulær økonomi (pwc, 2024). For virksomheter som ønsker å forbedre sin energieffektivisering, vil oppgradering av bygninger og lokaler utgjøre en stor forskjell. Dette kan for eksempel gjøres gjennom forbedring av isolasjon, ventilasjon, bytting av vinduer og lignende (Miljødirektoratet, 2023). Gjennom slike tiltak vil virksomheten både forbedre sin påvirkning på miljøet, samtidig som det vil kreves mindre energi for å varme opp bygningen, og dermed føre til lavere energikostnader.

Samfunn

Viktige elementer innenfor de sosiale forholdene er blant annet lokalsamfunnet og andre interne arbeidsforhold (pwc, 2024). Det økte fokuset rundt bærekraftig utvikling fører med seg et samfunnsansvar for bedriftene og forventninger fra samfunnet. Det vil derfor være viktig for virksomheter å tilfredsstille disse forventningene for å overleve. Dette kan fremstilles i Carrolls CSR-pyramide:

Figur 9 - Carson & Skauge (2021, s. 172)

Modellen illustrerer bedrifters samfunnsansvar gjennom fire områder: økonomisk, juridisk, etisk og frivillig/filantropisk ansvar. Carroll definerer det økonomiske ansvaret som det viktigste, ettersom det er helt essensielt å overholde for at virksomheten skal overleve. Deretter følger rekkefølgen oppover fra det viktigste nederst til det minst nødvendige for å sikre virksomhetens eksistens. Det økonomiske ansvaret innebærer å skape profitt for eierne, produsere til en rimelig pris og tilby arbeidsplasser. Videre kommer det juridiske ansvaret som innebærer at virksomheten må holde seg innenfor lover og regler. Det etiske ansvaret innebærer å overholde det som forventes fra samfunnet utover lovverket. Helt øverst i modellen befinner det filantropiske ansvaret seg, noe som dreier seg om et frivillig ansvar som virksomheten tar på seg. Dette kan blant annet være samfunnstjenelige formål som omgivelsene forventer fra virksomheten (Carson & Skauge, 2021, s. 178). Et eksempel på dette kan være støtte i form av støtte til lokale idrettslag.

Styring

Innenfor etisk forretningsstyring er de viktige elementene blant annet innkjøp og leverandører, anti-hvitvasking og personvern (pwc, 2024). For at en virksomhets produkter skal kunne beregnes som bærekraftig, må de kunne dokumentere hele prosessen fra råvare til ferdigvare. På bakgrunn av dette kan virksomheter stille krav til sine leverandører for å bli mer bærekraftig. Leverandører er avhengig av sine partnere og må derfor tilfredsstillende partnernes krav for å kunne overleve på markedet. På denne måten kan hele forsyningskjeden påvirkes gjennom at den ene parten implementerer en bærekraftig strategi (pwc, 2024).

2.2.2 Stakeholderperspektivet

Spørsmålet om hvordan organisasjoner bør tilpasse seg interessentene sine blir ofte understreket av to ulike perspektiver, shareholderteorien og stakeholderteorien (Carson & Skauge, 2021, s. 143). Den amerikanske filosofen R. Edward Freeman grunnla en teori kalt stakeholderteorien, også kjent som interessentteorien i 1984. Denne teorien argumenterer for at organisasjoner bør ta hensyn til behovene til interessentene. I korte trekk forteller teorien oss at bedrifter ikke bare skal sette søkelys på å maksimere egen profitt, men heller skape så mye verdi for interessentene som mulig (Carson & Skauge, 2021, s. 143-144). På den annen side grunnla filosofen Milton Friedman en annen tilnærming kalt shareholderteorien. Denne teorien aviser ideen om at bedrifter har samfunnsansvar utover noe annet enn å maksimere profitt for eierne innenfor lovens rammer (Carson & Skauge, 2021, s. 168).

Stakeholder-teorien representerer en tilnærming til virksomhetsledelse som ikke bare eksisterer for å tjene penger, men også for å skape verdi for samfunnet. Denne teorien laget av Edward Freeman tar utgangspunkt i at virksomheter må styres ut fra et samlet hensyn til interessentene. Dette innebærer å ta hensyn til alle interessentenes legitime behov og interesser, og prioritere disse på et bestemt vis. Interessentene til en organisasjon inkluderer ansatte, kunder, leverandører, samfunn, regjering og andre interessentgrupper. Stakeholder-teorien argumenterer for at beslutninger i organisasjonen bør tas med hensyn til disse ulike partene, og at å opprettholde en balanse mellom deres interesser gjør organisasjonen mer levedyktig på sikt (Carson & Skauge, 2021, ss. 143-144).

Hvilke grupper som skal prioriteres kategoriseres etter deres påvirkningskraft, viktighet og legitimitet ovenfor bedriften. Interessentene som treffer alle 3 punktene, bør da få førsteprioritet. Teorien definerer en interessent som alle personer, grupper og institusjoner som kan påvirke eller blir påvirket av virksomhetens beslutninger, og skiller mellom de to kategoriene primære og sekundære interessenter. De primære interessentene er ansatte, kunder, eiere/investorer, leverandører og lokalsamfunnet, mens de sekundære er de som har indirekte interesse i virksomheten må delvis tas hensyn til. Eksempelvis organisasjoner, myndigheter og media (Carson & Skauge, 2021, ss. 145-147).

2.2.3 Grønnvasking

Grønnvasking oppstår når virksomheter fremstiller seg selv som mer miljøvennlige enn de egentlig er gjennom villedende markedsføring (Carson & Skauge, 2021, s. 158). Bærekraft er som tidligere nevnt et dagsaktuelt tema og enkelte markedsførere ser deretter en mulighet for å oppnå mersalg gjennom å pynte ekstra på sine produkter. Dette kan blant annet være gjennom å benytte bærekraftslinkede ord, naturbilder osv. Gjennom dette skaper de tillitt og legitimitet fra samfunnet, og oppnår deretter økt salg og et godt syn på sin bedrift. Dersom disse virksomhetene blir avslørt for sine misvisende påstander om sine produkter kan det føre til at privatpersoner i samfunnet mister tillitten til miljøpåstander, også de som faktisk er autentiske (Framnes, 2022). Dersom denne tillitten faller bort, vil det føre til store konsekvenser for hele samfunnet. Folk vil slutte å bry seg og tror ikke på noe fordi de tenker at det bare er lureneri (Carson & Skauge, 2021, ss. 158-159).

Miljøfyrtårn

Det er også innført ulike sertifiseringer som bidrar til kampen mot grønnvasking. Dette er blant annet miljøfyrtårn som er en nasjonal miljøsertifiseringsordning med over 8500 verifiserte virksomheter (Miljøfyrtårn, 2023a). For at en virksomhet skal kunne sertifisere seg må de først delta på kurs eller få tilpasset veiledning enten fysisk eller digitalt, noe som er veldig fleksibelt. Videre må virksomheten oppfylle sertifiseringskriteriene og deretter sende dokumentet til godkjenning. Når dokumentet er godkjent vil de motta sitt miljøfyrtårn-sertifikat og miljøfyrtårn-diplom. Videre er de forpliktet til å kontinuerlig forbedre sine miljøprestasjoner og årlig dokumentere sitt miljøarbeid. Effekten av Miljøarbeidet kan måles gjennom bruk av smarte styringsverktøy og de kan iverksette tiltak på de områdene der det trengs. Hvert tredje år må miljøfyrtårn-virksomheter re-sertifiseres for å sikre god miljøstyring og kontinuerlig forbedring. De må da gå gjennom og dokumentere sertifiseringskriteriene og sikre at de fortsatt opprettholdes (Miljøfyrtårn, 2023b). Miljøfyrtårn-sertifiseringen er altså en bekreftelse på at en virksomhet er bærekraftig, og gjennom denne prosessen med forskjellige tiltak, kriterier og godkjenninger vil dette bidra til å unngå grønnvasking.

MSCI

MSCI er en leverandør av beslutningsverktøy og tjenester for det globale investeringsmiljøet (MSCI, u.d.). MSCI gjennomfører blant annet ESG-vurderinger, som tar sikte på å måle hvordan et selskap håndterer ESG-risikoer og muligheter. De benytter en regelbasert metodologi for å identifisere ledende aktører og de selskapene som ligger etter innenfor ulike bransjer, basert på deres ESG-relaterte risikoer. Videre legger MSCI også fokus på virksomhetenes evne til å håndtere disse ESG-relaterte risikoene i forhold til deres konkurrenter. De ulike rangeringene MSCI benytter er "leder" (AAA, AA), gjennomsnittlig (A, BBB, BB), til de som ligger etter (B, CCC) (MSCI, u.d.).

Etisk bankguide

Som en del av det internasjonale prosjektet Fair Finance International, har Etisk Bankguide som mål å gi forbrukere, organisasjoner og myndigheter innsikt i hvordan banker forholder seg til sentrale tema innenfor etikk og bærekraft (Etisk Bankguide, u.d.a). Etisk bankguides arbeid går hovedsakelig ut på å kartlegge retningslinjene og policydokumentene til de største bankene i Norge. Av denne kartleggingen utarbeider virksomheten en score som viser hvordan de ulike bankene oppfyller krav til samfunnsansvar. I tillegg undersøker de hvordan bankenes retningslinjer følges opp i praksis via bruk av casestudier (Etisk Bankguide, u.d.a).

Forbrukerrådet og fremtiden i våre hender har inngått et samarbeid for å lage den etiske bankguiden. Fremtiden i våre hender er den største organisasjonen i Norge innenfor miljø- og solidaritetsarbeid. De jobber for å skape et mer etisk og miljøvennlig forbruk, samt en mer rettferdig fordeling av jordens ressurser (Etisk Bankguide, u.d.a). Forbrukerrådet er en uavhengig interesseorganisasjon som støtter forbrukerne og påvirker myndighetene og næringsliv for å fremme forbrukervennlige løsninger.

2.2.4 Blåvasking

Blåvasking er et begrep som brukes for å beskrive villedende markedsføring som overdriver et selskaps forpliktelser til ansvarlig sosial praksis. Blåvasking er ofte koblet opp mot bedriftens sosiale ansvar, hvor selskapet prøver å unnlate seg sitt ansvar ved produksjon av falske data eller ved å fremvise noe som ikke er sosialt bærekraftig som om det skulle har vært det. Et eksempel på dette er en bedrifts forpliktelse på å stoppe et sosialt problem gjennom et globalt initiativ, der bedriften i praksis ikke utøver noe utenom tomme ord (Pryde & Nolan, u.d.).

2.3 Banknæringen

I dette kapittelet skal vi presentere relevant teori fra banknæringen. Vi vil først presentere teori om lånepraksiser i bedriftsmarkedet. Relevante elementer innenfor dette vil være grønne lån og bærekraftslinkede lån. Videre vil vi presentere energimerkingsordningen og hvordan den fungerer. Avslutningsvis vil vi presentere risiko og hvordan banker jobber med å prise denne.

2.3.1 Lånepraksis i bedriftsmarkedet

Hvis en bedrift i Norge trenger penger til en investering, er det mange ulike måter å få dette finansiert på. De mest normale kapitaløkingsaktivitetene er enten å selge aksjer gjennom en aksjeemisjon eller ved låneopptak i banken. En aksjeemisjon er salg av nye aksjer til investorer for å øke bedriftens betalingsmidler. Lån derimot innebærer at en bank eller finansinstitusjon utsteder en pengesum til bedriften mot en fast betalingsplan bestående av avdrag og renter (Bøhren & Gjærum, 2020, s. 21). I denne delen vil det bli gjort rede for de ulike typer lån som blir tilbudt, samt bærekraftige alternativer.

Grønne lån

Grønne lån er et låneprodukt som gir en bedrift bedre betingelser for prosjekter med positiv klima- eller miljøeffekt (Finans Norge, 2018). Det finnes ingen konkrete krav på hvilke prosjekter eller aktiviteter som blir sett på som bærekraftig i denne sammenheng, noe som gjør at forskjellige finansinstitusjoner gir forskjellige rammevilkår og begrensinger. Hvis vi trekker frem grønne lån til finansiering av bygninger, har både Sparebanken Vest og DNB valgt å basere sitt rammeverk etter Green Loan Principles (GLP) som er da "generelle retningslinjer utarbeidet av globale finansielle aktører". Videre har Sparebanken Vest et krav om at prosjektet må tilfredsstille definisjonen av bærekraftighet i henhold til EUs taksonomi. Sparebanken Vest krever også at bygget må være blant de "mest energieffektive byggene", mens DNB krever energikarakter A/B og Sparebanken 1 krever A/B/C. Sparebanken 1 og DNB krever i tillegg til dette at bygget tilfredsstiller en av merkeordningene de ligger frem, for eksempel BREEAM og Svanemerket (Sparebanken Vest, 2023a, ss. 4-5) (DNB, u.d.) (Sparebanken 1, u.d.).

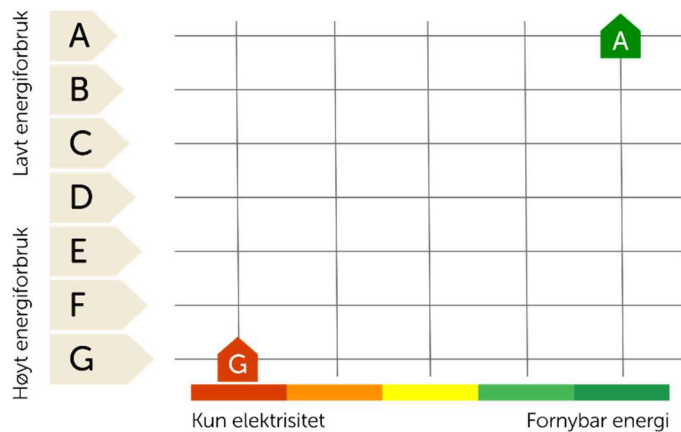
Bærekraftslinkede lån

Denne typen lån er spesielt kurert mot bedrifter som ønsker et alternativ til grønne lån. Det som skiller det fra de tidligere nevnte grønne lånene er at lånet er direkte knyttet til selskapets forhåndsdefinerte bærekraftige mål og tiltak. Dette lånet gir låntakeren et større handlingsrom til å gjøre det dem føler kreves, uten å bli svekket av rammer og begrensinger. Hvilke kriterier, mål og tiltak selskapet må strekke seg til er bestemt av bransje- og kundespesifikke kriterier som er skreddersydd for en spesifikk type virksomhet. Disse kriteriene kalles KPI-er (key performance indicator) og rapporteres på årlig. Et eksempel på en slik KPI er å redusere CO₂-utslipp for bedriften med 30%. Hvis da denne KPI-en blir møtt beholder bedriften de bedre lånevilkårene som bærekraftslinkede lån tilbyr, mens hvis KPI-en ikke blir møtt strammes lånevilkårene inn. Ved å sette slike mål og nå dem viser selskapet også til sin kredibilitet og indirekte kommuniserer med sine kunder og investorer at de er en sikker bærekraftig investering som kan skape varige konkurransefortrinn (Sparebanken Vest, 2022).

2.3.2 Energimerking av bygninger

Energimerkeordningen i Norge har vært en sentral del av eiendomsmarkedet de siste 14 årene siden energimerkingen ble lovfestet i 2010 (Enova, u.d.a). Merkingen består av to forskjellige karakterer som sammen gir en helhetsoppfatning om hvor bærekraftig et byggs forbruk av energi er.

Den første karakteren er energikarakteren som måles fra A (best) til G (verst). Denne gir en vurdering av bygningens brutto energibruk per kvadratmeter, hvor lavere kWh/m² gir bedre karakter. For bygg uten større renovering eller energioppgraderinger vil alder være en sentral indikator på energikarakteren til et bygg. Dette er grunnet i korrelasjonen mellom energikarakterene og byggeteknisk

Figur 10 – "Hvordan tolker jeg energimerkingen?" av Sparebank 1 HV

forskrift (TEK). De gjeldene byggetekniske forskriften (TEK 17) er skrevet til den grad at normalt sett alle nybygg skal ha enten karakter A eller B. På lik linje tilfredsstiller byggene som ble bygget etter den forrige byggetekniske forskriften (TEK 10) energikarakteren C, og eldre hus enn det som ikke er utbedret vil få de verste karakterene D-G (Enova, u.d.b).

Kriteriene for karakterene er standardisert etter krav utgitt av Enova, og tar utgangspunkt i tekniske installasjoner som varmepumpe og solceller, samt byggets konstruksjonskvalitet (isolasjon, tetthet, vindus u-verdier o.l.). Ved at kravene er standardisert vil ikke energibruksmønster eller klima ha noen innvirkning på karakteren boligen mottar. Dette gjør energikarakteren til en objektiv rangering som gjør det lettere for forbrukere og bedrifter til å vurdere kjøp av eiendom fra en bærekraftig synsvinkel (Enova, u.d.b).

Den andre karakteren ser på om oppvarming av rom eller vann kan dekkes av fornybare energikilder uten bruk av enten strøm, olje eller gass og kalles oppvarmingskarakter. Dette er en skala som går fra rødt til grønt der grønt betyr at bygget kan bruke mye andre energivarer enn strøm, olje eller gass, mens utelukkende bruk av fossile brenslere og/eller direkte elektrisitet gir bygget en rød karakter. Disse to karakterene går sammen til å skape et energimerke til hver enkelt bygning, og som da holder i 10 år etter merking (Enova, u.d.c).

2.3.3 Risiko

Risiko er sannsynligheten for at er en forhåndsdefinert usikkerhet inntreffer, og fører til konsekvenser. Å opprettholde sikker bankdrift handler om å minimere risiko, samt prise risiko riktig i henhold til de negative konsekvensene som risikoen muliggjør. Risiko kan deles inn i to ulike deler; økonomisk risiko og ikke-økonomisk risiko (Aven, 2023).

Økonomisk risiko er risiko tilknyttet likviditet og betalingsevne. For hver enkelt aktør i samfunnet er det alltid en risiko på at bedriften ikke klarer å opprettholde sin daglige virksomhet. Dette kan være

flere grunner til, som for eksempel tap av inntekter eller øking i kostnader. Banken til virksomheten må dermed få betalt for den økonomiske risikoen den tar på seg ved å låne bedriften midler. Denne økonomiske risikoen regnes ut ved at banken tar et dypdykk i bedriftens likviditet, eiendeler og andre økonomiske forhold som kan påvirke bedriftens betalingsevne. Risikoen belaster låneoppdraget ved at banken gir bedre eller verre lånekriterier, basert på deres økonomiske risikovurdering (Aven, 2023).

Ikke-økonomisk risiko tar for seg risiko knyttet til andre aspekter av et forretningsforhold enn de som er direkte tilknyttet direkte monetære konsekvenser. Her omfattes for eksempel sosiale og miljømessige forhold som kan påvirke et bedriftsforhold. På den sosiale fronten er det juridiske og omdømmemessige, samt bedriftens samfunnspåvirkning som står sentralt. For at bedriften skal opprettholde sine obligasjoner må bedriften holde seg innenfor lovlige rammer, eller så kan bedriften påløpe bøter, eventuelt andre sanksjoner som stopper bedriften i å utøve sin virksomhet. Hvis bedriften taper sitt omdømme, kan dette føre til tap av kunder samt potensielle investorer og samarbeidspartnere. Dette kan da over tid indirekte påvirke selskapets inntjeningsevne og likviditet. På den miljømessige fronten er det klima- og miljøpåvirkning fra bedriften som utøver denne type risiko. Konsekvensene knyttet til klimarisiko kan eksempelvis være omdømmetap, ettersom klima er et viktig fokuspunkt i dagens samfunn, samt fysiologiske endringer i klima som kan på sikt ødelegge muligheter for bedriften (Aven, 2023).

3.0 Metode

I denne delen av oppgaven vil vi presentere valg av forskningsmetode. Vi vil også gjøre rede for ulike forskningsmetoder som blir tatt i bruk og hvordan vi kan være sikre på at dataen er reliabel, valid, og forskningsetisk forankret.

3.1 Valg av forskningsmetode og datainnsamlingsmetoder

For å oppnå det datagrunnlaget vi trenger for å svare problemstillingen trenger vi dybdekunnskap om bankers praksiser, holdninger og arbeid. Dermed virker det fornuftig å benytte kvalitativ forskningsmetode, som tar for seg å samle inn mye data om få enheter for å kunne oppnå en helhetlig forståelse av oppgavens kontekst (Grønmo, 2023). Dette gir oss større trygghet på at konklusjonen står i trakt med realiteten. Ettersom oppgaven dreier seg både om finansnæringen og bærekraft har vi benyttet ulike måter å innhente informasjon om det respektive temaet, noe vi kommer nærmere innom i de neste underkapitlene.

3.1.1 Dokumentanalyse

Forskningsmetoden som står for mesteparten av data vi har samlet inn er dokumentanalyse. En dokumentanalyse baserer seg på innsamling av data med dokument som kilde. Vi har valgt å analysere dokumentene med en kvalitativ innholdsanalyse som innebærer at innholdet i dokumentet blir gransket av forskerne før de relevante dataene blir tatt ut, kategorisert og registrert slik at de kan bli brukt som datagrunnlag for å belyse problemstillingen til oppgaven. Kvalitativ innholdsanalyse er en veldig åpen definisjon og kan omfatte analyse av nesten alle typer dokumenter, fra datafiler, bilder, lyd eller bøker, men i praksis er det analyse av skriftlig innhold fra bøker eller internett som hovedsakelig blir tatt i bruk. (Grønmo, 2016, s. 175).

I tråd med vår problemstilling vil dokumentene vi analyserer relatert til bærekraft komme i form av litteratur utstedt av forskjellige statlige organ, overnasjonale organ, samt lovtekster utstedt av både Stortinget og EU. I tillegg til dette har vi valgt å bruke dokumenter fra anerkjente selskaper, organisasjoner og ulike forskere som kilder. Dette er for å forklare forskjellige teoretiske konsepter som ikke er direkte forklart og utarbeidet av statlige organ. Ved innsamling av data om banknæringen, deres lånepraksiser og bærekraftsarbeid har vi hovedsakelig brukt bankenes egne offentliggjorte prosesser, rapporter og dokumenter. Der vi skriver om generell bankpraksis har vi innhentet informasjon fra flere ulike banker av ulik størrelse for å få et helhetlig bilde over hvordan ulike ting blir praktisert i banksektoren.

Her er en oversikt over de mest sentrale kildene:

Tittel	Forfatter	År	Kildekritisk Vurdering
Årsrapport 2023	Sparebanken Vest	2024	Førstehåndskilde for data og informasjon om bankens virksomhet og formål, primært for regnskapsåret 2023. Dette vurderer vi som en god kilde.
Etikk for beslutningstakere	Carson & Skauge	2019	Denne boken er brukt for å kartlegge samfunnsansvar, bærekraft og den triple bunnlinjen. Vi vurderer boken som en god kilde, ettersom den er brukt i ulike undervisningsopplegg.
Veikart for grønn konkurransekraft i finansnæringen	Finans Norge	2018	Veikart ment for finansnæringen for å oppnå best mulig overgang til det grønne skiftet. Finans Norge er en anerkjent aktør og veikartet er også tatt i bruk av norske myndigheter. Vi ser dermed på kilden som god.

EU taxonomy for sustainable activities	EU	2023	Taksonomien er et sentralt lovdokument som gir klare definisjoner på hva som kan defineres som bærekraftig, den er også introdusert i Norge av regjeringen, og dermed en god kilde.
--	----	------	---

3.1.2 Intervju

For å kunne belyse problemstillingen fra flere vinkler har vi utført tre semistrukturerte intervjuer med representanter for vårt studieobjekt, Sparebanken Vest, i tillegg til et intervju av en leder i en finansorganisasjon. Ved bruk av semistrukturert intervjuing får vi en annen synsvinkel på problemstillingen ettersom vi kan stille tilpassede spørsmål til intervjuobjektene. Styrkene ved et intervju kontra egenartet bruk av innholdsanalyser er dybden av dataene som samles inn, samt reliabiliteten og kvaliteten, ettersom dataen kommer rett fra primærkilden. Gjennom intervjuet har vi prøvd å få svar på informasjon vi ikke klarte å innhente gjennom den kvalitative innholdsanalysen. I tillegg til dette ønsker vi å se på hvordan teorien er i praksis, altså hvordan de forskjellige sanksjonene og insentivene fungerer, hvordan samfunnsansvaret blir "opplevd" av bankens ansatte, og sammenhengen mellom lån og bærekraft. Datainnsamlingen under intervjuet ble gjennomført ved bruk av lydopptak, etterfulgt av en transkribering av intervjuene utført av oss. Det er denne transkriberte empirien som danner grunnlag for vårt forskningsgrunnlag sammen med den kvalitative innholdsanalysen.

I forkant av intervjuet har vi utredet en intervjuguide som brukes som en mal for intervjuene. Denne guiden tar utgangspunkt i et sett grunnleggende spørsmål som er felles for de ulike intervjuobjektene. Ved bruk av en semistrukturert intervjumetode har vi muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål basert på intervjuobjektets svar. Dette fører til at vi kan få mest mulig utfyllende og poengrette forklaringer av ulike konsepter og meninger. I begge intervjuene med ansatte i banken var intervjuguiden ikke kjent for dem på forhånd, som også hjelper med spontaniteten og ærligheten blant svarene. En svakhet med dette er dersom intervjuobjektet kommuniserer ved et uhell informasjon som skulle vært klausert, kan dette føre til at vi må forkaste ulike deler av drøftingsgrunnlaget.

Oversikt over informanter:

Stillingstittel	Organisasjon	Intervjudato	Blir referert til som
Bærekraftsleder	Sparebanken Vest	22. mars 2024	Bærekraftsleder Sparebanken Vest

Leder for bedriftsmarkedet i Bergen sør	Sparebanken Vest	10. april 2024	Leder bedriftsmarked
Bærekraftsleder	Finans Norge	9. april 2024	Bærekraftsleder Finans Norge

3.1.3 Casestudie

Vår problemstilling omfatter hele banksektoren. Dersom forskningen i denne oppgaven hadde vært omfattet alle de 110 norske bankene, ville informasjonsinnsamlingen for alle bankene tatt urimelig lang tid (Kirkedam, 2023). Derfor tar denne oppgaven i bruk en casestudie for å dra en bredere konklusjon for hele banksektoren ved hjelp av teoretisk generalisering av hele studiets univers. Et av kravene for at en casestudie skal være gunstig for studien er at enheten som blir studert er en typisk enhet innenfor studiens univers (Grønmo, 2016, s. 105). Oppgavens case, altså Sparebanken Vest er landets sjetteste største enkeltstående bank (målt i utlånsvolum). Gitt at man ser vekk ifra utenlandske banker med filialer i Norge, og DNB som klarte er en ekstraordinær aktør grunnet sin størrelse, ender vi opp med forskjellige regionale sparebanker (Trumpy & Risbakken, 2023). Ut ifra dette standpunktet kan Sparebanken Vest tolkes som et godt eksempel på en typisk Norsk bank.

Utvalget av caset vi studerer baserer seg på et strategisk utvalg. Utvelgingen her foregår ikke på noen tilfeldighetsprinsipper, men er et resultat av ulike vurderinger som førte til at valget falt på Sparebanken Vest. Noen av vurderingene som var sentralt for dette utvalget var Sparebanken Vests nærhet til forfatterne, bankens størrelse, bankens samfunnsengasjement og bankens tilgjengelighet og åpenhet med tanke på informasjon (Grønmo, 2016, s. 103). Subjektets nærhet til forfatterne utdypes og reflekteres over nærmere i kapittel 3.2.6

3.2 Datakvalitet og forskningsetikk

Kvaliteten på data vi samler inn står sentralt for at vi skal kunne begrunne og forsvare vår konklusjon. Datamaterialets kvalitet er et samlet uttrykk som forklarer hvor godt utvalgte forutsetninger om forskningsprosessen blir opprettholdt. Her ser vi på hvor godt dataene representerer faktiske forhold, at innsamlingen er presis og godt formulert, at utvelgingen av forskningsenheter skjer på en riktig å forsvarlig måte, og at selve gjennomføringen av datainnsamling skjer i henhold til forskningsetiske normer, lover og regler (Grønmo, 2016, s. 238)

3.2.1 Reliabilitet

Reliabilitet viser til datamaterialets pålitelighet, med bakgrunn i gjentakbarhet. En reliabel forskning vil kunne vise til de samme resultatene ved en studie av det samme fenomenet, gitt bruk av de

samme datainnsamlingene. (Grønmo, 2016, s. 241). I intervjuene tok vi i bruk en standardisert intervjuguide med åpne spørsmål for å unngå å lede informantene. Hensikten med dette var at informantene skulle dra frem verdifull informasjon. Vi valgte å utelate noen spørsmål dersom vi følte respondenten allerede hadde svart gjennom tidligere spørsmål. Ved misforståelser eller der vi følte en kontekst ville bedre et mulig svar, inkluderte vi dette for å oppklare hva vi lurte på. Vi valgte og å stille oppfølgingsspørsmål hvis det var noe som forble ubesvart, var uklart, eller om det var et tema som vi følte burde utdypes. Disse tiltakene vi implementerte kan ha svekket reliabiliteten ved at en gjentakelse av forskningsmetoden kanskje ikke vil produsere identiske resultater, men dette gjorde vi for å styrke oppgavens validitet.

3.2.2 Validitet

Validitet refererer til den graden dataene vi samler inn gjennom forskningsmetodene er gyldig opp mot problemstillingen. Validiteten kan enten være høy eller lav, alt ettersom om forskningsmetodene produserer data som vi kan bruke til å belyse problemstillingen eller ikke (Grønmo, 2016, s. 241). Gjennom vår kvalitative innholdsanalyse samlet vi inn data, og kartla hva som var relevant å samle inn gjennom intervjuet for å belyse vår problemstilling. Respondentene er plukket ut med hensyn til deres relevans for å besvare oppgavens problemstilling, og er nøye utvalgt med bakgrunn av deres verv og kompetanse. De tre respondentene har hver sin kompetanse som kan belyse forskjellige deler av problemstillingen. Bærekraftsleder i Sparebanken Vest gir oss et dypdykk i bærekraftsarbeidet til vår casestudie samt innsikt i konkrete bærekraftige praksiser og utfordringer. Bærekraftsleder i Finans Norge har innsikt i banksektoren som helhets ønsker, status og rolle i den bærekraftige omstillingen. Dette gir oss et større helhetlig bilde slik at vi ikke baserer vår konkludering kun på empiri innhentet fra en enkelt banks synsvinkel. En leder for en bedriftsavdeling i Sparebanken Vest vil også kunne gi oss viktig data om konkrete konsepter i praksis, og et mer realistisk syn på hvordan bærekraft prioriteres av de som faktisk har kontakt med bedriftskunder og mandat til å utstede lån.

3.2.3 Refleksivitet

Refleksivitet omhandler våre samfunnsmessige bakgrunner og sosiale erfaringer, og hvordan dette påvirker funn og tolkning av data i en studie. Bakgrunnen til enhver forsker vil være en referanse som setter en ramme rundt studieobjektet. Refleksivitet omtaler òg forskernes forhold til studieobjektene, altså maktforhold og forskernes ståsted. Tilstedeværelsen av forskeren kan også påvirke funnene ved at forskningsobjektene endrer måten de fremstår på eller hvordan de representerer sin organisasjon. Det er her viktig å reflektere over forskernes kompetansenivå, og hvordan dette kan påvirke tolkning av innsamlet data, ettersom feiltolkning kan føre til en feilaktig fremstilling av fakta og intervjuobjektets meninger og holdninger (Grønmo, 2016, s. 21).

Flere av forfatterne i oppgaven har arbeidserfaring fra banksektoren og har god kunnskap om ulike begreper, konsepter og hvordan banker utøver sin virksomhet og praktiserer bærekraft. Dermed vil tolkningen av data fra intervjuet kunne ses på som pålitelig. Flere av forfatterne har på forhånd av oppgaven også et forhold mot oppgavens case som kan føre til at oppgavens validitet blir svekket. Disse svakhetene vil vi komme tilbake til senere under kapittel 3.2.5

3.2.4 Reaktivitet

Begrepet reaktivitet referer til et tilfelle hvor forskningsobjektene adferd blir påvirket av at de blir studert. Dette kan endre måten de svarer spørsmål eller reagerer på utsagn på, for å være mer i tråd med bankens representanter, eller mer politisk korrekt (Grønmo, 2016, s. 21). To av informantene er ansatte i høyere verv i oppgavens case, og det er klart at deres holdninger til-, og oppfatninger om bankens verv, policyer og praksiser vil være påvirket av dette arbeidsforholdet. Det er derfor nødvendig å være kritisk om deres uttalelser ved drøfting av banken. Dette er en av grunnene til at vi valgte å intervju en tredjepart, Finans Norge, som kan gi oss et mer nøytralt syn på noen saker, samt et mer helhetlig bilde over tankene til banksektoren som helhet.

3.2.5 Forskningsetiske normer og personvern

I vår datainnsamling har vi valgt å basere vår etiske atferd på en generell forståelse av forskningsetiske normer. Normene baserer seg på en generell oppfatning av offentlighet, uavhengighet og originalitet, selvkritikk gjennom ydmykhet, redelighet og skepsis, sammen med en helhetlig universalisme om at hele forskningsprosjektet skal vurderes helhetlig av empiriens meritter (Grønmo, 2016, s. 32).

Ved at vår oppgave omfatter flere intervju med representanter fra anerkjente organisasjoner, er det spesielt viktig for forskerne å opprettholde studieobjektene rettigheter og ønsker, spesielt om personvern (Grønmo, 2016, s. 33). Før hvert intervju ble gjennomført innhentet vi samtykke fra de ulike studieobjektene, både om å ta opp intervjuet for å transkribere det, samt samtykke om å bruke deres stillingstittel sammen med intervjuet for å gi empirien autentisert. Alle andre personopplysninger som ble brukt i innhenting av data, som navn og kontakinformasjon, blir holdt konfidensielt. Lydfilen og transkriberingen av denne vil også bli destruert ved oppgavens slutt. Før intervjuene har vi også sendt inn beskjed til Sikt (tidligere NSD), som har vurdert vår datainnsamling, bruk og lagring av personopplysninger og godkjent dette i henhold til lovmessige krav.

3.2.6 Kildekritikk

Valget av hvilke dokumenter vi studerer i den kvalitative innholdsanalysen er basert på kildekritiske vurderinger av deres opphav, mer presis utgivers bias, status, renommé og historie. For hver av dokumentene vi har kildet til, enten via internett eller fysiske kopier, har vi gjennomgått fire

kildekritiske vurderinger for å sikre oss om at forskningen vår skjer på en forsvarlig og faglig etisk måte:

1. Tilgjengelighet – Data vi tar i bruk skal være offentlig tilgjengelig, enten via internett eller i fysisk oppslag (for eksempel lærebøker) slik at enhver kan utføre en kildekritisk vurdering av oppgavens forskningsmateriale (Grønmo, 2016, s. 136).
2. Relevans – Informasjonen vi innhenter skal være relevant ovenfor konklusjonene enten direkte ved at empirien belyser problemstillingen, eller indirekte ved at empirien er en katalysator for drøfting og analyse (Grønmo, 2016, s. 136).
3. Autentisitet - For å bruke en bestemt dokumentkilde må vi være sikre på at den representerer faktiske forhold. Her bør kilden bli sett på som ekte eller "autentisk", gjerne gjennom at det er flere som har kommet med samme data eller kommet til samme konklusjon. I forhold til vår problemstilling vil alder på kildene spille en spesielt viktig rolle, ettersom dette er et felt som stadig er under endring (Grønmo, 2016, s. 137).
4. Troverdighet – Selv om kilden er ekte, er det ikke sikkert at den er legitim. Det mest vanlige ved dokumentanalyse er at dokumentet er skapt for å fremme bestemte interesser, for eksempel at en bedrift skal opptre bedre enn de er på bærekraft, såkalt grønnvasking (Grønmo, 2016, s. 137).

3.2.7 Svakheter ved oppgaven

En svakhet ved den kvalitative innholdsanalysen er den potensielle bruken av sekundærkilder. Dette grunnet at dokumentene har blitt tolket og påvirket av den tekstforfatters perspektiv. Forfatteren kan også ha valgt å utelate informasjon, eller lagt til annen falsk eller irrelevant data. Tolkningen av tekster kan også være et problem fra vår side, ettersom vi kan misforstå tekster, og unnlate å studere andre tekster som er relevant for problemstillingen. For eksempel kan vår kontekstuelle forståelse misforstå hvilken betydning teksten har (Grønmo, 2016, ss. 180-181).

En annen svakhet for oppgaven kan være mengden med intervjuer. Originalt var det planlagt et fjerde intervju med en kundefrådgiver hos Sparebanken Vest på bedriftsavdelingen, men vi kom til enighet om at datagrunnlaget fra de første tre intervjuene var nok for å kunne besvare problemstillingen. Det kan hende at flere intervjuer med andre respondenter ville ha vært relevant, for eksempel en bedriftskunde som tar i bruk lån utstedt av en bank, eller et intervju med en respondent fra en statlig institusjon som lovfester regler rundt bærekraft og lånepraksiser. Dette ville tilført verdi til oppgavens konklusjon.

Bias er når forskningsresultatene blir påvirket av systematiske skjevheter, som oftest grunnet forskernes partiskhet ovenfor forskningens case (Grønmo, 2024). Bias er relevant å se på i vår

oppgave hovedsakelig fordi to av forfatterne jobber innenfor banksektoren. En av oss er en deltidsansatt for oppgavens case, mens en annen er fulltidsansatt hos en konkurrent. I tillegg til dette har 3 av 4 av oss et aktivt kundeforhold i oppgaves casestudie, noe som kan føre til enten et mer gunstig eller mer negativt syn på oppgavens på banken. Gjennom denne oppgaven er det viktig at vi er klar over denne koblingen og kan reflektere rundt dette dilemmaet. Vi har gjennom hele oppgavens løp debattert oppgaves ståsted slik at vi kan fremme en mest mulig upartisk oppgave som best mulig representerer faktiske forhold.

4.0 Drøfting og analyse

I denne delen av oppgaven skal vi ved hjelp av dokumentanalyse og empiri innsamlet fra intervjuene besvare hovedproblemstillingen: "*Hvordan kan banksektoren gjennom sine lånepraksiser til bedriftsmarkedet bidra i overgangen til et bærekraftig samfunn?*". Vi skal svare på problemstillingen ved å konkretisere den ved hjelp av to forskningsspørsmål. Først tar vi for oss "hvordan kan Sparebanken Vests lånepraksiser bidra til bærekraftig utvikling, hvor vi analyserer lånepraksisene i lys av den triple bunnlinjen, før vi ser på det andre: "Hvilke muligheter og utfordringer møter banken som følge av implementeringen av bærekraft i sine lånepraksiser?" Hvor vi skal se på balanseringen mellom de tre bunnlinjene, samt muligheter og utfordringer knyttet til bærekraft i låneprodukter.

4.1 Hvordan kan Sparebanken Vests lånepraksiser til bedriftsmarkedet bidra til bærekraftig utvikling?

Ifølge bærekraftsansvarlig i Sparebanken Vest sitt utsagn til spørsmålet om hvorfor banken er opptatt av bærekraft, så fremstilles Sparebanken Vest som en bank som har tenkt på bærekraft siden den startet. Hvor det trekkes frem at det i tidligere århundre har vært fokusert på sosial bærekraft ved å kjempe mot fattigdom, og i nyere tid har miljømessig bærekraft blitt en del av den daglige driften. Økonomisk bærekraft står alltid sentralt for en bank, ettersom stabilitet er avgjørende for en banks varig suksess.

Bærekraft inneholder tre ulike områder som må være tilfredsstillt: økonomisk, sosial og miljømessig, som da er også de samme elementene som kommer frem i den triple bunnlinjen. Teorien gjør det mulig å måle bærekraft som noen konkrete forhold, og sier at organisasjonene som inngår i et samfunn må være bærekraftig for at samfunnet skal være bærekraftig (Carson & Skauge, 2021, s. 136). På bakgrunn av dette vil derfor den triple bunnlinjen være hensiktsmessig å bruke til å besvare det første forskningsspørsmålet som belyser bærekraft i form av FNs tre dimensjoner. Videre har vi

interessentteorien som tar for seg hvilke faktorer som påvirker en organisasjons handlinger, samt hva som bør vektlegges i forholdet til ulike interessenter.

4.1.1 Den økonomiske bunnlinjen

FN definerer økonomisk bærekraft som å utføre tiltak som sikrer økonomisk trygghet for mennesker og samfunn, herunder skape bærekraftig økonomisk vekst og endre måten vi bruker ressurser på i en mer bærekraftig retning (FN-sambandet, 2023g). Når vi skal undersøke Sparebanken Vest i lys av den økonomiske bunnlinjen må vi først ta for oss organisasjonen som helhet samt interessenter og nøkkeltall for å slå fast dens økonomiske velferd. Videre ser vi på hvordan deres utlån og lånepraksiser oppleves i lys av økonomisk bærekraft.

Den økonomiske bunnlinjen inneholder inntekter, kostnader og overskudd. For at en virksomhet skal befinne seg over den økonomiske bunnlinje, må inntektene være høyere enn kostnadene og dermed gi et positivt overskudd. Av årsrapporten kommer det frem at Sparebanken Vest har økt både inntekter og kostnader, men at driftskostnader i prosent av netto driftsinntekter har sunket fra 32,5 til 28,7% og at de sitter igjen med et overskudd på 3,545 milliarder kroner (Sparebanken Vest, 2024d, s. 120). Utlån er bankens største inntektskilde, og er dermed en viktig faktor for å sikre overskudd til sine eiere (Sparebanken Vest, 2024d, s. 120). Videre hadde banken en utbyttegrad på 58%, som ble delt på kundene, egenkapitalbevis eiere og samfunnet (Sparebanken Vest, 2024d, s. 10). For 2023 valgte banken et utbytte på 7,5kr per egenkapitalbevis, dette tilsvarer et utbytte på 823 millioner kroner, og holder eierandelbrøken på samme 40,7% som året før. Eierne fikk dermed en avkastning på egenkapitalen på 16,5%, 3.5% over målet (Sparebanken Vest, 2024d, ss. 8-9). Kundene fikk et utbytte på 1050 milliarder, dette ble delt mellom privat- og bedriftskunder.

Ettersom eiernes utbytte blir regnet ut ifra virksomhetens årsresultat, kan man gå ut ifra at de ansatte har fått lønn for sitt arbeid og de to interessentenes grunnleggende behov kan sees som oppfylt. En virksomhet som er over den økonomiske bunnlinjen, vil tilby arbeidsplasser, overskudd til eierne og oppfylle bedriftens forretningsidé. På bakgrunn av dette kan man si at Sparebanken Vest er over den økonomiske bunnlinjen, noe som vil si at virksomheten i seg selv er økonomisk bærekraftig og dermed vil ikke vil underminere seg selv. Dette fører til at privatpersoner og bedrifter trygt kan benytte seg av bankens tjenester og kundenes grunnleggende behov kan anses som oppfylt.

Når det kommer til utlån til bedriftsmarkedet sett i lys av den økonomiske bunnlinjen, så vil det være relevant å se på bankens prising av risiko. Med dette menes det å gjøre en kredittvurdering av låntaker som legger grunnlaget for hvilke lånevilkår banken kan tilby. Ifølge leder for bedriftsmarked, står utlån til bedrift for nesten halvparten av inntjeningen til banken, noe som understreker viktigheten av å prise lånets risiko riktig opp mot bedriftskunder. Økonomisk bærekraft er en viktig del

av kredittvurderingen ettersom en bedrift må kunne opprettholde en stabil økonomi gjennom hele låneperioden for å betjene lånet. Basert på dette vil banken sikre økonomisk trygghet for sine interessenter, ettersom dette sikrer lønn til ansatte, utbytte for kundene og eiere. Sparebanken Vest understreker i sin årsrapport at miljømessig risiko skal vurderes på lik linje med andre risikoforhold, for eksempel økonomisk eller sosial risiko. Sentralt i denne vurderingen er også bedriftens omstillingsevne, hvis det skulle være nødvendig. Her er både den økonomiske evne til å omstille seg samt bedriftens holdning til bærekraft tatt i betraktning (Sparebanken Vest, 2024d, s. 59).

Det kan tenkes at Sparebanken Vest vurderer en bedrifts økonomiske bunnlinje når de vurderer økonomisk risiko, følgelig er det rimelig å anta at de har kontroll på sin egen. Dette gjenspeiles gjennom deres resultater, hvor vi ser at Sparebanken Vest har en solid økonomisk bunnlinje ettersom de har effektivisert sin drift, leverer et stort positivt resultat og har en utbyttegrad på 58%. Gjennom sin utlånavdeling kan det diskuteres at Sparebanken Vest bidrar til økonomisk vekst i samfunnet. Banken har mulighet til å påvirke virksomhetene de finansierer sin økonomiske bunnlinje både positivt og negativt. Vi skal nå se nærmere på hvordan de kan bidra til den sosiale bunnlinjen.

4.1.2 Den sosiale bunnlinjen

Ifølge FN omhandler sosial bærekraft å sikre individer et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv, og berører områder som arbeid, likestilling og kulturelt mangfold (FN-sambandet, 2023g). I denne delen av oppgaven skal undersøke hvordan Sparebanken Vest sine lånepraksiser til bedriftsmarkedet kan bidra til samfunnet de deltar i og dermed være sosial bærekraftig, ved hjelp av den sosiale bunnlinjen. Den sosiale bunnlinjen handler om virksomhetens påvirkning på mennesker, både internt gjennom arbeidsforhold og eksternt i form av samfunnsbidrag gjennom kunder og lokalsamfunn. Den sosiale bunnlinjen underbygges av Edward Freeman sin interessenteori som tar utgangspunkt i at virksomheter må styres ut fra et samlet hensyn til interessentene. Teoriens primærinteressenter er ansatte, kunder, eiere eller investorer, leverandører og lokalsamfunnet. Det er også av interesse å se til hva Sparebanken Vest definerer som sine interessenter. Av årsrapporten fremgår det at dette er kunder, eiere og investorer, samfunnet på Vestlandet og ansatte. Vi ser her at de to teoriene og Sparebanken Vest hovedsakelig har kommet frem til like interessenter og vi anser det ikke om utenkelig at teoriene ligger til grunn for dette. Følgelig er det disse vi vil ha i fokus når vi ser på operasjonalisert sosial bærekraft.

Sosial bærekraft gjennom finansiering

I kredittvurderingen Sparebanken Vest gjør av virksomheter som søker finansiering, blir som nevnt tidligere sosial bærekraft vurdert på lik linje som økonomisk og miljømessig bærekraft (Sparebanken Vest, 2024d, s. 59). Hva banken legger i sosial bærekraft kommer frem gjennom deres prinsipper for samfunnsansvar, hvor det står at banken skal sørge for at selskapene de finansierer har satt seg inn i

og reduserer de negative effektene av sine aktiviteter på en ansvarlig måte. For å klare dette, har banken innført generelle kriterier for alle virksomheter de finansierer og særlige kriterier for enkelte bransjer. Kriteriene tar for seg prinsipper fra 15 ulike lover som blant annet arbeidsmiljøloven, dyrevelferdsloven, menneskerettighetene og likestillings- og diskrimineringsloven. Banken ønsker også at de generelle kravene gjelder for selskapets totale verdikjede og underleverandører (Sparebanken Vest, 2023b, ss. 43-44).

Vi skal nå se nærmere på noen av de generelle kravene som Sparebanken Vest stiller til virksomhetene de finansierer, for å sikre at de oppfyller den sosiale bunnlinjen og ansvarlig drift.

Det første kravet rettes mot virksomhetens ansatte sine rettigheter, her krever banken blant annet at virksomheten har en maksimalgrense for arbeidstid på en 48 timers arbeidsuke og at de får en lønn de kan leve av og som disponeres fritt (Sparebanken Vest, 2023b, s. 45). Dette er noen av momentene som etisk bankguide trekker frem i deres vurdering av arbeidstakerrettigheter og de konkluderer med å gi banken 91 av 100 prosentpoeng på området (etisk bank guide). Det at Sparebanken Vest scorer høyt på dette området, reflekterer en sterk forpliktelse til arbeidstakernes velferd. Ved å sette en grense for arbeidstimer og kreve at de ansatte får en lønn de kan leve av, bidrar banken direkte mot det åttende bærekraftsmålet til FN, som handler om anstendig arbeid og økonomisk vekst. Disse tiltakene bidrar til å fremme sosial bærekraft gjennom ansattes rettigheter og kan støttes av interessenteorien. Den høye poengsummen på området forteller oss at banker kan bidra positivt til den sosiale bunnlinjen.

På likestilling oppnår banken en lavere poengsum, her får de av etisk bankguide 79 av 100 prosentpoeng (Etisk bank guide). Her trekkes det frem at banken stiller strengere krav til seg selv enn selskapene de finansierer, eksempelvis skal 40% av toppledelsen i egen virksomhet være kvinner. Det kommer frem at de oppfordrer til å arbeide mot en jevn fordeling av kjønn i ledelsen til selskapene de finansierer (Sparebanken Vest, 2023b, s. 46). Det at banken får en lavere poengsum på dette området, tyder på at det er område for forbedring. Det kan diskuteres om krav om likestilling i ledelsen er veien å gå, ettersom det er begrensninger på hva som er rimelig av banken å kreve. Banken har derimot mulighet til å bruke sin innflytelse til å fremme likestilling eksternt gjennom sine utlån, og kan eksempelvis bruke bærekraftslinkede lån med KPI om likestilling som et incentiv. Ved å forbedre seg i denne kategorien kan banken bidra mer til FNs bærekraftsmål nummer 5, som omhandler likestilling mellom kjønnene. Gjennom å fremme en mer inkluderende og rettferdig arbeidsplass og samfunn understøtter dette den sosiale bunnlinjen.

Når det kommer til menneskerettigheter, fikk Sparebanken Vest 93 av 100 poeng. Det trekkes her frem at Sparebanken Vest har forsterket egne retningslinjer gjennom å sette krav til at selskaper skal

ha respekt for barn og kvinners rettigheter (Etisk Bankguide, u.d.b). Banken forventer at selskapene de finansierer ikke er involvert i tvangs- og barnearbeid, eller noe som bidrar til å bryte menneskerettighetene direkte eller gjennom underleverandører. De er klare på at barnekonvensjonen skal overholdes ved ansettelse av mindreårige (Sparebanken Vest, 2023b, s. 46). Disse retningslinjene er med på å sikre at alle aktører i bankens verdikjede overholder menneskerettighetene, noe som er viktig med de globale markedene vi har i dagens samfunn. En slik tilnærming krever kontinuerlig overvåking og revisjon, og det er essensielt at banken trekker tilbake finansiering eller avvikler kunden dersom standardene ikke blir møtt.

Dersom man ser på bankens generelle vilkår i lys av den sosiale bunnlinjen, er det klart at Sparebanken Vest har gjort en stor innsats for å integrere sosial bærekraft i virksomheten. Likevel, ser vi at det som i tilfellet med likestilling, er rom for forbedring. For å maksimere sitt bidrag til sosial bærekraft gjennom sin finansiering, kan banken vurdere strengere krav eller bruke bærekraftslinkede lån som et incentiv til disse områdene hvor det kan være vanskelig å stille krav. Videre er det vanskelig å etterprøve hvorvidt disse tiltakene blir fulgt opp, dette da banken er underlagt taushetsplikt ovenfor deres kunder. Totalt sett har banken fått en poengsum på 85 prosentpoeng og blir dermed rangert som nummer 2 på listen til etisk bankguide. (Etisk Bankguide, u.d.b)

Juridiske rammer

Når vi tar for oss de juridiske rammene, ser vi på forhold som følger av lov og reguleringer (Magnussen, 2020). Viktigheten av de juridiske rammene kommer frem av CSR-pyramiden, Sparebanken Vest som organisasjon vil hovedsakelig være basert på den norske lov som tar for seg områder som skatteloven, arbeidsgiverloven, regnskapsføringsloven og finansforetaksloven. Vi vil derfor i denne delen ta for oss de delene av de juridiske rammene som vi anser som relevant for å besvare problemstillingen vår.

Hvitvaskingsloven som skal forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering. Sparebanken Vest er pålagt å følge hvitvaskingsregelverket, noe som gjør at deres kunder er nødt til å kunne dokumentere hvor innskuddene deres stammer fra. Det kan dermed tenkes at en lånesøknad vil bli avslått dersom låntaker ikke kan dokumentere egenkapitalens opprinnelse. Dette er et eksempel på hvordan regjeringen lempet ansvaret over på banksektoren, ved at banken får ansvaret for å sikre at disse lovene er ivaretatt.

I intervjuene kom det frem at det nyeste tilskuddet til lovgivningen innenfor rapportering er EUs bærekraftsdirektiv, også kjent som CSRD. Lovverket trådte i kraft i januar 2024 og krever at større foretak skal rapportere om bærekraft. Fra regnskapsåret 2026 vil rapporteringskravet også omfatte små- og mellomstore virksomheter. I intervjuet med Bærekraftsleder i Finans Norge kom det frem at

små bedrifter også kommer til å tenke på rapportering selv om de ikke er pålagt å gjøre det, ettersom at de skal levere produkter og tjenester til de store. Det kan tenkes at større virksomheter som er pålagt å rapportere om bærekraft, gjerne ønsker å stille seg i et godt lys og få et godt resultat. For at de skal kunne oppnå dette, må de kunne rapportere gjennom hele forsyningskjeden. Dette kan føre til at store virksomheter stiller krav til sine underleverandører om å rapportere på tjenestene de leverer, for å gi den ønskede oversikten gjennom hele forsyningskjeden. Leverandørene er avhengig av sine partnere, og vil derfor gjøre det som skal til for å kunne opprettholde samarbeidet. Dette kan derfor sees på som en dominoeffekt, ettersom at de store foretakenes krav til bærekraftsrapportering vil sette bærekraft i fokus hos sine underleverandører. Dette gjelder Sparebanken Vest som defineres som en stor virksomhet og dermed må rapportere på sitt bærekraftsarbeid. Når man ser på rapportering i forhold til lånepraksisene, vil det her være relevant for Sparebanken Vest å rapportere på bærekraft i sin utlånsportefølje.

Bankens rolle

I intervjuet med bærekraftsleder i Finans Norge, stilte vi spørsmålet om hvilken rolle norske banker har i omstillingen til et bærekraftig samfunn. De mente her at banker har en viktig rolle, ettersom norsk næringsliv er ca. 80% bankfinansiert. Sammenligner man dette med andre markeder, som for eksempel USA, har disse et mer velutviklet kapitalmarked hvor større deler av næringslivet er obligasjonsfinansiert. Dette gjør at den norske banksektoren har en større påvirkningskraft på bedriftene de finansierer, sammenlignet med andre land. Når bærekraftsleder i Sparebanken Vest fikk dette spørsmålet kom det også frem her at banksektoren har en viktig rolle. Det blir her også vist til EUs Green Deal og understreker at finansnæringen spiller en viktig rolle for at Europa skal nå et netto nullutslipp av klimagasser innen 2050. De opplever få krav fra myndighetene, og sier at de som bank må bruke sine intensiver til å dytte kunder i riktig retning. Dette taler også for at EU har lagt et stort ansvar på banksektoren i overgangen mot et bærekraftig samfunn, til tross for få reguleringer. Når det kommer til de juridiske rammene, kan det altså virke som om det er EU som er pådriveren for den bærekraftige utviklingen og at Norge følger etter gjennom innføring av EUs regelverk.

Basert på utsagnet til både bærekraftsleder i Sparebanken Vest og bærekraftsleder i Finans Norge, så er begge enige om at banksektoren vil ha en sentral rolle i overgangen mot et bærekraftig samfunn. Ettersom at Sparebanken Vest er klar over sin rolle og at bærekraft er en global utfordring som alle må ta del i, inkludert virksomheter, vil det være en forventning fra interessentene at de skal bidra der de kan.

Grønne låneprodukter til bedriftsmarkedet er en sedvane i norsk banksektor, dette er også tilfellet hos Sparebanken Vest. Vi vil senere gå dypere inn på hva som ligger til grunn for disse låneproduktene og deres bærekraftige bidrag. Sparebanken Vest skiller seg som nevnt tidligere ut

fordi de følger taksonomien, sammenlignet med for eksempel DNB og Sparebanken 1 som benytter andre kriterier for grønne lån. Dette kan som nevnt sees på som et frivillig ansvar som banken har tatt på seg, men på den andre siden kan det tenkes at de tilbyr dette for å være konkurransedyktige i sin bransje.

Sparebanken Vest har tatt på seg å støtte samfunnet på Vestlandet, noe som er stadfestet i deres visjon: *Vi gjør livet på Vestlandet bedre* (Sparebanken Vest, 2024d, s. 6). De betalte som tidligere nevnt ut 150 millioner i samfunnsutbytte, som skal gå til samfunnsnyttige forhold. Dette kan dermed sees på som et frivillig ansvar som Sparebanken Vest tar på seg, ettersom det ikke er lovpålagt. Det kan også tenkes at det er forventet av omgivelsene ettersom det har vært en del av Sparebanken Vests rolle i samfunnet og deres verdiforslag, altså hvordan banken appellerer til kundene og differensierer seg fra konkurrentene. På en annen side kan det tenkes at samfunnet forventer at Sparebanken Vest frivillig støtter lokalsamfunnet, ettersom at de reklamerer for at banken er eid av folket og at de generelt har et stort fokus på Vestlandet, noe som gjenspeiles i deres visjon.

Blåvasking

Blåvasking er som tidligere nevnt et begrep som brukes for å beskrive villedende markedsføring som overdriver et selskaps forpliktelser til ansvarlig sosial praksis. Vi vil her se på hvordan Sparebanken Vest markedsfører sine sosiale bidrag.

På sosiale medier har Sparebanken Vest videoklipp som tar for seg ulike sosiale utfordringer knyttet til sosial bærekraft. Eksempelvis har de en serie kalt "woman in tech", hvor en ansatt i et teknologifirma fremhever viktigheten av mangfold på arbeidsplassen i et mannsdominert yrke. Her oppfordres kvinner til å ta teknologiutdanning. For å underbygge sitt bidrag til likestillingen, kan Sparebanken Vest implementere KPI-er knyttet til sosial bærekraft. Eksempelvis kan KPI-en for et bærekraftig lån være å ha 50% kvinnelige ansatte i virksomheten.

I 2024 betalte Sparebanken Vest ut utbytte på 1050 millioner til sine kunder, og har til sammen gitt 632 millioner kroner til lokal samfunnene på Vestlandet, hvor 482 millioner gikk til Agenda Vestlandet (Sparebanken Vest, 2024d, ss. 9-12). Dette er en stiftelse etablert av Sparebanken Vest som skal fremme bærekraftig vekst på Vestlandet. Dette vil da si at 150 millioner gikk direkte til samfunnet. Det kan her stilles spørsmål til hva som er motivasjonen bak dette. Det kan tenkes at motivasjonen kan være et styrket omdømme og legitimitet fra samfunnet, men ettersom det er snakk om store summer som gis til samfunnet, så kan det også tenkes at de har en genuin motivasjon til å bidra som en ansvarlig samfunnsaktør.

Sparebanken vest har de siste årene gitt over 2 milliarder til samfunnsnyttige formål, samt flere milliarder i kundeutbytte til kundene (Petterson, 2023). Dette er noe som Sparebanken Vest

markedsfører aktivt til kundene sine på sosiale medier og kan reise spørsmålet om de driver med blåvasking. På den ene siden kan man argumentere for at banken heller burde gitt bort pengene de har brukt på å markedsføre sine bidrag. På den andre siden så er det rimelig å anta at de har brukt en promille av det de har gitt bort på markedsføring av dette. Det kan også tenkes at Sparebanken Vest sitt overskudd og følgelig sosiale bidrag er et resultat av deres verdiforslag som bank, og økt markedsføring fører til økt sosialt bidrag.

ESG-rapportering

ESG står som tidligere nevnt for klima og miljø (E), sosiale forhold (S) og etisk forretningsstyring (G). Dette er i tråd med FNs ikke-finansielle faktorer innenfor definisjonen på bærekraftig utvikling, og gjenspeiler også den sosiale- og miljømessige bunnlinjen. I årsrapporten til Sparebanken Vest kommer det frem at det stilles krav til innsikt i bankens ESG arbeid fra investorer og andre finansaktører. Dette kravet kan banken videreformidle til sine kunder og forretningspartnere for å dytte dem i en mer bærekraftig retning (Sparebanken Vest, 2024d, s. 48). Det kommer også frem at Sparebanken Vest måler hvor stor andel av likviditetsporteføljen som har ESG-stempel. Dette stempelet indikerer at investeringer har en tilknytning til et grønt rammeverk, og ifølge årsrapporten var 7,51% av porteføljen ESG-stemplet (Sparebanken Vest, 2024d, s. 56).

På bakgrunn av dette kan det dermed tenkes at åpenheten rundt arbeidet med disse faktorene, vil være en forventning fra samfunnet. På den ene siden kan det å rapportere på ESG kan styrke virksomhetens legitimitet og omdømme, ettersom dette ikke er lovpålagt. På den andre siden kan det argumenteres for at det er forventet av interessentene og at det dermed heller vil svekke deres legitimitet og omdømme om de ikke gjør det.

Videre vil nok dette være av interesse for Sparebanken Vests investorer, ettersom bankene som nevnt tidligere har fått en viktig rolle i overgangen til et lavutslipp samfunn. Rapportering på disse områdene vil da gi investorene en indikasjon på risiko knyttet til investering i virksomheten og hvordan den vil kunne yte i et langsiktig perspektiv. Dette kom også frem i intervjuet med bærekraftsleder i Sparebanken Vest, som nevnte at ved å vise til bærekraftsarbeid, gir det dem tilgang til en bredere investorbase. På bakgrunn av dette kan det tenkes at ESG-rapportering vil gjøre investorene tryggere på sin investering, ettersom banken kan vise til sitt faktiske bærekraftsarbeid.

Bærekraft kan også tenkes å være relevant for enkelte kunder. Bærekraft er som tidligere nevnt et dagsaktuelt tema, noe som gjør at dette også blir viktig for bedriftskunder. Ved at Sparebanken Vest rapporterer på sitt bærekraftsarbeid kan det gjøre banken mer attraktiv for kunder som verdsetter bærekraft i sin daglige drift.

Det er flere organisasjoner som måler bedrifters ESG-arbeid og følgelig gir dem en score basert på dette. På Sparebanken Vest sin side hos Euronext blir det fremhevet at Sparebanken vest får 85 poeng av Etisk Bankguide og AAA-rating av MSCI, som er toppkarakter. Det må nevnes at Handelsbanken også får toppkarakter av MSCI, men at Etisk bank gir de 63 prosentpoeng. Dette underbygger viktigheten av å være kritisk til ulike kilder og indikatorer for å få et helhetlig bilde av en virksomhets ESG-praksis og bærekraftsprofil, noe vi tar ytterligere for oss senere i oppgaven.

4.1.3 Den miljømessige bunnlinjen

Miljømessig bærekraft handler om å begrense både miljøpåvirkning og ressursbruk på en slik måte at det ikke fratår muligheter for kommende generasjoner. Den miljømessige bunnlinjen er i dette tilfellet relevant å inkludere, ettersom den som tidligere nevnt handler om virksomhetens påvirkning på det ytre miljøet. Det kan tenkes at for en bank vil det miljømessige bidraget være å redusere både sin egen verdikjede og kunders klimaavtrykk. I årsrapporten kommer det frem at Sparebanken Vest har satt et langsiktig mål om netto null utslipp innen 2040. Dette målet omhandler både intern drift og utlånsporteføljen (Sparebanken Vest, 2024d, s. 37).

Miljømessig fokus i utlånsporteføljen

Sparebanken Vests miljømessige fokus i utlånsporteføljen er forskjellig fra bransje til bransje. Eksempelet banken ofte drar frem er bærekraft knyttet til næringseiendommer, mye grunnet at alle bedrifter trenger et sted å gjennomføre sin daglige drift. Over 30% av bankens utlån til bedriftskunder gjelder næringseiendom, noe som gjør denne sektoren til den største mottakeren av finansering fra banken (Sparebanken Vest, 2024d, s. 74). Dette er tilfellet til tross for at næringseiendom bare utgjør 0,5% av totale utslipp fra utlånsporteføljen (Sparebanken Vest, 2024d, s. 68). Dette gjør at det blir en viktig sektor å omstille ettersom levetiden på næringsbygg oftest er over 50 år, følgelig kan utslipp stor over prosjekters levealder (SSB, 2014).

Hovedelementet rundt bærekraft knyttet til næringsbygg er energiforbruk, og her står energimerking sentralt. Alle tre intervjurespondentene har kommentarer til energimerkeordningen. Både bærekraftsleder i Finans Norge og leder for bedriftsmarked i Sparebanken Vest, trekker frem at selv om det er lovpålagt med energikarakter for næringsbygg over 1000 kvadratmeter, er dette noe som ikke blir straffet av tilsynsmyndigheten NVE. Bærekraftsleder i Sparebanken Vest poengterte at det ikke fantes en norsk definisjon på flere av kravene i EUs taksonomi, slik at det var i en lengre periode umulig å si om et bygg var grønt eller ikke. Dette tyder på at banksektoren møter på utfordringer knyttet til implementering av reguleringer knyttet til bærekraft og standardisering på et nasjonalt og internasjonalt nivå, noe vi vil komme dypere inn på under det neste forskningsspørsmålet.

En annen kritikk energimerkeordningen får er dens endring som skjer periodisk. Ved et grønt lån beholder låntaker fordelene lånet medfører frem til lånet er tilbakebetalt per avtale eller blir refinansiert. På den måten vil et bygg som blir betraktet som energieffektivt og bærekraftig ved låneavtalen, fortsette å ha et grønt lån helt til låneperioden er avsluttet, selv om kravene til energimerkingen endres og det blir klassifisert som et brunt bygg i løpet av lånetiden. Ifølge årsrapporten til Sparebanken Vest skal banken likevel prøve å utnytte energimerkesystemet til sin fordel. Her skal banken jobbe proaktivt med innsamling av energikarakterer for å kartlegge sin egen portefølje, noe som er mulig å bruke som insentiv til bærekraftslinkede lån. Dette kan gjøres ved å vise til cirka hvor mye energikostnadene kunne reduseres ved å gå opp en energikarakter (Sparebanken Vest, 2024d, s. 74).

I Sparebanken Vests årsrapport er shipping en bransje som skiller seg klart ut i klimaregnskapet. Bransjen står alene for 87,6% av utslippene i Sparebanken Vests låneportefølje til bedriftsmarkedet, totalt over 1,5 millioner tonn CO₂. Dette til tross for at sektoren er den fjerde største basert på sum utlån (Sparebanken Vest, 2024d, s. 68). Sparebanken Vest har knyttet sine miljømål mot shippingindustrien opp mot et internasjonalt rammeverk ved navn "Poseidon principles" (PP), hvor Sparebanken Vest også er en av underskriverne. Målet med dette internasjonale rammeverket er det samme som EUs Green Deal, nullutslipp innen 2050, der PP har utarbeidet en dekarboniseringsbane som skal vise den årlige utslippsnedgangen som skal til for å nå dette overordnede målet. Sparebanken Vest viser også til at de er en av få banker som klarte å nå målet i 2022, der deres nedgang i utslipp var størst av alle (Berg-Olsen, 2022). Sparebanken Vest hevder at de gjør sitt for at bransjen skal bli grønnere, hovedsakelig gjennom sin bruk av bærekraftslinkede lån. I 2023 var de fleste nye lån til shipping bærekraftige, og i fremtiden skal banken "prioritere engasjement som oppfyller kravene til EUs taksonomi" (Sparebanken Vest, 2024d, s. 76). Ved at banken prioriterer engasjementer som står i tråd med taksonomien vil dette føre til en betydelig reduksjon i klimagassutslipp, ettersom denne sektoren er mest forurensende sett på samlet utslipp.

En av de viktigste faktorene som påvirker Sparebanken Vests evne til å sikre bærekraftig utvikling gjennom sine lånepraksiser er kompetansenivået til sine rådgivere. Av årsrapporten kommer det frem at Sparebanken Vests kompetanseheving er en sentral del av bankens bærekraftstrategi (Årsrapport, s. 51). På bedriftssiden har banken også opprettet egne faggrupper for de viktigste områdene som for eksempel næringseiendom, hvor ansatte mottar bransjespesifikk opplæring på bærekraft. Disse faggruppene jobber tett opp mot rådgiverne og bærekraftsavdelingen for å sikre best mulig informasjonsflyt til de som er i kontakt med kunder (Sparebanken Vest, 2024d, s. 74). Ved at de økonomiske rådgiverne i banken har høy kompetanse innenfor bærekraftige tema, vil dette være en verdiknøpende tjeneste som kan tiltrekke nye kunder. Dette fokuset blir ytterligere forsterket gjennom

bonusordningen til de ansatte. I årsrapporten kommer det frem at denne interne bonusordningen blir brukt som et virkemiddel for å øke andel bærekraftige lån, hvor det årlige målet for rådgivere er at 30% av utstedte lån skal være grønne eller bærekraftslinkede (Sparebanken Vest, 2024d, s. 76).

Fokus på kompetanseheving av ansatte, og særlig innen bærekraft vil også kunne være et konkurransefortrinn med tanke på rekruttering. I et arbeidsmarked med lav arbeidsledighet, vil satsing på bærekraft gjenspeile verdier som særlig unge jobbsøkere er opptatt av.

FNs bærekraftsmål og KPI-er

Når det gjelder KPI-er, forklarer leder for bedriftsmarked at banken har et internt bærekraftsbibliotek som bærekraftsteamet har uformet. Dette bærekraftsbiblioteket inkluderer forskjellige KPI-er som er skreddersydd til ulike bransjer og bedriftsstørrelser. Videre forklarer lederen at bærekraftslinkede lån ikke har lengre behandlingstid enn vanlige lån, hovedsakelig fordi dette bærekraftsbiblioteket har blitt standardisert for de største bransjene og de ulike bedriftsstørrelsene. Vi ble informert om tre ulike KPI-er som de benytter, og i denne delen av oppgaven skal vi se på om KPI-ene kan knyttes opp mot FNs bærekraftsmål. KPI-ene er et målingsverktøy som Sparebanken Vest kan benytte for å måle nåværende og følge opp bedrifters bærekraftsarbeid, de måler dermed lånepraksisenes direkte bidrag til den bærekraftige utviklingen. Det er også viktig å påpeke at det ligger flere KPI-er til grunn for det bærekraftslinkede lånet, noe som påvirker dets totale bidrag. Dette underbygges av Sparebanken Vests nettside hvor de påpeker at ulike bransjer har ulike utfordringer, og banken må dermed tilpasse mål og handlingsplaner slik at lånet blir relevant, ambisiøst og oppnåelig. Dette understrekes også ved eksemplene banken nevner, som “er kunden opptatt av å utvikle sine eiendommer i riktig retning?”, “Har man optimalisert driften av bygget mht. energiforbruk?” og “Har kunden på plass en løsning for rapportering av de løpende utslipp og forbruksdata?” (Sparebanken Vest, 2022).

Den første KPI-en vi skal ta for oss, går ut på at låntaker må redusere energiforbruket i sin drift. Ved å sette et slikt mål med kunden, bidrar det bærekraftslinkede lånet direkte til FNs bærekraftsmål nummer 7, mer spesifikt delmål 7.3. Dette delmålet er “Innen 2030 få forbedringen av energieffektivitet på verdensbasis til å gå dobbelt så fort” (FN-sambandet, 2023c). For å oppnå effektiv bruk av energien, vil det være viktig at virksomheter tar grep som vil bidra til dette. Dette kan være gjennom oppgraderinger av bygninger, som for eksempel bytte vinduer, isolering osv. Dette vil da redusere energibruken og dermed bidra til mål 7.

Sparebanken Vest har også en KPI som omhandler reduksjon i Co2-utslipp. Denne KPI-en kan knyttes til bærekraftsmål 13, mer spesifikt delmål 13. Dette målet innebærer å “Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem” (FN-Sambandet, 2023f). For å redusere

klimagassutslipp blir det viktig at bedriftene iverksetter endringer innen sin infrastruktur og transportmidler. For eksempel i transportbransjen vil et sentralt tiltak være å benytte elektriske transportmidler istedenfor transportmidler som bruker fossilt brennstoff. Ellers kan bedrifter redusere sitt Co2-utslipp ved å investere i fornybar energi som solenergi. En slik omstilling vil da redusere mengden Co2 bedrifter slipper ut i atmosfæren og bidra til bærekraftsmål.

Den siste KPI-en som vi har fått informasjon om at Sparebanken Vest benytter, tar for seg håndtering av avfall. Denne KPI-en kan knyttes til bærekraftsmål 12. Delmål 12.5 sier at "Innen 2030 redusere avfallsmengden betydelig gjennom forebygging, reduksjon, materialgjenvinning og ombruk" (FN-Sambandet, 2023e). For å kunne redusere avfallsmengden, vil håndteringen av avfall være sentralt. Et eksempel på dette er dersom man har materialavfall, kan dette i mange tilfeller benyttes til andre formål. Ved å håndtere dette materialet på riktig måte, vil man da kunne bidra til sirkulær økonomi og dermed bidra til å tilfredsstille dette målet.

Kredittvurdering

Kredittvurderingen er den mest sentrale delen i en låneprosess, ettersom det her kommer frem hvilke rammer og vilkår lånet skal ha. Dette går ut på å vurdere risikoen til en virksomhet og dermed prisen på lånet med grunnlag i denne vurderingen. Denne vurderingen har historisk sett vært preget av økonomiske faktorer som resultat, kontantstrømmer og egenkapital. De siste årene har det blitt inkludert ikke-økonomiske faktorer i kredittvurderingen, noe som gjør at man kan trekke en linje mellom FNs tre dimensjoner, den triple bunnlinje og momentene som i dag sett vektlegges i en kredittvurdering. Sparebanken Vest trekker i årsrapporten frem at økonomiske, sosiale og miljømessige forhold er likestilt i kredittvurderingen for alle lån. Man kan derfor si at det er den totale verdien av økonomisk, sosial og miljømessig risiko som utgjør kredittrisiko.

Ved miljømessige forhold trekkes det frem klimarisiko og naturrisiko. Ved klimarisikovurderingen er det TCFD rammeverket som ligger til grunn, og rådgiverne vurderer her virksomhetene på fysisk risiko, overgangsrisiko, omdømme- og ansvarsrisiko. Banken har utarbeidet sitt eget rammeverk for vurdering av naturrisiko. Risikoen deles her inn i fysisk- og overgangsrisiko. Fysisk risiko er knyttet til naturendringer og overgangsrisiko går ut på teknologiutvikling og politiske tiltak for å verne om natur som kan treffe virksomhetens forretningsdrift. (Prinsipper for samfunnsansvar, s.19).

Kredittvurderingen står sentralt i låneprosessen og her er miljømessige faktorer dypt integrert. Banken har utarbeidet konkrete policyer og retningslinjer for vurdering av konsekvenser som følge av miljømessige endringer, og risikoen direkte knyttet til dette. For alle bedriftskunder med et engasjement på over 4 millioner kroner, skal kundens bærekraft og samfunnsansvar vurderes sammen med deres arbeid mot å begrense deres risiko på disse frontene. Dette skal tas med i

kredittvurderingen og gi et helhetsinntrykk av bedriftens langsiktige betalingsevne, omstillingsevne samt deres evne til å se det fullstendige bilde. Banken har her utarbeidet et krav om at alle lånekunder, både nye og eksisterende skal utarbeide en plan over hvordan de skal redusere sine klimagassutslipp.

Ved å bruke TCFD-rammeverket og et eget rammeverk for naturrisiko i kredittvurderingen, blir det lettere for Sparebanken Vest å forstå og håndtere risiko knyttet til den miljømessige bunnlinjen. Videre fører det til at banken kan ta mer informerte og bedre beslutninger når det kommer til kundenes miljømessige påvirkning. Det kan tenkes at dette bidrar til den miljømessige bunnlinjen ved å finansiere selskaper som blir ansett som mer miljømessig bærekraftig, samtidig som det reduserer risikoen for negativ miljøpåvirkning og finansielle tap på lang sikt.

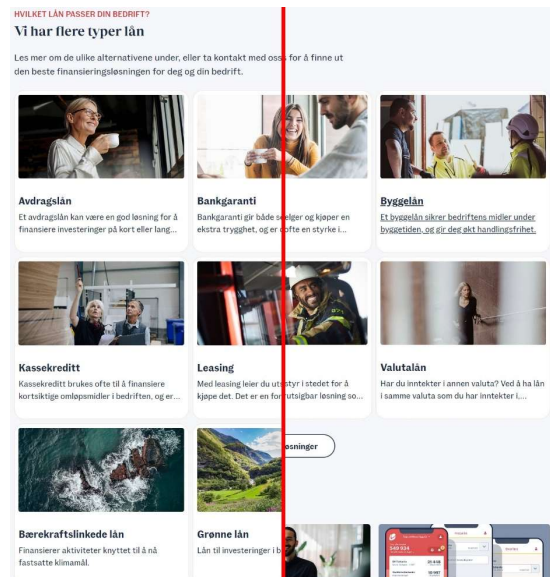
Grønnvasking

Grønnvasking er et omtalt tema når det er snakk om bærekraft. Til grunn for dette ligger spørsmålet om hva som er motivasjonen bak bærekraftsarbeidet og fremstillingen av det. Grønnvasking oppstår når virksomheter fremstiller seg selv som mer miljøvennlige enn de egentlig er gjennom villedende markedsføring (Carson & Skauge, 2021, s. 158).

I den nyeste årsrapporten til Sparebanken Vest kan man også se en økning i det som omhandler bærekraft under "bankens forpliktelser". De har blant annet miljøfyrtårnsertifiseringen (Sparebanken Vest, 2024d, s. 80). Dette er som tidligere nevnt en sertifisering som sier at en virksomhet er bærekraftig, og skal følgelig bidra til å forhindre grønnvasking. Det at Sparebanken Vest har forpliktet seg denne sertifiseringen som krever kontinuerlig rapportering og resertifisering, kan det underbygge påstanden om at bærekraft er et viktig fokus i Sparebanken Vest. Dette er noe som de videre kan ta i betraktning ved kredittvurderinger, dette da slike sertifiseringer på bedrifter i utlånsboken vil underbygge at virksomheten de finansierer faktisk er miljømessig bærekraftig. Ved å kun kreve at virksomheter følger opp/rapporterer til KPI-er, kan det stilles spørsmål til virksomhetens faktiske bærekraftsarbeid. Dersom virksomheten kun jobber mot målene som ligger til grunn for deres bærekraftslinkede lån og kan dermed få en utelukket økonomisk motivasjon, kan man argumentere for at det bærekraftsrelaterte lånet ikke oppfyller sitt formål og hensikt.

Et annet moment er Sparebanken Vest sin nettside, hvor de retter seg mot både privat- og bedriftsmarkedet. På den delen som er rettet mot privatmarkedet er bærekraft henvist til på fremsiden, og tar deg videre til en side for bærekraftsarbeid og deres bærekraftsbibliotek. På forsiden for bedrifter blir det ikke henvist på samme måte, dette til tross dokumentene i bærekraftsbiblioteket er av relevans for bedriftsmarkedet.

Dersom man velger “lån og finansiering” finner man fortsatt ingenting om grønne låneprodukter før man klikker på “se flere løsninger”. Dette er til tross for at de seks ulike lånene som kommer opp er alfabetisk sortert og at listen utvides til 8 typer lån. Det at de grønne låneproduktene ligger mindre synlig, er noe som ikke henger helt i tråd med hvordan Sparebanken Vest fremstiller sitt bærekraftsarbeid. Ut fra hvordan det fremstilles av banken og årsrapporten, mener vi at lån som kan knyttes til bærekraft burde dette være noe av det første man ser på nettsiden deres. I det minste burde de være inkludert i listen før man trykker på “se flere løsninger”.

Figur 11 Skjermdump fra lån og finansiering. Til venstre ser man valgene etter man har trykt på knappen "Se flere løsninger". Til høyre ser man valgene som kommer opp når man trykker på lån og finansiering fra fremsiden.

Et annet synspunkt på dette er at de ikke markedsfører overdrevet om bærekraft på sin nettside, noe som vil tale imot for eventuell grønnvasking. I årsrapporten kommer det også frem at over 30% av nye lån er bærekraftslinket (Sparebanken Vest, 2024d, s. 8), så da kan man stille seg spørsmålet om hvorfor de ikke fremmer det til bedriftsmarkedet på nettsiden deres.

Sparebanken Vest benytter EUs taksonomi når de skal klassifisere en investering som bærekraftig eller ikke. Taksonomien gir en generell definisjon på hva som kan kalles bærekraftig. Ved at Sparebanken Vest bruker denne i sin vurdering av investeringer, kan de tiltrekke seg flere investorer og føre til en tilgang på det bærekraftsleder Sparebanken Vest kaller en "en bredere pool av kapital". Dette da Sparebanken Vests bærekraftige investeringer følger internasjonale lover og obligasjoner, noe som bærekraftslederen Sparebanken Vest påpeker gir lavere kostnader for banken som gjør at de kan drifte sin virksomhet billigere og bedre.

Under spørsmålet om hvorfor banken er opptatt av bærekraft, kom det frem fra bærekraftslederen i Sparebanken Vest at arbeidet med bærekraft kan gi mange fordeler, blant annet fra investorer. Som vi tidligere var inn på, så får Sparebanken Vest tilgang til en bredere investorbase gjennom å vise til sitt bærekraftsarbeid og hvordan de arbeider med sin utlånsportefølje. Det kan her stilles et spørsmål til om motivasjonen for bærekraftsarbeidet er knyttet til fordelene de oppnår eller et ønske om å bidra til fellesskapet.

På spørsmålet om banksektorens rolle mot et bærekraftig samfunn, svarte bærekraftslederen i Sparebanken Vest at banksektoren har en viktig rolle og at det kommer tydelig frem i EUs Green Deal at banksektoren skal drive det grønne skiftet. Dette kan indikere på at Sparebanken Vest er klar over sin rolle og deres ansvar mot å drive kunder i en grønn retning. Under samme spørsmål, svarte bærekraftsleder i Finans Norge også at banker spiller en viktig rolle i omstillingen mot et bærekraftig samfunn. Basert på vår oppfatning fra både intervjuene og teori, så kan det tenkes at Sparebanken Vests motivasjon er en blanding av at de ser gevinstene de kan oppnå, samt at de har et genuint ønske om å bidra der de kan mot det grønne skiftet. På den andre siden kan jo også tenkes at de er klar over sin egen klimarisiko og klimapåvirkning, og dermed ønsker å redusere den. Det kommer frem av årsrapporten 97.9% av bankens utslipp kan knyttes til utlånsporteføljen til bedriftsmarkedet. Følgelig kan det tenkes at det å omstille sine kunder ikke er stammer fra egne ønsker, men noe de er nødt til for å redusere klimarisiko og miljøpåvirkning (Sparebanken Vest, 2024d, s. 68).

Ekstern vurdering

En ting er hva virksomheter selv hevder gjennom sine kommunikasjonskanaler, mens en annen ting er hva uavhengige organisasjoner og organ har vurdert virksomheten som. En bærekraftsvurdering fra en slik organisasjon vil ha mer kredibilitet, ettersom virksomheten som har blitt vurdert vil ikke ha hatt noe innsyn eller kontroll over vurderingsprosessen eller dens konklusjon. Ettersom Sparebanken Vest er en såpass stor aktør vil flere organisasjoner ha studier eller vurderinger av banken, som potensielle aksjonærer, partnere eller kunder kan bruke i sin egen vurderingsprosess. Gjennom Euronext, som er selskapet som drifter Oslo børs, finner vi ulike vurderinger knyttet til forskjellige børsnoterte selskaper, blant annet Sparebanken Vest.

En av organisasjonene som nylig har vurdert Sparebanken Vests ESG-rapportering er MSCI. De rangerte Sparebanken Vest til AAA, som er den beste rangeringen en bank kan få (Euronext, 2024). Fordi MSCI som rangeringssystem vurderer objektet opp mot sine "likemenn", altså rangeringen er basert på organisasjonen relativt til andre tilsvarende organisasjoner i samme bransje, vil en rangering på AAA tilsa at Sparebanken Vest er best innenfor sitt felt i henhold til kartlegging og håndtering av ESG-risiko.

Etisk bankguide skal som tidligere nevnt gi forbrukere, organisasjoner og myndigheter innsikt i hvordan banker forholder seg til sentrale temaer innenfor etikk og bærekraft. På nettsiden til etisk bankguide kan man se at Sparebanken Vest ligger på en delt andre plass med en totalscore på 85%. De har her blitt vurdert på ulike temaområder som omhandler sosial rettferdighet, miljøvern og økonomisk bærekraft og energi. Det kommer også frem at banken får en relativt dårlig score på åpenhet og ansvar, ettersom de ikke offentliggjør hvordan de har stemt på generalforsamlinger i selskaper de investerer i (Etisk Bankguide, u.d.b).

Både MSCI og etisk bankguide ønsker å forklare hvordan banken jobber for ESG og hvordan de forholder seg til risikoen ESG presenterer. Sparebanken Vest får da topp karakter av MSCI, selv om den "kun" oppnår 85% gjennom etisk bankguide, dette avviket kan enten skyldes forskjellen i innsamlingsmetode, vurderingskriterier eller vurderingsgrunnlag. Dette avviket vokser seg enda større ved analyse av andre banker som er vurdert av både etisk bankguide og MSCI, for eksempel Handelsbanken, som har en MSCI score på AAA (Handelsbanken, u.d.). Samtidig i etisk bankguide har den kun oppnådd en score på 66%. Dette er da tolvte plass av de 13 bankene bankguiden har vurdert, og står ikke i stil med deres toppkarakter fra MSCI. Etisk bankguide trekker spesielt frem likestilling som en de områdene Handelsbanken faller langt bak på, gjennom sin mangel på rutiner for likelønn, sammen med sitt krav på at bare minst 30% av toppledelsen skal være kvinner (Etisk Bankguide, u.d.c). Likestilling er et sentralt tema innenfor S-en i ESG, som MSCI tar utgangspunkt i, noe som kan stille spørsmål til MSCI sine vurderingskriterier og vurderingsgrunnlag. I tillegg til dette offentliggjør ikke MSCI sine enkeltrapporter om virksomheter som blir vurdert, noe som svekker deres kredibilitet, ettersom fremgangsmåten og datagrunnlaget forblir ukjent (MSCI, u.d.). Av etisk bankguide kommer det frem at Sparebanken Vest scorer dårlig på åpenhet og ansvar. Dette er ikke drøftet videre i vår oppgave ettersom bakgrunnen for den dårlige scoren har opphav i deres investeringsportefølje, noe som ikke er relevant ovenfor vår problemstilling.

4.1.4 Oppsummering

Forskningsspørsmålet vi tok for oss i kapittel 4.1, var: *Hvordan kan sparebanken Vests lånepraksiser bidra til bærekraftig utvikling?* Vi delte her bærekraftig utvikling inn i de tre aspektene, slik som FN belyser i sin definisjon. Vi vil her gi en oppsummering på hva vi kom frem til innenfor disse aspektene.

Når vi har sett på bærekraft i lys av den økonomiske bunnlinjen, har vi undersøkt bankens økonomiske ytelse, samt deres innsats for bærekraftig økonomisk vekst. Her har vi sett på Sparebanken Vests årsrapport for 2023, hvor nøkkeltall beskriver bankens evne til å operere i henhold til den økonomiske bunnlinjen. Vi kom her frem til at banken stiller sterkere økonomisk enn året før ved å effektivisere driftskostnader, et stort positivt overskudd og en høy utbyttegrad. Dermed oppfyller banken grunnleggende økonomiske krav, de er da over den økonomiske bunnlinjen og banken anses da som økonomisk bærekraftig. Avslutningsvis så vi på viktigheten av bankens prising av risiko og hvordan de har mulighet til å påvirke virksomhetene de finansierer sin økonomiske bunnlinje både positivt og negativt. Bankene oppnår et stort positivt resultat når de vurderer miljømessig risiko på lik linje med sosial og økonomisk i kredittvurderingen. Disse funnene indikerer at Sparebanken Vests lånepraksiser har potensiale til å bidra positivt til økonomisk bærekraftig utvikling i samfunnet.

Videre så vi på bærekraft i lys av den sosiale bunnlinjen og interessentteorien, her har vi undersøkt hvordan bankens lånepraksiser til bedriftsmarkedet kan bidra positivt i samfunnet og andre

interessenter. De største bedriftene i Norge er per dags dato lovpålagt å rapportere om bærekraft, og kan skape en dominoeffekt nedover verdikjeden. De bærekraftslinkede lånene gjør det enklere for banken å måle kundens bærekraftige påvirkning, og kommer frem som et viktig verktøy i deres bidrag til bærekraft. Sparebanken Vest stiller også en rekke sosiale krav til bedriftene de finansierer og berører områder som ansattes rettigheter, likestilling og menneskerettigheter. Dette underbygger bankens forpliktelse til å fremme sosial bærekraft og støtter opp under FNs bærekraftsmål. Til tross for gode resultater på sosial bærekraft, kommer det frem at det er rom for forbedring. Ved å innføre sosiale incentiver på områder det er vanskelig å stille krav, i bærekraftige lån, kan banken bidra i større grad til å fremme FNs bærekraftsmål og styrke den sosiale bunnlinjen. Gjennom ESG-rapportering og eksterne merkeordninger kan banken styrke sitt omdømme, få en bredere investorbasis og kunder gjennom å engasjere seg for bærekraft, noe som også vil sikre langsiktig stabilitet og vekst. På bakgrunn av dette mener vi at banken kan bidra til sosial bærekraft, dette gjennom de ulike momentene som vi har tatt for oss i lys av den sosiale bunnlinjen.

Når vi har sett på bærekraft i lys av den miljømessige bunnlinjen, har vi drøftet hvordan ulike aspekter av Sparebanken Vests lånepraksis kan bidra positivt til kloden og dens tålegrenser. Bærekraftige finansieringer er en prioritet for banken og er et viktig bidrag til bærekraftig omstilling ved bruk av sine målbare KPI-er. Vi har også drøftet hvordan de konkrete KPI-ene som går på reduksjon i energiforbruk, CO₂-utslipp og avfallshåndtering kan knyttes opp mot FNs bærekraftsmål og bidrar direkte til disse, altså mot et bærekraftig samfunn. Videre drøfter vi hvordan det kan trekkes en linje mellom FNs tre dimensjoner, den triple bunnlinje og momentene som i dag vektlegges i bankens kredittvurdering. Den totale kredittrisikoen er summen av økonomisk, sosial og miljømessig risiko.

Vi var også innom temaet grønnvasking, hvor vi tok for oss hvordan banken fremstiller seg, både gjennom ekstern kommunikasjon og hvordan eksisterende og potensielle kunder møter banken på deres digitale flater. Bankene hevder at de gjør sitt for å unngå grønnvasking i sin verdikjede, hovedsakelig ved bruk av verktøy som for eksempel EUs taksonomi. Til tross for dette, stiller vi spørsmål til synligheten de grønne låneproduktene får på nettsiden deres. Dersom låneproduktene skulle vært fremstilt likt som banken fremstiller viktigheten av bærekraft og deres bærekrafts arbeid, mener vi at de burde være mer synlig. Vi merker oss også at banken ikke viser til like mye bærekrafts informasjon til bedriftsmarkedet som de gjør til privatmarkedet. Bankene argumenterer for at de klarer å utøve bærekraftige prinsipper uten at dette har en negativ innvirkning på lønnsomheten. Dette understrekes ved at bankene får tilgang til en bredere investorbasis, og ettersom bærekraft er dagsaktuelt kan dette fokuset tiltrekke nye kunder. Sparebanken Vest viser et sterkt engasjement for miljømessig bærekraft, og har mange gjort flere tiltak som aktivt bidrar til det grønne skiftet. Til tross

for dette har de rom for forbedring, eksempelvis når det kommer til hvordan de synliggjør bærekraftige produkter til bedriftsmarkedet på sin nettside.

4.2 Hvilke muligheter og utfordringer møter banken som følge av implementeringen av bærekraft i sine lånepraksiser?

Under dette forskningsspørsmålet vil vi drøfte hvorfor banker tilbyr grønne låneprodukter, hvordan bankene kan tilby bedre lånevilkår til bærekraftige løsninger og hvilke muligheter og utfordringer som oppstår ved implementeringen av disse.

4.2.1 Bakgrunn for grønne låneprodukter

Som tidligere nevnt, er det lite som er lovpålagt knyttet til virksomheters bærekraftsarbeid. Det kan her stilles spørsmål til bakgrunnen for at banker tilbyr grønne låneprodukter. Vi vil her drøfte rundt dette spørsmålet, hvor vi ser på om det er basert på frivillighet, krav fra omgivelser eller om det er lovpålagt.

Ifølge Sparebanken Vest er det viktigste verktøyet i omstilling for bedriftskunder omstillingsfinansiering. Dette referer til produkter som direkte påvirker bedriftens evne til å styre virksomheten i en mer bærekraftig retning. Bærekraftslinkede lån er blant de viktigste verktøyene for å sikre at denne omstillingen finner sted. Ved å endre lånevilkårene basert på om KPI-ene oppnås eller ikke, bidrar dette til å redusere kundenes og bankes bærekraftsrisiko. Dette gir banken rom til å tilby forbedrede lånevilkår (Sparebanken Vest, 2024d, s. 79).

Banker er ikke lovpålagt å tilby grønne låneprodukter, men de er pålagt å rapportere på sitt bærekraftsarbeid grunnet deres størrelse. I tilfellet til Sparebanken Vest, vil rapportering om egne utslipp, samt utslipp knyttet til utlånsporteføljen være relevant. Det kan dermed stilles spørsmål til hvorfor Sparebanken Vest tilbyr disse grønne lånealternativene når det ikke er lovpålagt? Som tidligere nevnt, så har banken ulike krav til sine kunder som ønsker grønne lånealternativer, noe som videre vil ha en påvirkning på deres eget klimaavtrykk i utlånsporteføljen. Under intervjuet med bærekraftsleder i Sparebanken Vest kom det frem at bærekraft er viktig for deres investorer. Ved å demonstrer deres bærekraftsarbeid og tilnærming til utlånsporteføljen, får de tilgang til en bredere investorbase. Det kan også tenkes at slike målbare lån gjør det lettere for banken å rapportere på utslippene til bedriftene de finansierer. Et annet moment er at grønne låneproduktene er et verktøy Sparebanken Vest kan bruke til å minske den ikke-finansielle risikoen i bedriftene de finansierer, dernest deres egen ikke-finansiell risiko. Det kan dermed tenkes at de grønne låneproduktene også brukes som et verktøy for risikohåndtering.

Dersom man ser på produktene til Sparebanken Vests konkurrenter, ser man at de fleste tilbyr grønne lånealternativer. Selv om produktene hos de ulike bankene har samme navn i.e. grønne- og

bærekraftslinkede lån, har de forskjellige bankene ulike kriterier for å kvalifisere for disse gunstigere lånene. Konkurransespektet gjør at når konkurrentene tilbyr slike produkter, må Sparebanken Vest gjøre det samme for å være konkurransedyktig. Dette skyldes at Sparebanken Vest er avhengig av å være relevant for å unngå å miste kunder og overleve på markedet. Det kan selvfølgelig ses på som et frivillig initiativ, ettersom det ikke er lovpålagt, men hovedtanken er at det skyldes endringene i bransjen og krav fra omgivelsene og ikke myndighetene.

4.2.2 Balansering mellom økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft

I denne oppgaven har vi beskrevet hvordan det finnes tre ulike aspekter av bærekraftig utvikling, og i denne delen skal vi drøfte balanseringen mellom disse tre aspekter. Når banken utsteder et bærekraftig lån med bedre lånevilkår for kunden, kan det tenkes at banken prioriterer miljømessig eller sosial bærekraft over økonomisk og at den går glipp av potensielle renteinntekter. I intervjuet med bærekraftsleder i Sparebanken Vest kommer det frem at dette nødvendigvis ikke er tilfellet. Ved å få tilgang til flere investorer og få muligheter til å hente penger da det er billig, gir det banken mer fleksibilitet og bedre lønnsomhet. I bankens kredittvurdering av ulike lån, blir de tre dimensjonene av bærekraft representert. Denne vurderingen vil gjenspeile låntakers fremtidsrettede fokus, noe som igjen påvirker bedriftens overlevelsessevne. Dersom en bedrift kan vise til god overlevelsessevne understøtter dette at de vil klare å møte sine låneforpliktelser i fremtiden. Dette gjør at banken kan tilby bedre lånevilkår, ettersom at risikoen for tilbakebetaling av lånet er lavere sammenlignet med en bedrift som for eksempel har høyere bærekraftsrisiko.

Risikovurdering i Sparebanken Vests utlånspraksis står sentralt i deres ønske om å balansere mellom profitt og bærekraft. Ved at banken tar sosiale og miljømessige aspekter med i sin risikovurdering kan banken gi kunden lavere lånekostnader, gitt gode bærekraftige forhold, uten at bankens lønnsomhet blir påvirket. Dette er gjenspeilet gjennom bankens fremtidssyn, hvor bærekraftsleder i Sparebanken Vest mener at bærekraft er så sentralt at hvis en norsk virksomhet ikke tenker på risiko frem i tid, vil de ikke være lønnsomme i fremtiden. Utsagnet er også støttet av tidligere forskning på feltet, for eksempel ved en studie hvor det konkluderes med at reduksjonen i kredittrisiko kan tilskrives lavere volatilitet i låntakernes inntekter og kontantstrømmer grunnet deres bærekraftige forretningsmodell (Umar et al., 2021). Hvis banken derimot ikke hadde vektlagt bærekraftige temaer i sin risikovurdering hadde banken kunne økt sin låneportefølje ved å utgi lån til forurensende, uetiske eller kortsiktige bedrifter. Dette hadde økt bankens kortsiktige likviditet, men kunne ha skapt store konsekvenser i fremtiden hvis låntakerne ikke har mulighet til å utfylle sine låneobligasjoner, gitt sin mangel på bærekraft.

FN drar frem et dilemma når det er snakk om de ulike dimensjonene som går ut på at "flere, spesielt innen miljøbevegelsen er skeptiske til om økonomisk vekst er forenlig med et bærekraftig samfunn"

(FN-Sambandet, 2023a). FN deler dette dilemmaet inn i to sider, *de som ser på økonomisk vekst som en del av løsningen og de som ser på økonomisk vekst som en del av problemet* (FN-Sambandet, 2023a). Den førstnevnte siden mener at målet er å skape bærekraftig økonomisk vekst, som vil skape bærekraftige samfunn og dermed bidra til bærekraftsmålene. Denne tilnærmingen til dilemmaet kan sammenlignes med den triple bunnlinjen, FNs tre dimensjoner og hvordan Sparebanken Vest fremstiller sin tilnærming til bærekraft. Den andre siden anser økonomisk vekst som en del av problemet da de mener at grønn vekst rammer naturen. Veksten drives av at kapitalismen søker etter mer penger og at dette vil være skadelig for naturen, i tillegg påpeker de at veksten uansett ikke kan være uendelig (FN-Sambandet, 2023a). De som tar denne siden av dilemmaet er uenig med både FNs definisjon på bærekraft og den triple bunnlinjen, da disse to synene på bærekraft inkluderer et økonomisk aspekt. Som nevnt tidligere leverer banken et sterkt økonomisk resultat samtidig som de øker sin bærekraftinnsats, eksempelvis gjennom økning i den grønne brøk og reduksjon av utslipp i utlånsporteføljen. Dette taler for at bærekraft er forenlig med økonomisk vekst.

Dersom Sparebanken Vest viser at de klarer å utøve sosial og miljømessig bærekraft uten at dette går på bekostning av den økonomiske bærekraften til virksomheten, vil de da handle i tråd med CSR-pyramiden. Dette gjør at kan banken fungere som et forbilde for andre virksomheter og de bærekraftige idealene kan dryppe ned i verdikjeden, eksempelvis til leverandører og kunder.

4.2.3 Muligheter ved implementering av bærekraft i lånepraksiser

En av de største mulighetene som samtlige av intervjuobjektene trekker frem er at kompetanse for bærekraft er ettertraktet i bedriftsmarkedet. Små og mellomstore bedrifter, spesielt de som ikke har egne bærekraftsavdelinger eller bærekraftsledere, trenger rådgivning for å navigere det moderne bærekraftslandskapet. Dette landskapet blir stadig mer komplekst ettersom både samfunnet og lovgivende organer stiller økte krav til bedriftene. Banken kan bidra til å styrke sin rolle som en pålitelig støttespiller for bedrifters bærekraftsstrategier ved å ha ekspertise innen bærekraft. Dette kan de oppnå ved å tilby rådgivning om energieffektivisering eller veiledning om etterlevelse av internasjonale lover og standarder. Rådgivning innenfor bærekraft kan bli en viktig del av bankens verdiforslag og åpner for at den kan tiltrekke seg nye kunder.

Bærekraftsleder i Sparebanken Vest snakket også om at EU har utformet et forslag til en felles definisjon av grønne lån, og påstår at den legger seg på samme listen som de har gjort. Det påstås også at dersom denne trer i kraft, så må alle legge seg på den samme praksisen som Sparebanken Vest. Det kan tenkes at denne påstanden er på bakgrunn av at banken har implementert flere verktøy fra EUs handlingsplan for bærekraftig finans i sine lånepraksiser. EU har som tidligere nevnt, utarbeidet handlingsplanen for bærekraftig finans, og det er de som har vært den største drivkraften når det kommer til lover og reguleringer knyttet til bærekraft. Med bakgrunn i hvordan EU har

fremstilt finansnæringens rolle i handlingsplanen, så er det ikke utenkelig at taksonomien og annen bærekraftslovgivning vil bli lovpålagt i fremtiden. Dette kommer også frem av anbefalingene fra Finans Norges veikart for bærekraftig finans. Ved å pålegge banker om å benytte taksonomien vil markedet få en standardisert definisjon på hva som er bærekraftig og ikke. Det kan dermed tenkes at dette vil være en mulighet for Sparebanken Vest til å få et konkurransefortrinn, ettersom de allerede har implementert elementer fra handlingsplanen i sine lånepraksiser og er dermed rustet til å benytte disse verktøyene. Ved at Sparebanken Vest er proaktive og ser endringene før de trer i kraft kan de få et bedre omdømme ettersom de kan markedsføre seg selv som en fremtidsrettet og proaktiv aktør innenfor banksektoren.

En annen mulighet er at Sparebanken Vest gjennom sine utlånspraksiser har innflytelse over sine kunder. Bedrifter ønsker finansiering fra banker og andre finansinstitusjoner, noe som setter banken i en posisjon til å stille krav og godkjenne eller avslå søknader. Graden denne innflytelsen kan benyttes er et tema for debatt, ettersom forskjellige interessenter har forskjellige grenser og syn på hvor langt banken kan gå i å fremme sin interesser. I tillegg er det et spørsmål på om banken kan tåle å miste kunden i et tilfelle hvor en enighet ikke kan nås. Bærekraftsleder i Finans Norge mener at banker i Norge har begrenset makt til å påtvinge endring hos kunder grunnet høy konkurranse blant bankene i Norge. Her påpekes det at hvis en bank utøver sin makt ovenfor kundene, vil kundene rett og slett kunne finne seg en annen bank som ikke stiller de samme kravene. Det er derfor ikke nødvendigvis bankenes makt som er nøkkelen til endring, men i hvilken grad bankene kan opptre som rådgivere for næringslivet. På den andre siden har man intervjurespondentene fra Sparebanken Vest som trekker frem motargumenter til påstanden om bankenes makt. De peker til Sparebanken Vests fokus på miljø- og klimarisiko, som en motvekt til et ensartet fokus på økonomisk risiko og at de i den forstand kan velge å avvise lånesøknader basert på denne tredelte risikovurderingen. Begge respondentene kommer med eksempler om tidligere eller potensielle kunder som har blitt avvist kun av det faktum at de ikke ønsker å omstille seg mot en grønnere fremtid. Her informerer de også om at etter avvist søknad har eksempelbedriftene fått bærekraft på radaren og begynt med omstillingsarbeid i bedriften.

Leder for bedriftsmarked i Sparebanken Vest jobber aktivt med at banken skal legge til rette for at kunden kan ta en aktiv del i det grønne skiftet. Det blir også informert at banken ønsker å utnytte sin kunnskap og insentiver til å tilrettelegge og lede kundene i riktig retning. Bedre lånevilkår gjennom bærekraftige lån benyttes strategisk av banken som et insentiv for bedriftskundene, med mål om at kundene skal omstille seg og bli mer bærekraftig. Det at banken ser på bærekraftige bedrifter som en lavere risikogruppe signaliserer også til bedriftene at bærekraft lønner seg, også for bedriftene som ikke tar nytte av bærekraftige produkter. Leder for bedriftsmarked og nettsiden til sparebanken vest

drar frem at reduksjon i energiforbruk er et vanlig eksempel på en KPI. Når bedrifter velger å ta opp et bærekraftig lån med en slik KPI, vil de også dra nytte av lavere energikostnader dersom de oppfyller kravene satt av KPI-en. Som resultat av disse tiltakene kan bedriftene bli inspirert av de langsiktige fordelene ved å omfavne bærekraftige tiltak. De bærekraftslinkede lånene kan ses på som en operasjonalisering av bærekraftbegrepet gjennom bankens lånepraksiser, og vil dermed være en mulighet til å bidra til et bærekraftig samfunn. De gjør det også lettere å rapportere på bankens påvirkning på bærekraft, ettersom lånene er bygd på et fundament av mål. På bakgrunn av dette åpner implementeringen av bærekraft en mulighet for å bedre håndtere sin ikke finansielle risiko i utlånsporteføljen.

Som vi tidligere var innom under grønnvasking, vil Sparebanken Vest oppnå en økonomisk gevinst i form av bredere investorbase ved å vise til sitt bærekraftsarbeid og deres arbeid med utlånsporteføljen. Ifølge Bærekraftsleder i Sparebanken Vest, vil dette dermed gjøre at de kan drifte banken billigere og bedre enn ellers, ettersom de kan hente penger når det er billig. På denne måten vil bærekraftsarbeidet til Sparebanken Vest bidra til bedre lønnsomhet for Sparebanken Vest, og det kan sees på som en mulighet.

4.2.4 utfordringer ved implementering av bærekraft i lånepraksiser

Den første utfordringen som vi har oppdaget knyttet til grønne låneprodukter er mangelen på standardisering av krav. Dette fører til at de forskjellige bankene utgir grønne produkter på ulikt grunnlag og kriterier, noe som svekker kredibiliteten til lånene, prosjektene som blir finansiert og bankene som utsteder lånet. Dette gjør at bankene med de laveste kravene vil ha en mindre bærekraftig portefølje i realiteten enn det som fremstilles, noe som kan føre til grønnvasking. På den ene siden kan det argumenteres for at dette igjen vil påvirke bankenes konkurransekraft i markedet og kan føre til mildere kriterier for å være konkurransedyktig. På den andre siden kan det argumenteres for at lånevilkårene og kravene blir utformet ut ifra bankens prising av økonomisk, sosial og miljømessig risiko.

En annen utfordring som bankene opplever handler om hva som er lovpålagt, det kan tenkes at det er en sammenheng mellom dette og mangelen på standardisering. Energimerking er som tidligere nevnt lovpålagt for næringsbygg over 1000m², men er ikke noe lovverk som blir straffet, og som ofte bortfaller hos bedrifter. Under intervjuene ble det også trukket frem at det er forskjellig energimerkning på tvers av landegrensene i EU. Klimakvoter og CSRD knyttes kun opp mot de største aktørene, hvor CSRD også omfatter bedriftens næringskjeder, som da påvirker mindre bedrifter. Som nevnt tidligere, har EU introdusert taksonomi som skal definere hvilke aktiviteter som er bærekraftige og det har kommet et forslag om en felles definisjon på grønne lån. Det kan derfor virke som om EU

først ønsker å komme med en standardisering, før de pålegger bankene om å følge den. Dette kan dermed i mellomtiden ses på som en utfordring for bankene.

I intervjuet med bærekraftsleder i Sparebanken Vest kommer det frem en annen utfordring, den er knyttet til at banken opplever at EU tydelig legger ansvaret for det grønne skiftet på finansnæringen. De mener at det er EU og finansmarkedene som driverskiftet, ikke det myndighetspålagte. Banken må med bakgrunn i dette bruke de insentivene de har til å dytte kundene i riktig retning. Dette kan dermed ses på som en utfordring for Sparebanken Vest, ettersom det blir ekstra arbeid og ansvar for banken, som nødvendigvis ikke er deres. Det blir her bankene som stiller krav, istedenfor at myndighetene gjør det. Bærekraftsleder i Finans Norge påpeker at det blir feil at banken blir en de facto tilsynsmyndighet som skal overse bedrifters bærekraftsarbeid. Det kan tenkes nåsituasjonen ligner et slik scenario utfra eksempelet til bærekraftsleder i Finans Norge: Finanstilsynet spør om banken har tilgang på energimerket på bygg de har pant i, fordi dette kan påvirke risiko. At et stort næringsbygg skal ha energimerke er lovpålagt, men det er byggeier som har dette kravet på seg, ikke banken. Det er viktig at det er samsvar med hva ulike tilsynsmyndigheter etterspør ulike aktører av informasjon. En situasjon der Finanstilsynet etterspør energimerker av bankene, men NVE (Norges vassdrags- og energidirektorat) ikke utfører tilstrekkelig med tilsyn av energimerker, vil kunne føre til uheldige markedsvirkninger.

I intervjuet med bærekraftsleder i Finans Norge spurte vi om de hadde et ønske eller utfordring fra det statlige organ, som ville gjort bærekraftsarbeidet enklere. Det kom her frem at Brønnøysundregistret har fått i oppgave å samle inn og tilgjengeliggjøre bærekraftsrapportering fra foretak som er underlagt rapporteringskravene i CSRD. Det er viktig at staten så snart som mulig bestemmer seg for hvem som skal samle og tilgjengeliggjøre standardisert bærekraftsrapportering fra foretak som frivillig rapporterer og hvordan det offentlige skal bidra til å forenkle rapporteringsbyrden for de rapporterende foretakene. Det kan tenkes at dersom brønnøysundregistrene hadde tilrettelagt for denne typen frivillig rapportering og offentliggjort denne, hadde det åpnet for en helt ny sektor med private aktører som kan hente ut denne informasjonen. Dette vil da forenkle både tilgangen og behandling av informasjonen. Et annet problem ved at det ikke foreligger en standard for hvordan bærekraftsrapportering skal gjøres eller hvilke data som kreves, fører til at det kan bli utfordrende å sammenligne dataene. Det kan dermed tenkes at dersom staten hadde tilrettelagt for slik rapportering, ville det kunne blitt utarbeidet klare retningslinjer og standarder som må følges, og bærekraftsdataene vil ha mye større verdi for samfunnet.

4.2.5 Oppsummering

Vårt siste forskningsspørsmål er "Hvilke muligheter og utfordringer møter banken som følge av implementeringen av bærekraft i sine lånepraksiser til bedriftsmarkedet?". I dette delkapittelet har vi

utforsket hvorfor banker tilbyr grønne produkter til tross for mangelen av lovpålagte krav. Gjennom drøftingen kommer det frem at det er flere faktorer til grunn for denne implementeringen.

Konkurransen i markedet og investorers vektlegging av bærekraft, anser vi som viktige pådrivere. En annen pådriver er fordelene Sparebanken Vest oppnår ved de grønne lånene, som målbarheten av deres påvirkning gjennom finansiering og risikohåndtering.

Videre har vi diskutert balansen mellom sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft i sammenheng med FNs dilemma om hvorvidt økonomisk vekst er forenlig med bærekraftig vekst. Her kom vi frem til at Sparebanken Vest kan bidra til en bærekraftig økonomisk vekst.

Videre tok vi for oss bankens integrering av sosial og miljømessige hensyn i risikovurderingen av lån, noe som kan bidra til bedriftens langsiktige overlevelse. Det kommer frem av drøftingen at banken ikke taper inntekt på å gi bedre lånevilkår, dette skyldtes at banken kan styrke sin fleksibilitet og lønnsomhet ved å få tilgang til en bredere investorbase. Lav sosial og miljømessig risiko bidrar også til at bedriften er mer fremtidsrettet og levedyktig, som gjør at banken kan kreve lavere kostnader tilknyttet lånet, gitt at de priser risikoen riktig. På bakgrunn av dette kan det tenkes at denne implementeringen åpner for nye muligheter når det kommer til flere investorer og kunder.

Implementeringer åpner også for andre muligheter, den første vi har kommet frem til er rådgivning innenfor bærekraft. Videre kan banken oppnå et konkurransefortrinn ved å inkludere EU sin taksonomi i kravene til grønne lån dersom det skulle bli lovpålagt i fremtiden, dette kan også styrke omdømmet til banken. Implementeringen av bærekraft gjør også at banken kan håndtere sin ikke finansielle risiko bedre.

Det kommer også frem en del utfordringer ved implementeringen av bærekraftsarbeidet. En utfordring er mangelen på standardiserte krav som kan svekke kredibiliteten til bankene, lånene og prosjektene som finansieres. En annen utfordring går ut på hva og hvem som er lovpålagt, samt hvordan det håndheves.

Avslutningsvis kommer det frem et ønske som kan være med på å løse utfordringene bankene møter. Ved å implementere bærekrafts rapportering i brønnøysundregisteret, kan man det bli lettere å samle inn og tilgjengeliggjøre bærekrafts rapportering fra bedrifter. Et slikt tiltak kunne åpnet for en ny sektor med private aktører og forenklet tilgangen og behandlingen av bærekrafts informasjon.

5.0 Konklusjon

Formålet med studien er ikke å finne ut om Sparebanken Vest bidrar til bærekraftig utvikling, men heller å drøfte hvordan banksektoren kan bidra og hvilke muligheter og utfordringer de møter på. Gjennom oppgaven har vi analysert Sparebanken Vests lånepraksiser til bedriftsmarkedet og deres bidrag mot et bærekraftig samfunn.

Det første forskningsspørsmålet er *“Hvordan kan Sparebanken Vests lånepraksiser til bedriftsmarkedet bidra til bærekraftig utvikling?”*. Under dette forskningsspørsmålet har vi sett på hvordan banken har integrert bærekraft i sin drift. I det første aspektet av bærekraft, tok vi for oss økonomisk bærekraft. Vi kom her frem til at banken leverer et godt resultat og en høy utbyttegrad, noe som er med på å bidra til en bærekraftig økonomisk vekst. Dette gjøre det også mulig å jobbe innenfor de andre bunnlinjene, henholdsvis sosial- og miljømessig.

Under det sosiale aspektet, kom vi frem til at Sparebanken Vest defineres som en stor virksomhet som er lovpålagt bærekraftsrapportering, og følgelig vil de stille krav til sin verdikjede. Dette har vi definert som en dominoeffekt, da banken vil kreve bærekraftsrapportering fra virksomheter i sin verdikjede som ikke er lovpålagt rapportering. Dette bidrar til mer åpenhet blant alle ledd og er dermed en driver for alle de tre aspektene av bærekraft. Vi kom også frem til at banken bidrar til sosial bærekraft ved å stille sosiale krav til virksomhetene de finansierer og ved å innføre incentiver på områder det er vanskelig å stille krav til, vil de kunne bidra mer til sosial bærekraft. Sparebanken Vest fikk toppscore på sin ESG-rapportering, noe som viser at de bidrar til sosial bærekraft ettersom det sosiale aspektet er en del av denne rapporteringen.

Miljømessig bærekraft er integrert i Sparebanken Vests lånepraksiser og er et vesentlig aspekt i bankens bidrag til et bærekraftig samfunn. Gjennom KPI-er som er knyttet sammen med FNs bærekraftsmål, kan banken på å måle virksomheters miljømessige bærekraftsarbeid. Dette viser at banken ikke bare fokuserer på økonomiske og sosiale mål, men også på å redusere miljøpåvirkning og fremmer miljømessig bærekraft. Videre bidrar bankens vurdering av miljørisiko i kredittvurderingene til en helhetlig risikostyring og sørger for at miljømessige faktorer veies på lik linje med sosiale og økonomiske faktorer. Vi kom også frem til at banken har rom for forbedring, spesielt i forhold til fremstillingen og ekstern kommunisering av miljømessige produkter og tiltak. Ved å synliggjøre og være tydelige rundt de grønne lånealternativene, vil banken bidra mer til miljømessig bærekraft. Det vil også være viktig for Sparebanken Vest å være åpen og reflektere over sine bærekraftige fremskritt, for å skape tillitt til kundene.

Det andre forskningsspørsmålet var: *Hvilke muligheter og utfordringer møter banken som følge av implementeringen av bærekraft i sine lånepraksiser til bedriftsmarkedet?* I denne oppgaven kom det klart frem at bærekraft har åpnet for nye muligheter. Mulighetene innebærer et styrket omdømme, tilgang til en bredere investorbase og muligheten til å tiltrekke nye kunder som prioriterer bærekraft. Implementeringen fremmer også bankens evne til å håndtere ikke-finansielle risikoer, noe som er essensielt for langsiktig stabilitet og lønnsomhet. Videre kom vi frem til det at Sparebanken Vest har implementert internasjonale standarder i sitt bærekraftsarbeid vil medføre at fremtidig lovgivning sannsynligvis ikke vil ha stor innvirkning på deres lånepraksiser. Dette gjør at banken kan bruke mindre ressurser på å omstille seg til lovkrav, noe som gir dem et konkurransefortrinn overfor sine konkurrenter, samt bedre omdømme.

Utfordringene Sparebanken Vest møter er hovedsakelig knyttet til mangel på standardiserte betegnelser og krav, samt hvordan disse håndheves. Med dagens lovverk er det ikke noen pålagt definisjon på hva som kan kalles bærekraftig, eller noen lovfestede kriterier for grønne- og bærekraftslinkede lån. Resultatet av dette blir at bærekraft på tvers av banker, bedrifter og bransjer blir vanskelig å sammenligne. Dette betyr at bedrifter som velger å rapportere frivillig, uten lovpålagte krav, vil møte utfordringer med å offentliggjøre og strukturere rapportene på en standardisert måte. Dette gjør sammenligning vanskelig til tross for tilgjengelige rapporter. For at bankene lettere skal kunne bidra til overgangen til et bærekraftig samfunn må det komme juridiske rammer som setter klare definisjoner og standarder som bankene kan bruke i sitt arbeid.

Hovedproblemstillingen som har ligget til grunn for denne oppgaven er: *Hvordan kan banksektoren gjennom sine lånepraksiser til bedriftsmarkedet bidra i overgangen til et bærekraftig samfunn?* Basert på funnene under forskningsspørsmålene, kommer det klart frem at banksektoren kan bidra til bærekraftig omstilling ved hjelp av sine lånepraksiser. Dette da deres påvirkning på bærekraft er et resultat av påvirkningen til virksomhetene de finansierer. På tross av de underliggende utfordringene, observerer vi flere fordeler som identifiserer bærekraftig bankdrift. Bankene kan gjennom sine grønne- og bærekraftslinkede låneprodukter oppmuntre bedrifter til å omstille seg. Her kan bankene stille som gode eksempler til hvordan bedrifter kan være sosialt og miljømessig bærekraftig uten at dette har en langvarig negativ virkning på lønnsomhet. Bankene kan her være viktige støttespillere i denne omstillingen ved hjelp av sin bærekraftskunnskap, samt tilby bedre vilkår til bedrifter som ønsker å bidra i overgangen til et bærekraftig samfunn.

6.0 Videre forskning

Vårt forskningsarbeid har vi identifisert hvordan Sparebanken Vest har bidratt til et bærekraftig samfunn i lys av det grønne skiftet. For å utfylle og utvide den eksisterende forståelsen for hvordan banknæringen kan bidra til bærekraftig utvikling foreslår denne studien følgende områder for videre forskning:

Vår oppgave har hovedsakelig tatt for seg hvordan Sparebanken Vest jobber med omstilling opp mot det grønne skiftet. Det kan dermed være nyttig å undersøke et bredere spekter av aktører for å få et komplett bilde av sektorens bærekraftsinnsats. Det vil da være interessant å utføre sammenlignbare studier mellom ulike banker for å identifisere hvordan aktørene tilpasser seg de samme endringene og utfordringene. Med et bredere forskningsgrunnlag blir det mer synlig hvilke tiltak som resulterer i ønskede utfall, samtidig som det gjør det mulig å vurdere om noen aktører strekker seg lengre i bærekraftsarbeidet enn andre. Videre kan det være interessant å undersøke hvordan EUs grønne giv påvirker banksektoren og deres utlånspraksiser dersom flere momenter blir lovpålagt og standardisert.

Avslutningsvis kan det være interessant å gjennomføre videre studier på hvordan teknologisk innovasjon kan forbedre målbarheten og rapporteringen av utslipp og annen bærekraft relatert data. For eksempel kan det tenkes at implementeringen av kunstig intelligens og big data i bærekraftsarbeidet kan effektivisere identifiseringen av risikoer og muligheter knyttet til bærekraft. Eventuelt kan annen forskning ta for seg et tema som “kan teknologisk utvikling bidra til å optimalisere den bærekraftige omstillingen”

Bibliografi

- Aven, T. (2023, Mars 16). *risiko*. Hentet fra Store Norske Leksikon: <https://snl.no/risiko>
- BDO. (2023, April). *Bærekraftsundersøkelsen*. Hentet fra BDO: https://issuu.com/konsis/docs/bdo_b_rekraftsunders_kelsen_2023?fr=sZWNjOTU4OTMzMjk
- Berg-Olsen, M. (2022, Desember 15). *Poseidon Principles slipper årsresultatet i dag*. Hentet fra Sparebanken Vest: <https://www.spvnyheter.no/vaart-engasjement/samfunnsansvar/poseidon-principles/>
- Brundtland, G. H., & Dahl, O. (1987). *Vår felles framtid*. Oslo: World Commission on Environment and Development.
- Bøhren, Ø., & Gjærum, P. I. (2020). *Finans: Innføring i investering og finansiering*. Oslo og Bergen: Fagbokforlaget.
- Carson, S. G., & Skauge, T. (2021). *Etikk for beslutningstakere*. Oslo: CAPPELEN DAMM.
- DNB. (u.d.). *Grønne lån til næringseiendom og boligprosjekter*. Hentet fra DNB: <https://www.dnb.no/bedrift/finansiering/bedriftslan/gronne-lan/naringseiendom-og-boligprosjekter>
- Elkington, J. (1997). *Cannibals with forks*.
- Enova. (u.d.a). *Om energimerkeordningen*. Hentet fra Enova: <https://www.enova.no/energimerking/om-energimerkeordningen/>
- Enova. (u.d.b). *Energikarakteren*. Hentet fra Enova: <https://www.enova.no/energimerking/om-energimerkeordningen/om-energiattesten/tiltakslisten/energikarakteren/>
- Enova. (u.d.c). *Ofte stilte spørsmål - Bolig*. Hentet fra Energimerking.no: <https://www.energimerking.no/no/energimerking-bygg/energimerking-av-bolig/ofte-stilte-sporsmal/>
- Etisk Bankguide. (u.d.a). *Om oss*. Hentet fra Etisk Bankguide: <https://etiskbankguide.no/om-oss/>
- Etisk Bankguide. (u.d.b). *Hvor ansvarlig og bærekraftig er Sparebanken Vest*. Hentet fra <https://etiskbankguide.no>: <https://etiskbankguide.no/banker/banker/sparebanken-vest/>
- Etisk Bankguide. (u.d.c). *Hvor ansvarlig og bærekraftig er Handelsbanken*. Hentet fra <https://etiskbankguide.no>: <https://etiskbankguide.no/banker/banker/handelsbanken/>
- Euronext. (2024, April 30). *SPAREBANKEN VEST - ESG ACHIEVEMENTS AND GOALS*. Hentet fra Euronext: <https://live.euronext.com/nb/product/equities/NO0006000900-XOSL/esg>
- European Comission. (2023a, November 21). *EU taxonomy for sustainable activities*. Hentet fra European Comission: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en
- European Comission. (2023b, Juli 31). *The Commission adopts the European Sustainability Reporting Standards*. Hentet fra European Comission: https://finance.ec.europa.eu/news/commission-adopts-european-sustainability-reporting-standards-2023-07-31_en

European Commission. (2023c, Juli 31). *EUROPEAN SUSTAINABILITY REPORTING STANDARDS (ESRS)*. Hentet fra EUR-lex: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a17f44bd-2f9c-11ee-9e98-01aa75ed71a1.0008.02/DOC_2&format=PDF

European Commission. (u.d.). *Overview of sustainable finance*. Hentet fra European Commission: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en

European Commission. (u.d.). *The European Green Deal*. Hentet fra European Commission: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

Finans Norge. (2018, Juni 6). *Veikart for grønn konkurransekraft i finansnæringen*. Hentet fra Finans Norge: <https://www.finansnorge.no/siteassets/dokumenter/veikart-og-strategier/finans-norges-veikart-for-gronn-konkurransekraft-i-finansnaringen.pdf>

Finans Norge. (u.d.). *Uten banken stopper Norge*. Hentet fra Finans Norge: <https://www.finansnorge.no/siteassets/dokumenter/publikasjoner/brosjyre---uten-banken-stopper-norge.pdf>

Finanstilsynet. (2022, November 11). *Bank og Finans*. Hentet fra Finanstilsynet: <https://www.finanstilsynet.no/forbrukerinformasjon/bank-og-finans/>

FN-Sambandet. (2023a, Juni 28). *Bærekraftig utvikling*. Hentet fra FN-Sambandet: <https://fn.no/tema/baerekraftig-utvikling-fattigdom-og-befolkning/baerekraftig-utvikling>

FN-Sambandet. (2023b, September 15). *Samarbeid for å nå målene*. Hentet fra FN-Sambandet: <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/samarbeid-for-aa-naa-maalene>

FN-sambandet. (2023c, September 18). *Ren energi til alle*. Hentet fra FN-sambandet: <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/ren-energi-til-alle>

FN-sambandet. (2023d, 02 03). *Anstendig arbeid og økonomisk vekst*. Hentet fra FN-sambandet: <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/anstendig-arbeid-og-oekonomisk-vekst>

FN-Sambandet. (2023e, Mai 02). *Ansvarlig forbruk og produksjon*. Hentet fra FN-Sambandet: <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/ansvarlig-forbruk-og-produksjon>

FN-Sambandet. (2023f, September 18). *Stoppe klimaendringene*. Hentet fra FN-sambandet: <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/stoppe-klimaendringene>

FN-sambandet. (2023g, Juni 28). *Bærekraftig utvikling, fattigdom og befolkning*. Hentet fra FN-sambandet: [https://fn.no/tema/baerekraftig-utvikling-fattigdom-og-befolkning/baerekraftig-utvikling#3\)Sosialeforhold:Hvordanbekjempefattigdom?-4](https://fn.no/tema/baerekraftig-utvikling-fattigdom-og-befolkning/baerekraftig-utvikling#3)Sosialeforhold:Hvordanbekjempefattigdom?-4)

FN-Sambandet. (2024a, Januar 17). *Klimaendringer*. Hentet fra FN-Sambandet: <https://fn.no/tema/klima-og-miljoe/klimaendringer>

FN-sambandet. (2024b, 01 30). *Likestilling mellom kjønnene*. Hentet fra FN-Sambandet: <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/likestilling-mellom-kjoennene>

FN-Sambandet. (u.d.). *FNs Bærekraftsmål*. Hentet fra <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

Framnes, A. (2022, Juni 28). *Forbrukerrådet lanserer Grønnvaskingsprisen – men trenger din hjelp*. Hentet fra Forbrukerrådet: <https://www.forbrukerradet.no/siste-nytt/forbrukerradet-lanserer-gronnvaskingsprisen-men-trenger-din-hjelp/>

- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Grønmo, S. (2023, Januar 16). *kvalitativ metode*. Hentet fra Store Norske Leksikon: https://snl.no/kvalitativ_metode
- Grønmo, S. (2024, April 18). *bias i forskning i Store norske leksikon*. Hentet fra Store Norske Leksikon: https://snl.no/bias_i_forskning
- Handelsbanken. (u.d.). *Sustainability Report 2023*. Hentet fra Handelsbanken: <https://www.handelsbanken.com/en/sustainability/sustainability-report>
- Kirkedam, I. (2023, September 6). *Fakta om norsk banknæring*. Hentet fra Finans Norge: <https://www.finansnorge.no/tema/statistikk-og-analyse/bank/fakta-om-norsk-banknaring/>
- Magnussen, J. (2020, Mai 7). *rammebetingelser*. Hentet fra Store medisinske leksikon: <https://sml.snl.no/rammebetingelser>
- Meinich, P., & Munthe, P. (2023, Juli 20). *Bank*. Hentet fra Stoe norske leksikon: <https://snl.no/bank>
- Miljødirektoratet. (2021, Juni 24). *Om Europas grønne giv*. Hentet fra Miljødirektoratet: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/internasjonalt/gronn-giv/europas-gronne-giv/>
- Miljødirektoratet. (2023, Desember 8). *Veileder - Energieffektivisering og -omlegging i eksisterende bygg*. Hentet fra Miljødirektoratet: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/kutte-utslipp-av-klimagasser/klima-og-energitiltak/bygg-og-anlegg/energieffektivisering-og-omlegging-eksisterende-bygg/>
- Miljøfyrtårn. (2023a, Desember 15). *OM MILJØFYRTÅRN: Vi skal bidra til grønn omstilling av norske arbeidsplasser*. Hentet fra Miljøfyrtårn: <https://www.miljofyrtarn.no/virksomhet/om-oss/dette-er-miljofyrtarn/>
- Miljøfyrtårn. (2023b, Desember 13). *Sertifisering for enkeltvirksomhet*. Hentet fra Miljøfyrtårn: <https://www.miljofyrtarn.no/virksomhet/sertifisering/slik-bli-du-sertifisert/enkeltvirksomhet/>
- MSCI. (u.d.). *ESG Ratings*. Hentet fra MSCI: <https://www.msci.com/our-solutions/esg-investing/esg-ratings>
- MSCI. (u.d.). *Om oss*. Hentet fra MSCI: <https://www.msci.com/who-we-are/about-us>
- Nordea. (u.d.). *ESG - Hva er det og hvorfor er det viktig*. Hentet fra Nordea: <https://www.nordea.no/privat/vare-produkter/sparing-og-investering/fond/esg.html>
- Petterson, E. A. (2023, Mars 6). *Tok imot de ansatte med rød løper og fanfare*. Hentet fra Bergensavisen: <https://www.ba.no/tok-imot-de-ansatte-med-rod-loper-og-fanfare/s/5-8-2173913>
- Pryde, S., & Nolan, J. (u.d.). *What is greenwashing and bluewashing, and why should we care about it?* Hentet fra Australian Human Rights Institute: <https://www.humanrights.unsw.edu.au/research/commentary/explainer-what-is-greenwashing-bluewashing>

- pwc. (2024, Februar 26). *Hva er ESG? - Hva betyr ESG og hvordan påvirker det styrets og ledelsens agenda?* Hentet fra pwc: <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/hva-er-esg.html>
- Regjeringen. (2019, Mai 29). *Handlingsplan - bærekraftig finansiering*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2018/nov/handlingsplan-barekraftig-finansiering-/id2652793/>
- Regjeringen. (2021a, Oktober 14). *Green Deal – EUs strategi for et klimanøytralt kontinent innen 2050: Tiltak på transportområdet*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/tema/transport-og-kommunikasjon/eu-eos-og-internasjonalt-samarbeid-om-transport-og-kommunikasjon/eu-og-eos/eu-og-klima/green-deal--eus-strategi-for-et-klimanoytralt-kontinent-innen-2050/id2694488/>
- Regjeringen. (2021b, August 15). *Bedrifters klimarisiko*. Hentet fra Regjeringen: *Handlingsplan - bærekraftig finansiering*
- Regjeringen. (2022, April 22). *Finansmeldingen 2022*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-12-20212022/id2909342/?ch=5>
- Regjeringen. (2023, Juni 22). *Utredning fra Verdipapirlovutvalget om bærekraftsrapportering*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utredning-fra-verdipapirlovutvalget-om-barekraftsrapportering/id2977768/>
- Sparebanken 1. (u.d.). *Grønne bedriftslån*. Hentet fra Sparebanken 1: <https://www.sparebank1.no/nb/nord-norge/bedrift/lan-finansiering/gronne-bedriftslan.html>
- Sparebanken Vest. (2022, August 17). *Finansiering til bedrifter med tydelige bærekraftsmål*. Hentet fra Sparebanken Vest: <https://www.spv.no/nyheter/bedrift/barekraftslinkede-lan>
- Sparebanken Vest. (2023a, September). *Sustainable Product Framework*. Hentet fra Sparebanken Vest: <https://www.spv.no/om-oss/barekraft/barekraftsbibliotek>
- Sparebanken Vest. (2023b, Desember 1). *Prinsipper for samfunnsansvar*. Hentet fra Sparebanken Vest: <https://edge.sitecorecloud.io/sparebanken6a2b-spvno-production-d324/media/Om-oss/PDF/Barekraftsbibliotek/Vart-samfunnsansvar/Prinsipper-for-samfunnsansvar.pdf>
- Sparebanken Vest. (2024a, Februar 22). *SPV*. Hentet fra Om oss, om banken: <https://www.spv.no/om-oss/om-banken>
- Sparebanken Vest. (2024b, Februar 22). *Samfunnsansvar*. Hentet fra Sparebanken Vest: <https://www.spv.no/om-oss/samfunnsansvar>
- Sparebanken Vest. (2024c, Februar 22). *Agenda vestlandet*. Hentet fra Sparebanken Vest: <https://www.spv.no/agendavestlandet>
- Sparebanken Vest. (2024d, April 5). *Sparebanken Vest Årsrapport 2023*. Hentet fra Års- og delårsrapporter fra Sparebanken Vest: <https://www.spv.no/om-oss/investor-relations/rapporter>
- SSB. (2014, Juli 2). *Ny kartlegging av økonomisk levetid og verdifall for realkapital*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/ny-kartlegging-av-okonomisk-levetid-og-verdifall-for-realkapital>
- Task Force on Climate-related Financial Disclosures. (2023, November). *Publications*. Hentet fra TCFD: <https://www.fsb-tcf.org/publications/>

- TNFD. (2023, 09). *Taskforce on Nature-related Financial Disclosures*. Hentet fra Recommendations of the Taskforce on Nature-Related Financial Disclosures: https://tnfd.global/wp-content/uploads/2023/08/Recommendations_of_the_Taskforce_on_Nature-related_Financial_Disclosures_September_2023.pdf?v=1695118661
- TNFD. (u.d.). *Taskforce on Nature-related Financial Disclosures*. Hentet fra About us: <https://tnfd.global/about/>
- Trumpy, J., & Risbakken, K. (2023, Juni 7). *Analytikere tror Danske Bank kan selge norske boliglånskunder*. Hentet fra Dagens Næringsliv: <https://www.dn.no/marked/danske-bank/nordea/handelsbanken/analytikere-tror-danske-bank-kan-selge-norske-boliglanskunder/2-1-1462452>
- Umar et al. (2021, Oktober 15). Carbon neutrality, bank lending, and credit risk: Evidence from the Eurozone. *Journal of Environmental Management*, s. 5.
- Aven, T. (2023, Mars 16). *risiko*. Hentet fra Store Norske Leksikon: <https://snl.no/risiko>
- BDO. (2023, April). *Bærekraftsundersøkelsen*. Hentet fra BDO: https://issuu.com/konsis/docs/bdo_b_rekraftsunders_kelsen_2023?fr=sZWNjOTU4OTMzMjk
- Berg-Olsen, M. (2022, Desember 15). *Poseidon Principles slipper årsresultatet i dag*. Hentet fra Sparebanken Vest: <https://www.spvnyheter.no/vaart-engasjement/samfunnsansvar/poseidon-principles/>
- Brundtland, G. H., & Dahl, O. (1987). *Vår felles framtid*. Oslo: World Commission on Environment and Development.
- Bøhren, Ø., & Gjærum, P. I. (2020). *Finans: Innføring i investering og finansiering*. Oslo og Bergen: Fagbokforlaget.
- Carson, S. G., & Skauge, T. (2021). *Etikk for beslutningstakere*. Oslo: CAPPELEN DAMM.
- DNB. (u.d.). *Grønne lån til næringsseiendom og boligprosjekter*. Hentet fra DNB: <https://www.dnb.no/bedrift/finansiering/bedriftslan/gronne-lan/naringsseiendom-og-boligprosjekter>
- Elkington, J. (1997). *Cannibals with forks*.
- Enova. (u.d.a). *Om energimerkeordningen*. Hentet fra Enova: <https://www.enova.no/energimerking/om-energimerkeordningen/>
- Enova. (u.d.b). *Energikarakteren*. Hentet fra Enova: <https://www.enova.no/energimerking/om-energimerkeordningen/om-energiattesten/tiltakslisten/energikarakteren/>
- Enova. (u.d.c). *Ofte stilte spørsmål - Bolig*. Hentet fra Energimerking.no: <https://www.energimerking.no/no/energimerking-bygg/energimerking-av-bolig/ofte-stilte-sporsmal/>
- Etisk Bankguide. (u.d.a). *Om oss*. Hentet fra Etisk Bankguide: <https://etiskbankguide.no/om-oss/>
- Etisk Bankguide. (u.d.b). *Hvor ansvarlig og bærekraftig er Sparebanken Vest*. Hentet fra <https://etiskbankguide.no>: <https://etiskbankguide.no/banker/banker/sparebanken-vest/>

Etisk Bankguide. (u.d.c). *Hvor ansvarlig og bærekraftig er Handelsbanken*. Hentet fra <https://etiskbankguide.no>: <https://etiskbankguide.no/banker/banker/handelsbanken/>

Euronext. (2024, April 30). *SPAREBANKEN VEST - ESG ACHIEVEMENTS AND GOALS*. Hentet fra Euronext: <https://live.euronext.com/nb/product/equities/NO0006000900-XOSL/esg>

European Commission. (2023a, November 21). *EU taxonomy for sustainable activities*. Hentet fra European Commission: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

European Commission. (2023b, Juli 31). *The Commission adopts the European Sustainability Reporting Standards*. Hentet fra European Commission: https://finance.ec.europa.eu/news/commission-adopts-european-sustainability-reporting-standards-2023-07-31_en

European Commission. (2023c, Juli 31). *EUROPEAN SUSTAINABILITY REPORTING STANDARDS (ESRS)*. Hentet fra EUR-lex: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a17f44bd-2f9c-11ee-9e98-01aa75ed71a1.0008.02/DOC_2&format=PDF

European Commission. (u.d.). *Overview of sustainable finance*. Hentet fra European Commission: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en

European Commission. (u.d.). *The European Green Deal*. Hentet fra European Commission: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

Finans Norge. (2018, Juni 6). *Veikart for grønn konkurransekraft i finansnæringen*. Hentet fra Finans Norge: <https://www.finansnorge.no/siteassets/dokumenter/veikart-og-strategier/finansnorges-veikart-for-gronn-konkurransekraft-i-finansnaringen.pdf>

Finans Norge. (u.d.). *Uten banken stopper Norge*. Hentet fra Finans Norge: <https://www.finansnorge.no/siteassets/dokumenter/publikasjoner/brosjyre---uten-banken-stopper-norge.pdf>

Finanstilsynet. (2022, November 11). *Bank og Finans*. Hentet fra Finanstilsynet: <https://www.finanstilsynet.no/forbrukerinformasjon/bank-og-finans/>

FN-Sambandet. (2023a, Juni 28). *Bærekraftig utvikling*. Hentet fra FN-Sambandet: <https://fn.no/tema/baerekraftig-utvikling-fattigdom-og-befolkning/baerekraftig-utvikling>

FN-Sambandet. (2023b, September 15). *Samarbeid for å nå målene*. Hentet fra FN-Sambandet: <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/samarbeid-for-aa-naa-maalene>

FN-sambandet. (2023c, September 18). *Ren energi til alle*. Hentet fra FN-sambandet: <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/ren-energi-til-alle>

FN-sambandet. (2023d, 02 03). *Anstendig arbeid og økonomisk vekst*. Hentet fra FN-sambandet: <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/anstendig-arbeid-og-oekonomisk-vekst>

FN-Sambandet. (2023e, Mai 02). *Ansvarlig forbruk og produksjon*. Hentet fra FN-Sambandet: <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/ansvarlig-forbruk-og-produksjon>

FN-Sambandet. (2023f, September 18). *Stoppe klimaendringene*. Hentet fra FN-sambandet: <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/stoppe-klimaendringene>

- FN-sambandet. (2023g, Juni 28). *Bærekraftig utvikling, fattigdom og befolkning*. Hentet fra FN-sambandet: <https://fn.no/tema/baerekraftig-utvikling-fattigdom-og-befolkning/baerekraftig-utvikling#3>Sosialeforhold:Hvordanbekjempefattigdom?-4
- FN-Sambandet. (2024a, Januar 17). *Klimaendringer*. Hentet fra FN-Sambandet: <https://fn.no/tema/klima-og-miljoe/klimaendringer>
- FN-sambandet. (2024b, 01 30). *Likestilling mellom kjønnene*. Hentet fra FN-Sambandet: <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/likestilling-mellom-kjoennene>
- FN-Sambandet. (u.d.). *FNs Bærekraftsmål*. Hentet fra <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>
- Framnes, A. (2022, Juni 28). *Forbrukerrådet lanserer Grønnvaskingsprisen – men trenger din hjelp*. Hentet fra Forbrukerrådet: <https://www.forbrukerradet.no/siste-nytt/forbrukerradet-lanserer-gronnvaskingsprisen-men-trenger-din-hjelp/>
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Grønmo, S. (2023, Januar 16). *kvalitativ metode*. Hentet fra Store Norske Leksikon: https://snl.no/kvalitativ_metode
- Grønmo, S. (2024, April 18). *bias i forskning i Store norske leksikon*. Hentet fra Store Norske Leksikon: https://snl.no/bias_i_forskning
- Handelsbanken. (u.d.). *Sustainability Report 2023*. Hentet fra Handelsbanken: <https://www.handelsbanken.com/en/sustainability/sustainability-report>
- Klimaloven. (2018). *Lov om klimamål (LOV-2017-06-16-60)*. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-60>
- Kirkedam, I. (2023, September 6). *Fakta om norsk banknæring*. Hentet fra Finans Norge: <https://www.finansnorge.no/tema/statistikk-og-analyse/bank/fakta-om-norsk-banknaring/>
- Magnussen, J. (2020, Mai 7). *rammebetingelser*. Hentet fra Store medisinske leksikon: <https://sml.snl.no/rammebetingelser>
- Meinich, P., & Munthe, P. (2023, Juli 20). *Bank*. Hentet fra Stoe norske leksikon: <https://snl.no/bank>
- Miljødirektoratet. (2021, Juni 24). *Om Europas grønne giv*. Hentet fra Miljødirektoratet: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/internasjonalt/gronn-giv/europas-gronne-giv/>
- Miljødirektoratet. (2023, Desember 8). *Veileder - Energieffektivisering og -omlegging i eksisterende bygg*. Hentet fra Miljødirektoratet: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/kutte-utslipp-av-klimagasser/klima-og-energitiltak/bygg-og-anlegg/energieffektivisering-og-omlegging-eksisterende-bygg/>
- Miljøfyrtårn. (2023a, Desember 15). *OM MILJØFYRTÅRN: Vi skal bidra til grønn omstilling av norske arbeidsplasser*. Hentet fra Miljøfyrtårn: <https://www.miljofyrtarn.no/virksomhet/om-oss/dette-er-miljofyrtarn/>
- Miljøfyrtårn. (2023b, Desember 13). *Sertifisering for enkeltvirksomhet*. Hentet fra Miljøfyrtårn: <https://www.miljofyrtarn.no/virksomhet/sertifisering/slik-blir-du-sertifisert/enkeltvirksomhet/>

- MSCI. (u.d.). *ESG Ratings*. Hentet fra MSCI: <https://www.msci.com/our-solutions/esg-investing/esg-ratings>
- MSCI. (u.d.). *Om oss*. Hentet fra MSCI: <https://www.msci.com/who-we-are/about-us>
- Nordea. (u.d.). *ESG - Hva er det og hvorfor er det viktig*. Hentet fra Nordea: <https://www.nordea.no/privat/vare-produkter/sparing-og-investering/fond/esg.html>
- Petterson, E. A. (2023, Mars 6). *Tok imot de ansatte med rød løper og fanfare*. Hentet fra Bergensavisen: <https://www.ba.no/tok-imot-de-ansatte-med-rod-loper-og-fanfare/s/5-8-2173913>
- Pryde, S., & Nolan, J. (u.d.). *What is greenwashing and bluewashing, and why should we care about it?* Hentet fra Australian Human Rights Institute: <https://www.humanrights.unsw.edu.au/research/commentary/explainer-what-is-greenwashing-bluewashing>
- pwc. (2024, Februar 26). *Hva er ESG? - Hva betyr ESG og hvordan påvirker det styrets og ledelsens agenda?* Hentet fra pwc: <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/hva-er-esg.html>
- Regjeringen. (2019, Mai 29). *Handlingsplan - bærekraftig finansiering*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2018/nov/handlingsplan-barekraftig-finansiering-/id2652793/>
- Regjeringen. (2021a, Oktober 14). *Green Deal – EUs strategi for et klimanøytralt kontinent innen 2050: Tiltak på transportområdet*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/tema/transport-og-kommunikasjon/eu-eos-og-internasjonalt-samarbeid-om-transport-og-kommunikasjon/eu-og-eos/eu-og-klima/green-deal--eus-strategi-for-et-klimanoytralt-kontinent-innen-2050/id2694488/>
- Regjeringen. (2021b, August 15). *Bedrifters klimarisiko*. Hentet fra Regjeringen: *Handlingsplan - bærekraftig finansiering*
- Regjeringen. (2022, April 22). *Finansmeldingen 2022*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-12-20212022/id2909342/?ch=5>
- Regjeringen. (2023, Juni 22). *Utredning fra Verdipapirlovutvalget om bærekraftsrapportering*. Hentet fra Regjeringen: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utredning-fra-verdipapirlovutvalget-om-barekraftsrapportering/id2977768/>
- Sparebanken 1. (u.d.). *Grønne bedriftslån*. Hentet fra Sparebanken 1: <https://www.sparebank1.no/nb/nord-norge/bedrift/lan-finansiering/gronne-bedriftslan.html>
- Sparebanken Vest. (2022, August 17). *Finansiering til bedrifter med tydelige bærekraftsmål*. Hentet fra Sparebanken Vest: <https://www.spv.no/nyheter/bedrift/barekraftslinkede-lan>
- Sparebanken Vest. (2023a, September). *Sustainable Product Framework*. Hentet fra Sparebanken Vest: <https://www.spv.no/om-oss/barekraft/barekraftsbibliotek>
- Sparebanken Vest. (2023b, Desember 1). *Prinsipper for samfunnsansvar*. Hentet fra Sparebanken Vest: <https://edge.sitecorecloud.io/sparebanken6a2b-spvno-production-d324/media/Om-oss/PDF/Barekraftsbibliotek/Vårt-samfunnsansvar/Prinsipper-for-samfunnsansvar.pdf>
- Sparebanken Vest. (2024a, Februar 22). *SPV*. Hentet fra Om oss, om banken: <https://www.spv.no/om-oss/om-banken>

- Sparebanken Vest. (2024b, Februar 22). *Samfunnsansvar*. Hentet fra Sparebanken Vest: <https://www.spv.no/om-oss/samfunnsansvar>
- Sparebanken Vest. (2024c, Februar 22). *Agenda vestlandet*. Hentet fra Sparebanken Vest: <https://www.spv.no/agendavestlandet>
- Sparebanken Vest. (2024d, April 5). *Sparebanken Vest Årsrapport 2023*. Hentet fra Års- og delårsrapporter fra Sparebanken Vest: <https://www.spv.no/om-oss/investor-relations/rapporter>
- SSB. (2014, Juli 2). *Ny kartlegging av økonomisk levetid og verdifall for realkapital*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/ny-kartlegging-av-okonomisk-levetid-og-verdifall-for-realkapital>
- Task Force on Climate-related Financial Disclosures. (2023, November). *Publications*. Hentet fra TCFD: <https://www.fsb-tcfd.org/publications/>
- TNFD. (2023, 09). *Taskforce on Nature-related Financial Disclosures*. Hentet fra Recommendations of the Taskforce on Nature-Related Financial Disclosures: https://tnfd.global/wp-content/uploads/2023/08/Recommendations_of_the_Taskforce_on_Nature-related_Financial_Disclosures_September_2023.pdf?v=1695118661
- TNFD. (u.d.). *Taskforce on Nature-related Financial Disclosures*. Hentet fra About us: <https://tnfd.global/about/>
- Trumpy, J., & Risbakken, K. (2023, Juni 7). *Analytikere tror Danske Bank kan selge norske boliglånskunder*. Hentet fra Dagens Næringsliv: <https://www.dn.no/marked/danske-bank/nordea/handelsbanken/analytikere-tror-danske-bank-kan-selge-norske-boliglanskunder/2-1-1462452>
- Umar et al. (2021, Oktober 15). Carbon neutrality, bank lending, and credit risk: Evidence from the Eurozone. *Journal of Environmental Management*, s. 5.

Figurliste

- Figur 1 Bryllupskakemodellen av bærekraftsmålene, av Lokrantz/Azote, J., FN-sambandet, Stockholm Resilience Centre, Stockholm University. (<https://ndla.no/image/63813>). CC BY-NC-ND 4.0.
- Figur 2 Bærekraftsmål 5: Likestilling mellom kjønnene, av FN-Sambandet (<https://fn.no/download/last-ned-grafikk>). CC BY-NC-ND 4.0.
- Figur 3 Bærekraftsmål 7: Ren energi for alle, av FN-Sambandet. (<https://fn.no/download/last-ned-grafikk>). CC BY-NC-ND 4.0.
- Figur 4 Bærekraftsmål 8: Anstendig arbeid og økonomisk vekst, av FN-Sambandet. (<https://fn.no/download/last-ned-grafikk>). CC BY-NC-ND 4.0.
- Figur 5 Bærekraftsmål 12: Ansvarlig forbruk og produksjon, av FN-Sambandet. (<https://fn.no/download/last-ned-grafikk>). CC BY-NC-ND 4.0.
- Figur 6 Bærekraftsmål 13: Stoppe klimaendringene, av FN-Sambandet. (<https://fn.no/download/last-ned-grafikk>). CC BY-NC-ND 4.0.
- Figur 7 Bærekraftig utvikling, av Høgh, S. (<https://ndla.no/image/65648>). CC BY-SA 4.0.
- Figur 8 TCFDs rammeverk for klimarisikorapportering, av TCFD. (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/klimarisiko-og-oljefondet/id2868181/?ch=5>)
- Figur 9 Carrolls CSR-pyramide, av Carson, S. G., & Skauge, T. (2021). Etikk for beslutningstakere. s.172.
- Figur 10 Hvordan tolker jeg energimerkingen?, av Sparebank 1 Hallingdal Valdres (<https://www.sparebank1.no/nb/hallingdal/privat/kundeservice/lan/hva-betyr-energimerkingen.html>)
- Figur 11 Skjermdump fra *Lån og finansiering* fra Sparebanken Vest sin hjemmeside (<https://www.spv.no/bedrift/lan-og-finansiering>)

Vedlegg

Vedlegg 1: Sikt-godkjenning

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

668034

Vurderingstype

Standard

Dato

06.03.2024

Tittel

Bacheloroppgave 2024

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap / Institutt for økonomi og administrasjon

Prosjektansvarlig

Espen Dyrnes Stabell

Student

Tomas Emdal Midtvik

Prosjektperiode

14.03.2024 - 13.05.2024

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 13.05.2024.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket. Vi har nå vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt og hvilke databehandlere du kan bruke. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el.).

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet. I langvarige prosjekter vil vi ta kontakt hvert annet år for å minne om at eventuelle endringer må meldes.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2: Samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Finans som drivkraft for et bærekraftig samfunn?”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å drøfte Hvordan kan banksektoren gjennom sine lånepraksiser til bedriftsmarkedet bidra i overgangen til et bærekraftig samfunn. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette prosjektet tar sikte på å utforske hvordan banksektorens lånepraksiser til bedriftsmarkedet, kan bidra til overgangen til et bærekraftig samfunn. Ved å analysere bankens utlånspraksiser, vil prosjektet bidra til en dypere forståelse av banksektorens rolle i bærekraftig utvikling. Våre forskningsspørsmål inkluderer:

Hvordan kan Sparebanken Vests lånepraksiser til bedriftsmarkedet bidra til bærekraftig utvikling?

Hvilke muligheter og utfordringer møter banken som følge av implementeringen av bærekraft i sine lånepraksiser til bedriftsmarkedet?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap / Institutt for økonomi og Administrasjon er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i dette prosjektet fordi din stilling og rolle i banksektoren er identifisert som sentral for forståelsen av hvordan bankens lånepraksiser kan bidra til bærekraftig utvikling i bedriftsmarkedet. Utvalget for denne studien er basert på en kombinasjon av stratifiserte og målrettede utvalgskriterier, og tar sikte på å inkludere et bredt spekter av perspektiver fra personer i nøkkelposisjoner relatert til bærekraft og lånevirkosomhet. Utvalget vil bestå av 3 personer.

Hva innebærer det for deg å delta

Å delta i dette prosjektet innebærer at du vil bli intervjuet for å dele dine perspektiver og erfaringer knyttet til bankens sine lånepraksiser og deres bidrag til bærekraftig utvikling. Intervjuet vil foregå enten personlig eller via en digital plattform, avhengig av din preferanse, og er estimert til å vare omtrent 20 minutter. Intervjuet vil dekke spørsmål om hvordan bærekraft integreres i bankens lånevirkosomhet

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Opplysningene vil kun bli behandlet av prosjektgruppen. Oversikt over de hvem de ulike respondentene er vil bli lagret på en

egen navneliste adskilt fra data fra intervjuet. All data vil videre være lagret på en ekstern harddisk for høyest mulig sikkerhet.

I oppgaven vil respondentenes stillingstittel bli offentliggjort.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 13. Mai. Etter prosjektets slutt vil datamaterialet bli slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet Institutt for økonomi og administrasjon har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Høgskulen på vestlandet ved Espen Dyrnes Stabell, +47 55 58 56 83, espen.dyrnes.stabell@hvl.no eller Tomas Midtvik, 600772@stud.hvl.no

Vårt personvernombud: Trine Anikken Larsen, Trine.Anikken.Larsen@hvl.no

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via:

Epost: personverntjenester@sikt.no eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Espen Dyrnes Stabell

(Forsker/veileder)

Tomas Midtvik

(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Finans som drivkraft for et bærekraftig samfunn?* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at intervjuet kan bli tatt opp
- at stillingstittel kan publiseres

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Intervjuguide – Bærekraftsleder Sparebanken Vest

Introduksjon

Hva jobber du som?

Hva består din arbeidshverdag av?

Generell Kontekst

Hva legger du i begrepet bærekraft?

Hvorfor er banken opptatt av bærekraft og når ble det en del av den daglige driften?

Hvordan ser du på banksektorens rolle i å bidra til et mer bærekraftig samfunn?

Hvordan tar banken hensyn til både klima- og miljøansvar samtidig som den ivaretar sine økonomiske interesser?

Regulatoriske Rammer og Lånepraksiser

Hvordan har regulatoriske rammer endret banksektorens lånepraksiser?

Har dette ført til noen utfordringer?

Hvordan anser dere kunders kunnskap om EUs taksonomi? Hvordan informerer dere om dette?

Møter dere utfordringer med å klassifisere hva som er bærekraftig?

Hva til grunn ligger i risikovurderingen av lånesøknader?

Lånepraksis

Hvordan balanserer banken mellom å støtte bærekraftige initiativer gjennom grønne lån og opprettholde lønnsomheten i virksomheten?

Kan du ta oss gjennom prosessen fra kunden tar kontakt vedrørende et bærekrafts relaterte lån og til det blir innvilget / avvist?

Hvor stor andel av utlånsportføljen består av slike lån?

Er det lengre behandlingstid for slike typer lån?

Sparebanken Vest's påvirkning til bærekraftig utvikling

På hvilken måte bidrar Sparebanken Vests lånepraksiser til bærekraftig utvikling?

Hvor stor er bankens innflytelse når det kommer til bærekraftig omstilling, får de aktører til å omstille seg, eller kun lån til allerede grønne selskaper?

Hvordan har bankens tilnærming til bærekraftig verdiskapning endret seg med implementeringen av grønne lån?

Hvordan har bærekraftsfokuset endret seg fra før grønne lån kom i praksis til nå, og hvordan tror du utviklingen blir i fremtiden?

Vedlegg 4: Intervjuguide – Bærekraftsleder Finans Norge

Generell kontekst

Hva er din stilling?

Hvordan ser en normal arbeidsdag ut for deg?

Hvorfor er bærekraft viktig for Norske banker?

Hvilken rolle spiller norske banker i omstillingen til et mer bærekraftig samfunn?

Hvor mye er frivillig? Hvor mye er påtvunget?

Reguleringer

Hvilke regulatoriske endringer har påvirket bankers lånepraksiser mot bedriftsmarkedet mest i de siste årene?

Hvordan har disse konkret påvirket lånepraksisene til bankene

Kan du gi oss noen eksempler på utfordringer bankene står ovenfor på grunn av disse regulatoriske endringene?

Hvordan jobber dere for å adressere disse utfordringene til de som setter reguleringene?

Har banksektoren noen bærekraftsrelaterte ønsker som de vil at dere skal formidle videre til de som regulerer bransjer?

Hva er holdningen til bankene ovenfor Norske myndigheters bærekraftsreguleringer?

Lånepraksiser

Hvor viktige er grønne- og bærekraftslinkede lån som verktøy for banker til å fremme bærekraftig omstilling?

Er det noen andre verktøy som banksektoren benytter for å fremme bærekraftig omstilling?

Hvordan tror dere banknæringen ville respondert hvis det i fremtiden ble innført konkrete lovkrav innenfor utlån knyttet til bærekraft?

Hvordan balanserer banksektoren mellom å støtte bærekraftige initiativer gjennom grønne låneprodukter og opprettholde lønnsomheten i virksomheten?

Bærekraft

Hva mener du motiverer bankenes bærekraftige arbeid?

Hvilke utfordringer byr fokuset på bærekraft for banker?

Hvilke muligheter har oppstått for banker med et høyere fokus på bærekraft?

Hvor stor påvirkningskraft har banksektoren når det kommer til å tvinge frem bærekraftig endring hos kunder og samarbeidspartnere.

Hvor langt har norsk banknæring kommet i arbeidet med bærekraft?

Både stortinget og EU har satt mye av den bærekraftige omstillingen på bank- og finansnæringens skuldre, hvilke meninger har sektoren om dette «mandatet».

Vedlegg 5: Intervjuguide – Leder for bedriftsmarkedet i Bergen sør

Introduksjon

Hva jobber du som?

Hva består din arbeidshverdag av?

Generell kontekst

Hva legger du i begrepet "bærekraft"?

Hvorfor er banken opptatt av bærekraft?

Generelle spørsmål om bankens tilnærming til bærekraft:

Kan du gi noen eksempler på konkrete initiativer eller tiltak Sparebanken Vest har implementert for å fremme bærekraft i bedriftsmarkedet?

Hvorfor tilbyr banken grønne lånealternativer?

Hva er fordelene med grønne lån og bærekraftslinkede lån?

Opplever du som regiondirektør noen ulemper knyttet til både lånene og prosessen med å utgi disse lånene?

Hvordan håndterer dere potensielle utfordringer/ hindringer?

Hvordan mener du at banksektoren kan bidra i overgangen til et bærekraftig samfunn gjennom grønne lånealternativer til bedriftsmarkedet?

Sparebanken Vests spesifikke lånepraksiser og bærekraft:

Hvordan vurderer dere om investeringer er bærekraftige eller ikke?

Hvilke kriterier og retningslinjer bruker dere? Er det noen fordeler eller utfordringer knyttet til disse?

Dersom det oppstår usikkerheter rundt investeringer, hvordan håndterer dere dette?

Hvordan opplever du behandlingstiden for grønne- eller bærekraftslinkede lån kontra ordinære lån?

Effekten av lånepraksiser på bærekraftig utvikling:

Hvordan måler dere suksessen eller effekten av lånepraksiser når det gjelder å bidra til bærekraftig utvikling i samfunnet?

Kan du gi eksempler på konkrete saker der Sparebanken Vest har sett positiv påvirkning på bærekraft gjennom sine lånepraksiser?